

október 2018

novinky z radnice

život a kultúra trnavy

foto: Elena Ursinyová

Miesto vhodné pre život

Na nedostatok slnka a horúcich dní počas leta sa v posledných rokoch nedá sťažovať. Skôr naopak. Extrémne teploty a nedostatok zrážok unavovali nielen ľudí, ktorí majú radi leto, ale aj zvieratá a miestnu flóru. Naplnenie a udržanie princípu – vytvárať miesto vhodné pre život –, ktorým sa Trnava stáročia riadila, sa stáva opäť výzvou pre našu generáciu. Ilúzie budovania krajších zajtrajškov či sny o presadzovaní individuálnych predstáv na úkor udržateľného celku sa ukazujú ako slepé uličky. Nielen preto, že urýchľujú zhoršovanie životných podmienok, ale dlhodobo prehlbujú rozpor medzi realitou a našimi cieľmi. Tie, ak majú mať zmysel, nemôžu podkopávať predpoklady pre život. Bez veľkých ideí či filozofických úvah tušíme, že voda, čistý vzduch a zdravé životné prostredie k nim patria. Kompromisy, ktoré v mene rýchleho zisku na úkor nich robíme, sa ukazujú ako neakceptovateľné. V mene prítomnosti a dočasných výhod sme zabudli myslieť na zajtrajšok a na mesto, v ktorom chceme žiť nielen my, ale aj naše deti. Vysoké múry okolo vybetónovaného dvora, veľkolepé stavby kompenzujúce výrub stromov či záber pôdy dekoratívnou zeleňou nám kvalitný a zdravý život nezaručujú. Nejde však len o projekty investorov, o negatívne priemyselné zásahy do prírody či o neustále znižovanie verejného priestoru, ale predovšetkým o prístup každého z nás. Roky sa uspokojujeme s tým, že zodpovednosť je na politikoch alebo na finančných skupinách. Od ich výmeny očakávame zmeny v spoločnosti. No žiadna zmena nenastane bez prehodnotenia cieľov a vízií v nás. Podľahli sme presvedčeniu, že bez peňazí už dnes nie je nič možné. Ak je to tak, mali by sme vedieť, že v spoločnosti upriamenej na zisk je nositeľom zmeny prístupu ku kvalite tovaru, ale aj vzťahov ten, kto nakupuje. Napríklad aj tým, že sa rozhodne ignorovať aroganciu a nekvalitu. Predpokladá to však určité odopretie, čas trpezlivosti a stupeň odhodlania. Vlastnosti, ktoré do procesu zmien i v spoločnosti musíme vniesť. Aj my rozhodujeme o tom, čo sa predáva a nakupuje. Máme podiel na tom, v akom množstve tvoríme odpad a znečisťujeme prostredie. Podľa našich priorít sa rozhodujú výrobcovia. Ak pritom nepodľahneme trendom, ktoré moduluje viac reklama než to, čo skutočne potrebujeme. Rozhodujeme aj o tom, či v našom snívaní zavádzajú stromy, alebo sú pre nás natoľko dôležité, že sa dokážeme postaviť za ich udržanie a rozširovanie. My vytvárame vzťahy, ktorých úroveň sa odzrkadľuje v stave spoločnosti. Áno, často sa cítime v tomto rozhodovaní azda príliš osamelo či v rozpore s väčšinovým prianím. Určujúce by však malo byť to, čo uchováva a podporuje rast a pokračovanie života v jeho najrôznejších formách. A ľudia, ktorým ide viac o „miesto vhodné pre život“ než len o vlastný prospech či okamžitý zisk.

NOVINKY Z RADNICE

Život a kultúra Trnavy

Vydavateľ: Mesto Trnava

IČO: 00313114

Evidenčné číslo: EV 2899/09

ISSN 1339-8989

Náklad 5 000 ks

Šéfredaktorka: Elena Ursinyová

Redaktorka: Miroslava Kuracinová Valová

Redakčná rada: Dušan Vančo, Martin Jurčo

Redakcia: Radnica, Hlavná 1,

917 71 Trnava

Číslo telefónu: 033/32 36 344

E-mail: elena.ursinyova@trnava.sk

Grafická úprava: Andrej Grossmann

Tlač: Bittner print, s. r. o.

Ivanská cesta 2C, 821 04 Bratislava

Periodicita vychádzania:

desaťkrát do roka, august / september

a december / január ako dvojčíslo

.....

Novinky z radnice nájdete

aj na nzs.trnava.sk

(eu) vizualizácie: Ateliér Duma

Školáci na Vančurovej dostanú nové multifunkčné ihrisko s bežeckým oválom

Žiaci Základnej školy s materskou školou na Vančurovej ulici sa môžu tešiť na nevšedný mikulášsky darček. V areáli školy na ploche s výmerou 6 730 m² vznikne nové multifunkčné ihrisko s bežeckým oválom, ktoré bude po vyučovacích hodinách prístupné aj verejnosti. Výstavba sa začala v septembri a ak nenastanú nepredvídané komplikácie, ktoré by mohli spomaliť práce, deti budú môcť otestovať nový herný areál už začiatkom decembra tohto roku. Predpokladaná suma na realizáciu je 682 795 eur.

Exteriérové možnosti na šport a hry v škole na Vančurovej doteraz chýbali, výučba telesnej výchovy sa musela uskutočňovať v telocvični. Väčšiu časť areálu školy tvorila trávnatá plocha, ktorá bola vzhľadom na svoju polohu a potenciál nevyužitá. Cieľom projektu je vytvoriť na nej multifunkčné ihrisko so športovým vodopriepustným polyuretánovým povrchom na hádzanú, minifutbal, volejbal, streetball, exteriérovú posilňovňu, bežecký ovál s dvomi dráhami a šprintérsku rovinu s tromi dráhami a pieskovým doskočiskom. Ihrisko bude osvetlené šiestimi stožiarovými svietidlami s možnosťou stmievania a variabilného natočenia. Všetky spevnené plochy budú obnovené, na školskom dvore vzniknú v dlažbe hry ako šachovnica, skákacie bludisko a twister.

Súčasťou projektu je aj rekonštrukcia existujúceho skladu, kde vznikne zázemie pre správcu areálu vrátane nového bezbariérového sociálneho zariadenia. Tri steny objektu budú pomaľované graffiti obrázkami podľa výtvarných návrhov žiakov, jedna stena bude upravená špeciálnou tabuľovou farbou. Farebnosť dverí a okenných rámov má harmonizovať s obrázkami na fasáde.

Strecha domčeka bude vegetačná, na zadržiavanie vody a zlepšovanie klímy v areáli sú zamerané aj ďalšie opatrenia. Dažďová voda bude zachytávaná a odvedená z plochy multifunkčného ihriska a bežeckého oválu, časti spevnených plôch, strechy domčeka a časti strechy jednej budovy školy dažďovou kanalizáciou do retenčnej nádrže, z ktorej odtečie cez regulačnú

šachtu s vírovým ventilom do vsakovacej studne. Vodu zo spevnených plôch budú zachytávať aj záhony s plytkými priehlbňami – dažďové záhady. Tieto riešenia majú zároveň slúžiť na edukačné účely, aby mohli žiaci na praktických príkladoch pozorovať a pochopiť význam manažmentu zrážkových vôd.

Veľkými zmenami prejde aj zeleň. Pri hlavnom vstupe vytvorí vizuálnu bariéru nové stromoradie javorov, ďalší rad listnáčov s užšou korunou bude na jednej strane tieniť šprintérsku dráhu. Multifunkčné ihrisko oddelí od oplotenia voľne rastúci živý plot. Na hlavnom dvore

sú navrhnuté tematické záhony rôznych trvkvových výsadiieb kvitnúcich od jari do jesene, pri lavičkách stromy s estetickým jarným kvitnutím. Neperspektívne dreviny so zlým zdravotným stavom alebo ohrozujúce statiku objektov budú odstránené, ostatné stromy v areáli budú počas výstavby chránené, aby nedošlo k poškodeniu koreňov a kmeňa.

Areál bude vybavený novým mobiliárom v kombinácii tropického dreva a oceľovej konštrukcie – lavičkami, odpadkovými košmi, informačnou tabuľou a stojanmi na bicykle v blízkosti hlavného vstupu. ■

(eu) vizualizácie: Ateliér Duma

Na Ulici Gejzu Dusíka vznikne nový herný a oddychový priestor pre deti aj dospelých . . . .

Revitalizácia verejného priestoru na Ulici Gejzu Dusíka pri bytových domoch 24 – 37 sa začala. Projekt je súčasťou snahy mestskej samosprávy postupne obnovovať sídliskové priestory v súlade s požiadavkami obyvateľov aj adaptácie na zmenu klímy. Na mieste zastaraného detského ihriska vznikne do konca roka priestor na oddych a rekreáciu obyvateľov všetkých vekových kategórií. Na jeho realizáciu mesto vynaloží 298 tisíc eur.

Zámer revitalizovať tento priestor bol aj jedným z podnetov od verejnosti v rámci projektu mestských zásahov. Počas prípravnej fázy projektu sa uskutočnilo niekoľko plánovacích stretnutí s občanmi a dotazníkový prieskum o predstavách obyvateľov o využití územia, ktorý tvoril jeden z podkladov pri spracovaní návrhu. Podľa neho bude územie rozdelené do niekoľkých funkčných zón. Detské ihrisko má byť situované čo najďalej od hlavnej komunikácie a oddelené izolačnou zeleňou. Rozdelené bude na dve časti podľa veku detí. Herné prvky z masívneho agátového dreva podčiarknu prírodný charakter priestoru, na ktorý nadviaže fitness zóna. Pri parkovisku vznikne spoločenský priestor oddychovej zóny, oddelený od parkoviska prerušovaným živým plotom, aby bol umožnený prístup aj z bytového domu.

Ihrisko pre menšie deti bude ohraničené nízkym dreveným plôtikom. Dopadová plocha ihriska má byť tvorená bezpečnostným EPDM povrchom s výraznou farebnou grafikou okolo herných prvkov. Modeláciou z tohto povrchu bude lemované aj pieskovisko s malým dreveným domčekom. Nebudú chýbať rôzne hojdačky, trampolína a kresliaca tabuľa a lavičky. Niektoré hracie prvky budú vhodné aj pre telesne hendikepované deti.

Na ihrisku pre väčšie deti bude dominovať multifunkčná drevená lezecká zostava z agátového dreva, tvorená sústavou drevených

kolov a lán s nerezovou šmykačkou. Na ploche má byť aj hojdačka v podobe vtáčieho hniezda. Dopadovú plochu tejto časti vytvorí riečny štrk z okruhliakov, na obvode budú betónové bloky a drevené hranoly, ktoré majú slúžiť aj ako lavičky. Letné horúčavy pomôže zmierniť vodné hmlovisko umiestnené pri ihrisku.

Fitness zóna bude vybavená dynamickými prvkami pre všetky vekové kategórie aj pre telesne postihnutých. Na ňu nadviaže pobytový a herný trávnik, ktorý sa môže využiť na cvičenie v prírode, joga a pod. Na konci trávnik vznikne malé odpočívadlo v zátisí nádherne kvitnúcich plnokvetých vtáčích čerešní, doplnené lavičkami a pik-

nikovými stolmi. Ďalšie piknikové stoly budú pod korunami stromov pri parkovisku, oddelenom živým plotom. Nebude chýbať mobiliár ako lavičky, odpadkové koše, stojany na bicykle, sušiaci na bielizeň a informačné tabule o zákaze vodenia psov a prevádzkovom poriadku detského ihriska. Súčasťou projektu je aj obnova verejného osvetlenia.

Na území vzniknú dve vyvýšené terénne modelácie s okrasnou, hernou aj odpočinkovou funkciou. Na jednej z nich je navrhnutá výsadba troch stromov a skupín krov, podsadených trvalkovým záhonom, na druhej budú mnohokmenné kry s plynulým prechodom do roviny trávniku. Do priestoru sú zakomponované aj zostávajúce stromy a nová výsadba stromov je komponovaná tak, aby vytvárala prirodzené

tienenie herných a pobytových plôch a tlmila hluk z okolia. Použitie budú stredne vysoké listnaté druhy so vzdušnou korunou a výrazným efektom jesenného zafarbenia listov alebo krásnym jarným kvitnutím.

Medzi chodníkom a bytovým domom 24 – 27 pribudnú vyššie solitérne orgovány a muchovníky. Predzáhradky skrášli zjednocujúca výsadba z vyšších aj nižších kvitnúcich kríkov a okrasných trvaliek. ■

(vm)

Mesto pokračuje v rekonštrukcii školských budov, postaví aj dve nové materské školy.....

Trnavská samospráva využila letné prázdniny na intenzívne rekonštrukčné práce. Najväčšou investíciou bolo vybudovanie nového objektu v areáli Základnej školy s materskou školou na Spartakovskej 5. Na mieste zbúraného inpaka vyrástla nová budova s jednou triedou pre škôlkarov a dvomi triedami pre prvákov ZŠ.

ZŠ s MŠ na Bottovej ulici dostala nové plastové okná, vymenili sa aj podlahy v niektorých učebniach. V základnej škole s materskou školou na Námestí Slovenského učeného tovarišstva sa podarilo rozšíriť kapacity vďaka rekonštrukcii podkrovia, okrem toho tu vzniknú nové odborné učebne.

Nové strechy budú mať v ZŠ s MŠ na Kornela Mahra 11 (nad jedáľňou) a ZŠ s MŠ Gorkého 21 (nad telocvičňou). Vďaka rekonštrukčným prácam pribudnú v ZŠ s MŠ

na ulici Andreja Kubinu 34 ďalšie dve triedy materskej školy. Hneď na začiatku septembra sa rozbehli aj práce na vybudovaní a modernizácii areálu a športového ihriska v ZŠ s MŠ Vančurova 38.

Menšie práce ako drobné opravy, maľovanie tried či úprava areálu si základné školy počas leta vykonali vo vlastnej réžii.

Budovalo a opravovalo sa aj v škôlkach. V materských školách na Ružindolskej a Ľudovej ulici sa uskutočnili rekonštrukcie striech spolu so zateplením, súčasne bolo vyriešené aj zadržiavanie a vsakovanie dažďovej vody priamo v areáli. Oprava chodníkov a spevnených plôch sa uskutočnila v areáloch MŠ na Okružnej, Ludwiga van Beethovena a Teodora Tekela. Zrekonštruované sociálne zariadenia majú v materských školách na Ulici T. Tekela a V jame.

Aktuálna kapacita materských škôl v pôsobnosti mesta je 1 830

miest. Neumiestnených je 22 detí; nedostatok miest chce samospráva riešiť rozšírením kapacít a rekonštrukciou materskej školy na Spojnej ulici. Pripravuje sa projektová dokumentácia, začiatok prác je naplánovaný na rok 2019 a nová škôlka by tam mala byť otvorená najneskôr v roku 2020.

Nová materská škola bude aj na Ulici Maxima Gorkého. V letných týždňoch bol zbúraný pôvodný objekt, na ktorého mieste vznikne dvojpodlažná budova s tromi triedami (každá pre 23 detí), miestnosťou na záujmovú činnosť a telocvičňou. So základnou školou bude škôlka prepojená uzavretou spojovacou chodbou. Súčasťou projektu sú aj dve detské ihriská, prístupové chodníky a sadové úpravy. Zaujímavosťou bude odvodnenie strechy pomocou strešných žlabov a zvodov do zádržnej nádrže, ktorá bude slúžiť na polievanie zelene v okolí. ■

(eu) Za likvidáciu divokých skládok platíme všetci. Aj tí, ktorí využívajú služby zberných dvorov

Na likvidáciu divokých skládok je v tohtoročnom rozpočte mesta vyčlenených 50 tisíc eur. Rovnaká suma bola na tento účel určená aj v uplynulých rokoch. Už dnes je isté, že peniaze, za ktoré by mestská samospráva mohla vymeniť na niektorej školskej budove starú strechu za novú, zrekonštruovať detské ihrisko, vysadiť 400 stromov či vymeniť pokrčený asfalt na križovatke za nový odolný cementobetónový povrch, do konca roka všetky skončia na smetisku.

Presnejšie povedané, mesto ich opäť musí minúť na upratanie odpadu, ktorý na mnohých miestach Trnavy opakovane hromadia najmä samotní Trnavčania. Desiatitisíc eur malo v septembri stáť len odstránenie dvoch chronických skládok pri zberných dvoroch na Cukrovej a Mikovínho ulici.

Na území mesta je však nelegálnych smetísk oveľa viac. „Ide zväčša o tie isté krízové miesta. Dnes ich vyčistíme, zajtra tam pribudne ďalší odpad. Je to začarovaný kruh,“ hovorí Dominika Slezáková z odboru dopravy a komunálnych služieb mestského úradu.

Čierne skládky nájdeme napríklad v zeleni za supermarketom na Clementisovej ulici, pri železničnej trati na Prednádraží, v staničnom parku, na sídlisku Linčianska pri parovode, na ihriskách a v podchodoch, na rôznych miestach sídliska Hlboká vrátane parku a hájika známeho ako Agátka, či pri výmenníkovej stanici a v zeleni Na hlinách. Podobne to vyzerá aj na ihriskách a v zeleni na Hospodárskej ulici. Lepšie na tom nie je ani okolie pošty na Dohnányho ulici a veľkú skládku môžeme vidieť aj pod mostom na Kollárovej ulici. Zárodky divokých skládok sa často objavujú aj na kontajnerových stojiskách.

Zlá situácia je tiež pri mestských zberných dvoroch. Hoci ich hlavnou úlohou je poskytnúť občanom možnosť zbaviť sa odpadu a predchádzať tvorbe divokých skládok, tie paradoxne vznikajú aj v ich bezprostrednej blízkosti. A to napriek skutočnosti, že zberné dvory sú od 1. apríla do 30. septembra otvorené aj v sobotu až do 19. hodiny, v zimnej sezóne do 18. hodiny,

Niektorí vyhodili v septembri nábytok ku kontajnerom na Limbovej ulici.

ich služby sú bezplatné a uloženie odpadu vedľa zberného dvora je podľa zákona č.79/2015 priestupok, za ktorý môžu byť občania potrestaní pokutou do výšky 1 500 eur. Rovnakým priestupkom je aj ukladanie nadrozmerného odpadu z domácností vedľa kontajnerových stojísk. Odvoz tohto druhu odpadu nepatrí k povinnostiam zamestnancov FCC Trnava, ktorí vyvážajú obsah kontajnerov na separovaný a zmesový odpad.

Za likvidáciu divokých skládok zaplatíme všetci, bez ohľadu na fakt, že väčšina občanov sa na tvorbe divokých skládok nepodieľa. V blízkej budúcnosti nás to môže stáť viac. Nepôjde len o nelegálne skládky, ale najmä o mieru separovania. Slovensko v tejto oblasti stále zaostáva. V celej EÚ sa darí recyklovať priemerne 46,3 percenta odpadu, u nás len 23,2 percenta. Na základe platnej európskej legislatívy by sme však mali do roku 2020 recyklovať minimálne 50 percent. Motiváciou na dôslednejšie separovanie by sa mohol stať návrh nového zákona o poplatkoch za uloženie odpadov. Podľa neho

má suma, ktorú obce zaplatia za skládkovanie zmesového odpadu, závisieť od úrovne jeho vytriedenia. Ak návrh schváli parlament, zákon nadobudne účinnosť od 1. januára 2019. Negatívne to pocítia najmä v obciach, kde je úroveň separovania veľmi nízka. ■

Zopakujme si, čo patrí na zberné dvory a čo nesmieme odložiť ku kontajnerom na separovaný a zmesový odpad, ak sa nechceme dopustiť priestupku, zvyšovať náklady mesta na likvidáciu skládok a ohrozovať životné prostredie: Veľkorozmerný odpad (nábytok, koberce, sanitárne zariadenia po prerábke bytov...), drobné stavebné odpady z bežných udržiavacích prác vykonávaných fyzickou osobou alebo pre fyzickú osobu, na ktoré sa nevyžaduje stavebné povolenie alebo ohlásenie, autobatérie, monočlánky, akumulátory, motorové oleje, jedlé oleje a tuky, žiarivky a výbojky, vyradené elektrické a elektronické zariadenia (biela a čierna technika...), pesticídy, fotochemické látky, zásady, kyseliny, rozpúšťadlá, liečivá, farby, lepidlá, živice.

Martin Jurčo, foto: autor

Do medzinárodnej iniciatívy s názvom Svetový čistiaci deň sa zapojili aj Trnavčania .....

Aj keď v Trnave existuje viacero lokálnych akcií na čistenie prírody a mesta, tento rok sme sa po prvýkrát zapojili aj do medzinárodného projektu Svetový čistiaci deň, ktorý sa u nás nazýva Upracme si Slovensko. Medzi dvadsiatimi slovenskými mestami bola aj Trnava. Minulý rok sa do projektu na celosvetovej úrovni zapojilo 21 miliónov dobrovoľníkov zo 150 krajín, tento rok sa zapojilo 156 krajín. Štatistiky teda zlepšilo aj Slovensko. Dobrovoľníci upratovali úsek Bernolákovho parku od Námestia SNP až po kalváriu. Celkovo sa do pilotného projektu v Trnave zapojilo viac ako 40 dobrovoľníkov a vyzbieralo sa okolo 30 vriec odpadu.

Trnava sa už niekoľko rokov formuje ako mesto, ktoré kladie dôraz na zelenú politiku. Svedčí o tom niekoľko ocenení environmentálnych organizácií, napríklad titul Európske mesto stromov. Je pozitívom, že v slovenskom tíme Upracme si Slovensko je aj Trnavčanka Veronika Smažáková. Pracuje ako projektová manažérka. Po dobrovoľníckej skúsenosti so zberom odpadu v Tatrách začala viac vnímať znečistenie prírody a miest na Slovensku a pocítila chuť zmeniť to k lepšiemu. Ako sama hovorí, na odpad na uliciach a v prírode si nesmieme zvyknúť a verí, že aj malá aktivita jednotlivca k tejto zmene prispieje. V rámci projektu Upracme si Slovensko okrem výpomoci pre celonárodný tím pôsobí aj ako lokálna organizátorka v Trnave a vypomáha pri etablovaní aplikácie Trashout, vďaka ktorej sa cez mobilnú aplikáciu dajú oznamovať a nahlasovať skládky odpadu. Iniciatíva čistenia miest a obcí sa začala pred desiatimi rokmi v Estónsku a zosúladuje upratovanie na spoločný jesenný termín – 15. september. Je to ideálny deň aj preto, lebo pre takúto prácu býva vtedy primerané počasie a navyše, väčšinou je v mestách po lete veľa odpadkov. „V každej krajine pracuje samostatný národný tím. V slovenskom tíme je skupina nadšencov, ktorým záleží na životnom prostredí a chceme aktívne prispieť k jeho zlepšeniu,“ hovorí

Veronika Smažáková. „Spojili sme sa len pred mesiacom a pol a náš projekt začali propagovať najmä cez sociálne siete. Najprv nás bolo len niekoľko, ale postupne sme získavali dobrovoľných koordinátorov v jednotlivých mestách. Na výber lokalít nám pomohla aplikácia TrashOut, cez ktorú hocikde, aj v lese, viete nahlásiť nelegálnu skládku. Je výborná na zber dát, lebo vie cez GPS súradnice presne skládku lokalizovať. Pokiaľ ide o Trnavu, mala som to tu jednoduché. Oslovila som mestskú samosprávu so žiadosťou o materiálnu pomoc, nebol problém dostať vrecia na odpad, rukavice pre dobrovoľníkov a zabezpečiť odvoz odpadu. Napokon prišlo aj dostatočné množstvo dobrovoľníkov,“ hovorí Veronika a pripomína, že celoslovensky sa vďaka tomuto projektu vyzbierali približne 4 tony odpadkov. „Najpočetnejším odpadom boli ohorky z cigariet. Upratať ich manuálne je skutočne problém. Z ďalšieho odpadu je to najmä oblečenie, pet fľaše, rozbité sklenené fľaše, plechovky. Našli sme aj injekčné striekačky, doklady, peňaženky a podobne. Park bol po jarmoku pomerne uprataný, ale zamierovali sme sa na brehy Trnávky a tam toho bolo skutočne veľa.“ Pilotný projekt bol teda úspešný. Ako sme sa dozvedeli, do budúcnosti by ho chceli rozšíriť v našom meste tak, aby boli lokálni koordinátori aj v jednotlivých mestských častiach a organizovali tam samostatné

upratovanie. „Bolo by výborné, keby aj samotní obyvatelia zrazu videli, že tento projekt výrazne pomohol pri upratovaní mesta. Myslím, že keď bude aktívna každá mestská časť, tak sa nám to podarí. Samozrejme, chceli by sme takúto čistiacu akciu organizovať viackrát do roka, nielen spomínaného 15. septembra.“ A ako Veronika Smažáková hodnotí úroveň separácie odpadu v našom meste? „Myslím si, že je to čím ďalej, tým lepšie – máme štyri kontajnery na separovaný zber, teda plasty, papier, bioodpad a zmiešaný odpad, mne osobne chýba kontajner na sklo, ale ten nájdem na sídlisku. Žiaľ, celoslovenský priemer v úrovni separovania je dosť nízky, posledné čísla hovoria o separácii 23 percent komunálneho dopadu, rok predtým to bolo 15 percent. Neviem, či sme sa natoľko zlepšili, alebo ide len o iný typ výpočtu. V každom prípade sme na šiestom mieste od konca zo všetkých krajín EÚ. Slovensko sa zaviazalo do roku 2020 separovať 50 percent komunálneho odpadu. Je jasné už dnes, že to nestihneme...“ ■

(eu)

Na Starohájskej bude nový dláždený chodník

Vozovka na Starohájskej ulici je opravená, cestné obrubníky sú vymenené, na rad prišla kompletná rekonštrukcia chodníkov a podkladových vrstiev na oboch stranách komunikácie. Práce majú byť hotové do konca októbra, na ich realizáciu mestská samospráva vyčlenila približne 60 000 eur.

Rekonštrukcia sa týka dvesto-päťdesiatmetrového úseku popri lávke a dvestometrového chodníka na strane parkoviska. Asfalt je už vyburaný, namiesto neho bude použitá pre vodu priepustnejšia cementová dlažba. Chodníky budú odvodnené nielen do existujúcich uličných vpustí, ale aj do príľahlej zelene, aby dažďová voda neodchádzala celkom bez úžitku do kanalizácie.

Čierny asfalt, ktorý najmä v letných horúčavách pôsobí veľmi nepriaznivo na klímu v mestách, je minulosťou aj na ďalších chodníkoch v meste. Kompletne ukončená je rekonštrukcia chodníka na Markovičovej ulici, rovnako aj na

Dohnányho a Hospodárskej, kde sa v čase uzávierky tohto vydania

realizovali už len drobné dokončovacie práce. ■

(eu)

Na budúci rok sa začne prvá etapa rekonštrukcie Ulice Jána Hajdóczyho .....

Dlho očakávaná obnova Hajdóczyho ulice je už na dohľad. V júli tohto roku bola spracovaná projektová dokumentácia a na budúci rok sa začne rekonštrukcia komunikácie na úseku od Univerzity sv. Cyrila a Metoda po križovatku s Ulicou Maximiliána Hella. Obnova druhej časti až po koniec ulice sa uskutoční po majetkovo-právnom vyrovnaní s majiteľmi dotknutých pozemkov. Predpokladané náklady na realizáciu prvej etapy sú približne 1 351 500 bez DPH.

Stavba bude zahŕňať nielen obnovu samotnej komunikácie, ale aj celého uličného priestoru vrátane verejného osvetlenia, kanalizácie, úpravy komunikačných sietí a novej výsadby zelene. Konštrukcia novej vozovky má pozostávať z piatich vrstiev s celkovou hrúbkou minimálne 510mm, vrchnú vrstvu bude tvoriť asfaltový koberec. Chodníky budú dláždené, vyspádované do zelene, aby dažďová voda nestekala na cestu a do kanalizácie, ale vsiakla do zeme a zavlažovala zeleň. Popri komunikácii sa ráta s kolmými aj pozdĺžnymi parkovacími miestami, kolmé miesta budú mať povrch

z betónovej zatrávňovacej dlažby. Návrh projektovej dokumentácie rieši aj novú výsadbu. Po presmerovaní jazdných pruhov vzniknú na ulici plochy na trvalkové záhony. Medzi pozdĺžnymi parkovacími miestami na pravej strane ulice budú vybudované ostrovčeky na výsadbu nových stromov s pomocou prekoreniteľných buniek, ktoré poskytujú veľký objem na rast koreňov. Systém je vhodný pre všetky dopravné zaťaženia a má veľkú kapacitu na zadržiavanie dažďovej vody. Plochy zelene budú formou, farebnosťou a vzrastom vytvárať estetickú kompozíciu vhodnú pre daný priestor.

Nové stromy budú dosadené aj v parčíku a do stromoradia líp pri oplotení športového areálu. Niektoré jestvujúce drevisy však musia byť z dôvodu zlého zdravotného stavu alebo nového smerovania cestnej komunikácie, chodníkov a cyklotrás odstránené. Ostatné zdravé drevisy budú ponechané a po ukončení rekonštrukcie odborne ošetrené. Cieľom rekonštrukcie Hajdóczyho ulice je nielen zlepšenie stavebno-technického stavu komunikácie, ale aj zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky a zmiernenie nepriaznivých vplyvov dopravy na obyvateľov. ■

Martin Jurčo

Po desiatkach rokov dostane divadlo kabát z roku 1907.....

Zaiste ste si všimli, že budova Divadla Jána Palárika prechádza v posledných týždňoch veľkou rekonštrukciou. Divadlo a jeho fasáda sa naposledy opravovali tesne po vojne a boli pripravené pre súbor Krajového divadla, ktorý tam pôsobil v rokoch 1960 – 1965. Aj keď sa súčasný projekt opravy začal pripravovať oveľa skôr, je tak trochu symbolické, že s obnovou budovy prišlo do divadla aj nové vedenie inštitúcie a umeleckého súboru.

„Je pozitívne, že kapitálové investície Trnavského samosprávneho kraja smerujú do rekonštrukcie budovy, pretože od spomínaného obdobia sa väčšie financie do stánku Tália neinvestovali, ak si odmyslíme rekonštrukciu hľadiska a vybudovanie štúdia. Koncom minulého roka boli kompletne zrekonštruované okná do Divadelnej ulice. Samozrejme, keďže náš objekt je pamiatkovo chránený, všetko bolo pod dohľadom odborníkov Krajského pamiatkového úradu. Ešte predtým boli vymenené dosky javiska, vymenila sa točňa a celkom nová je technológia divadla, najmä akustický a zvukový systém,“ hovorí riaditeľka divadla Zuzana Šajgalíková. Súčasťou rekonštrukcií bola minulý rok aj obnova sociálnych zariadení v interiéri. „Na budove už máme lešenie a efektnú sieťovinu. Fasáda bude obnovená podľa vzhľadu z roku 1907. Vrátime sa k svojej niekdajšej tvári a súčasťou opravy bude aj reštaurovanie nápisu na hornej časti budovy na štíte. Dúfam, že po tom, čo v posledných rokoch prešlo centrum Trnavy výraznou obnovou, prispeje k tejto kráse aj divadlo a bude historickým skvostom na Trojičnom námestí,“ pripomína riaditeľka a dodáva, že nová fasáda by mohla prilákať do divadla aj viac návštevníkov. „To, čo môžete vidieť na sieťovine, je 3D vizualizácia stavu po oprave, aj keď presný

odtieň sa nedal dosiahnuť. Je to pieskovecová farba. Stavebné a reštaurátorské práce by mali byť ukončené v novembri a decembri tohto roka. Je nevyhnutné, aby sme všetky práce stihli do mrazov. Celý technologický postup je totiž prísne kontrolovaný Krajským pamiatkovým úradom Trnava. V novom kalendárnom roku by teda malo byť divadlo zrekonštruované.“

Obnovou fasády sa postupná modernizácia Divadla Jána Palárika nekončí. Divadelná budova je veľká a na rad prídu ďalšie opravy. Všetko závisí od schválenia ďalších projektov. Murivo má problémy s vlhnutím, preto pripravujú projekt sanácie vlhkosti a spolu s odborníkmi volia najvhodnejší postup odvlhčenia. „Aj keď foyer a divácke zázemie prešli obnovou, do budúcnosti uvažujeme o obnove zázemia pre umelcov, hercov a účinkujúcich. Chceli by sme sa pustiť do šatní a skladových priestorov. A navyše, aj keď Zrkadlová sieň divadla je v dobrom stave, zrejme by bolo dobré urobiť revíziu a prípadne opravu drevenej podlahy,“ dopĺňa Zuzana Šajgalíková.

Oprava fasády divadla stála 175-tisíc eur a je hračená z rozpočtu Trnavského samosprávneho kraja. Ako pripomenula riaditeľka, pripravujú tri ďalšie projekty a ich realizácia bude závislá od schválenia rozpočtu krajskými poslancami na rok 2019. ■

Ľudia a udalosti

■ **1. 10. 1718** – V Trnave umrel pedagóg a právnik FRANTIŠEK FORIŠ-OTROKÓCI, profesor právnickej fakulty Trnavskej univerzity a kapitálny archívár (300. výročie).

■ **1. 10. 1998** – V Trnave bola zriadená Právnická fakulta novodobej Trnavskej univerzity (20. výročie).

■ **2. 10. 1988** – V Trnave umrel lekár FRANTIŠEK VAVERČÁK, dlhoročný prednosta gynekologicko-pôrodnického oddelenia trnavskej nemocnice, ktorému v tomto roku udelili čestné občianstvo Trnavy in memoriam (30. výročie).

■ **3. 10. 2013** – Na budove Knížnice Juraja Fándlyho v Trnave slávnostne odhalili pamätnú tabuľu sv. Cyrilovi a Metodovi (5. výročie).

■ **7. 10. 1868** – Zastupiteľský zbor mesta Trnavy schválil štatút Trnavského dobrovoľného hasičského zboru (150. výročie).

■ **7. 10. 1893** – V Palárikove sa narodil zakladajúci člen spevokolu Bradlan v Trnave a jeho dlhoročný predseda FRIDRICH KUCHAR (125. výročie).

■ **7. 10. 1948** – V Trnave sa narodila novinárka a publicistka JANKA PEKAROVIČOVÁ (70. narodeniny).

■ **8. 10. 1838** – V Trnave umrel hudobný skladateľ, organizátor a františkán VÁCLAV MALINSKÝ, autor sakrálnych skladieb i zborníka pochodov a nemeckých piesní (180. výročie).

■ **9. 10. 1933** – V Jacovciach sa narodil arcibiskup, metropolit bratislavsko-trnavský JÁN SOKOL, ktorému Mesto Tr-

Michal Herceg

Adresa pomoci pre nevidiacich a slabozrakých? Trhová 2 .....

Sídlo Krajského strediska Únie nevidiacich a slabozrakých v Trnave nájdú Trnavčania veľmi jednoducho. Slovný popis trasy na internete je taký podrobný, aby podľa neho trafil aj človek so zrakovým postihnutím. Skúste zavrieť oči a požiadať niekoho, aby vám túto navigáciu prečítal. Vedeli by ste, ako sa tam dostať?

„Zo železničnej alebo autobusovej stanice pôjdete po nadchode smerom doľava. Keď zídete z nadchodu, pôjdete smerom doprava k pešej zóne. Pri rožnom kvetinárstve po ľavej ruke zahnete doľava a pôjdete priamo smerom po pešej zóne – hlavnej ulici k Trojičnému námestiu. Pri prvej uličke pri odevnom obchode zahnete doprava a prejdete popri obchodíkoch. Zahnete doľava. Tam sa nachádza budova, kde sídlime.“ Ak ste túto úlohu zvládli bez problémov, viete sa aspoň sčasti vžiť do situácie slabozrakého alebo nevidiaceho. Mnoho Trnavčanov počas septembra prispelo do verejnej zbierky Biela pastelka určenej na kompenzačné pomôcky pre nevidiacich. Na uliciach Trnavy ste aj vy možno natrafili na dvojčlenné tímy zložené zo žiakov a študentov, prípadne mohlo ísť o zmiešané dvojice vidiaci – nevidiaci. Bez zbierkových peňazí by činnosť krajského strediska únie bola oveľa skromnejšia a niektoré aktivity by nebolo možné realizovať. Biela pastelka pokračuje až do konca roka. Prispieť sa dá SMS správou alebo priamo na účet zbierky. V našom meste organizovalo túto zbierku práve spomínané krajské stredisko na Trhovej ulici 2. Aké majú možnosti kompenzácie takto hendikepovaní Trnavčania?

V čase mojej návštevy spomínaného Krajského strediska Únie nevidiacich a slabozrakých v Trnave si sem našli cestu slabozraká používateľka zväčšovacej televíznej lupy a školák, ktorý prišiel na prvú poprázdninovú lekciu bodového písma. Samotné trnavské stredisko vzniklo v roku 1997. Do priestorov niekdajšieho Tatraskla na Trhovú ulicu sa presťahovalo v roku 2004. Nájdeme tu miestnosť s

optickými a kompenzačnými pomôckami aj malú kuchynku. Stredisko navštevujú klienti z celého Trnavského kraja. Poskytujú im tu poradenstvo a sociálnu rehabilitáciu. Čo to znamená? Je to vraj veľmi rôznorodé. Niektorí ľudia sem chodia od malička, ale veľa je aj takých, u ktorých sa zrakové problémy objavia v dospelosti. Práve oni si často nevedia predstaviť, aké sú ich možnosti ďalšieho života. Pracovníčky ich preto zoznamujú s kompenzačnými pomôckami, ktoré dokážu stratu zraku čiastočne nahradiť. Učia ich, ako efektívne využiť zvyšky zraku, ktoré im ešte ostali. Ako si upraviť domácnosť, používať kontrasty a rôzne druhy osvetlenia pri veľmi slabom zraku. Najčastejšie chodia pre pomoc slabozrakí klienti väčšinou odoslaní očnémi lekármi. Keď už nepomôžu okuliare, nasleduje výber z veľkej škály rôznych lúp, či ručných, elektronických alebo televíznych. Pomocou nich dokážu znova prečítať článok z obľúbených novín alebo časopisu.

Pre nevidiacich sú dnes už úplne bežné počítače s hlasovým výstupom, ktoré ozvučujú všetko, čo je na obrazovke a dajú sa ovládať z klávesnice. Podobne ozvučené, a teda hovoriace sú aj mobilné telefóny, osobné váhy, kalkulačky, hodinky či napríklad glukomery pre diabetikov. S týmito všetkým v KS ľudí radi oboznámia, alebo ich nasmerujú do neďalekej bratislavskej predajne tyflopomôcok, kam to Trnavčania naozaj nemajú ďaleko. Zároveň im poradia, kde možno zažiadať o finančný príspevok na tieto pomôcky. Svojich klientov chodia pracovníčky Krajského strediska Únie nevidiacich a slabozrakých priamo domov učiť priestorovú orientáciu a samostatný

Ľudia a udalosti

nava udelilo roku 2003 Čestné občianstvo (85. narodeniny).

■ **9. 10. 1968** – V Trnave umrel právnik, historik práva, profesor na PdFUK v Trnave a odborný publicista JÚLIUS BRYCHTA (50. výročie).

■ **17. 10. 1918** – V Bíňovciach sa narodil umelecký fotograf a publicista JOZEF PO-NEC, ktorý pôsobil v Trnave ako redaktor v nakladateľstve P. Gardelána a vo vydavateľstve Obzor (100. výročie).

■ **20. 10. 1633** – V Liptovskom sv. Jáne sa narodil polyhistor, profesor Trnavskej univerzity, jej viacnásobný dekan a v rokoch 1691 – 1693 aj rektor MARTIN SENTIVÁNI, autor prvej encyklopédie na našom území (385. výročie).

■ **20. 10. 1803** – V Dehticiach sa narodil národovec, veršovník, zakladateľ Slovenskej besedy a verejnej čítárne v Trnave, člen výboru SSV a aktívny účastník Slovenského povstania MARTIN BRANISLAV TAMAŠKOVIČ, ktorý pôsobil v Trnave, kde jeho meno nesie jedna z ulíc (215. výročie).

■ **21. 10. 1948** – V Trnave sa narodil divadelný i filmový ochotnícky herec PAVOL LANČARIČ, člen trnavského divadelného súboru DISK (70. narodeniny).

■ **22. 10. 1948** – V Trnave sa narodil spisovateľ, publicista a prekladateľ z hebrejčiny PETER AMBROS, ktorý po roku 1968 pôsobil v emigrácii (70. výročie).

■ **25. 10. 1918** – V Dolnej Krupej sa narodil herec a inšpicent Krajského divadla

pohyb, samoobslužné činnosti ako varenie, žehlenie či upratovanie, ale aj počítačové zručnosti či bodové písmo. Človek, ktorý si po strate zraku myslel, že už sám neprejde ani krok, vie zrazu trafiť do obchodu či nastúpiť na autobus a odviezť sa do mesta. Podobne je to pri varení, kde treba viac využívať hmat a špecifické kuchynské pomôcky.

Pre pracovníkov únie je ovládanie Braillovo písma samozrejmosťou. „Deti učim podľa školského šlabikára s reliéfnymi obrázkami, ale mám aj rôzne iné texty, rozprávkové knihy. Mala som dospelé klientky, ktoré sa bodové písmo naučili neskôr a chceli si ho precvičovať tým, že si budú dopisovať. Keď urobili viac chýb, priniesli listy k nám a spolu sme to rozlúštili,“ hovorí jedna z pracovníčok. Ak vidíte v meste človeka s bielou palicou, možno si viac začnete všímať aj prekážky, ktoré naňho v uliciach čhajú. Trnava sa tiež už prispôbila nevidiacim. Na chodníkoch sú vodiace línie z reliéfnej dlažby. Na väčšine frekventovaných križovatiek sú ozvučené semaforey. Pre nevidiaceho človeka, ktorý sa pohybuje väčšinou len po naučených trasách, je veľkým problémom rozkopaná ulica alebo nečakaná prekážka. Architektonickým bariéram sa venuje špecializované oddelenie Únie nevidiacich a slabozrakých v Bratislave. Čiastkové problémy však nahlasujú aj ľudia so zrakovým postihnutím na trnavský mestský úrad. A podľa nevidiacich a slabozrakých Trnavčanov mesto reflektuje na väčšinu požiadaviek, najmä pokiaľ ide o širšie centrum mesta.

Popri Krajskom stredisku Únie nevidiacich a slabozrakých, ktoré má pôsobnosť pre celý kraj, funguje v Trnave aj základná organizácia Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska. Tá má členov najmä z okresu Trnava. Venujú sa najmä spolkovej činnosti. Organizujú si výlety po celom Slovensku, chodia do divadla, na turistiku. Ak si zrakové postihnutie spájate s nečinnosťou a pripútaním na jedno miesto, plán aktivít trnavskej základnej organizácie by vás asi prekvapil.

Únia spolupracuje aj so školami a

mestom. Vo svojich priestoroch robí tzv. otvorené hodiny, na ktorých prezentuje svoju činnosť pre študentov stredných a vysokých škôl so zameraním na sociálnu prácu. S mestom sa zase podieľajú na tvorbe komunitného plánu sociálneho rozvoja. Už niekoľko rokov sa pracovníčky krajského strediska únie venujú aj celoslovenskému projektu Zdravé oči už v škôlke. V rámci neho navštevujú materské školy Trnavského kraja a pomocou špeciálneho prístroja – autorefraktometra robia škôlkarom očné merania. Od októbra do júna takto vyšetria okolo 1 600 detí. Približne pätnástim percentám odporučia na základe nameraných výsledkov navštíviť očné lekára. Tento prístroj dokáže s vysokou mierou spoľahlivosti odhaliť existujúce alebo začínajúce poruchy zraku, ako napríklad astigmatizmus, tupeozrakosť či škľavosť. Ide o poruchu, kde iba včasné odhalenie (v škôlkarskom veku) umožní efektívnu liečbu a je možné doceliť zníženie alebo úplné odstránenie poruchy.

Jedným z cieľov strediska je začleniť ľudí so zrakovým postihnutím čo najviac do bežného pracovného a spoločenského života. So zamestnaním sa najlepšie darí masérom. Ak nie v Trnave, tak nemajú problém dochádzať do Bratislavy. Aj teraz krajské stredisko únie hľadalo niekoho na miesto maséra, ale trnavskí sú už obsadení. Spomeňme aj nevidiaceho z okolia Trnavy, ktorý viaže metly a nedávno ste ho mohli stretnúť na trnavskom jarmoku.

Pripomeňme, že 15. októbra na Svetový deň Bielej palice budete môcť na uliciach stretnúť pracovníčky krajského strediska únie s nevidiacim frekventantom s bielou palicou prechádzať po priechode pre chodcov pod dozorom policajnej hliadky. Pôjde o dopravnú-výchovnú akciu, ktorú už niekoľko ročníkov organizuje únia v spolupráci s prezídiom policajného zboru. Na celom Slovensku, v mnohých mestách na vybraných priechodoch budú takto upozorňovať na chodcov so zrakovým postihnutím, voči ktorým je vodič povinný dbať na zvýšenú pozornosť. ■

Ľudia a udalosti

v Trnave MATÚŠ JARÁBEK (100. výročie).

■ **25. 10. 1943** – V Dolnej Strede sa narodil prvotligový futbalista a tréner KAMIL MAJERNÍK, hráč Spartaka Trnava, s ktorým získal 4 majstrovské tituly (75. narodeniny).

■ **26. 10. 1763** – V Šoproni umrel profesor Trnavskej univerzity a jej dvojnásobný rektor FRANTIŠEK KUNIC, historik, prekladateľ a autor Pamätnice osobností, ktoré sa zaslúžili o Trnavskú univerzitu (255. výročie).

■ **26. 10. 1943** – Do Trnavy sa prisťahovalo 30 rodín z Ústia nad Oravou, ktoré malo byť zatopené Oravskou priehradou (75. výročie).

■ **27. 10. 1968** – Národné zhromaždenie schválilo zákon o federatívnom usporiadaní ČSSR, ktorý o deň neskôr slávnostne podpísali vtedajší najvyšší predstavitelia štátu na Bratislavskom hrade (50. výročie).

■ **28. 10. 1788** – V Trnave sa narodil biskup JOZEF RUDŇANSKÝ, mecén Spolku milovníkov reči a literatúry slovenskej a autor kázní písaných v bernoláčtine (230. výročie).

■ **28. 10. 1918** – V Prahe bola vyhlásená Československá republika (100. výročie).

■ **30. 10. 1918** – Na zhromaždení predstaviteľov slovenského kultúrneho a politického života v Turčianskom sv. Martine, ktorého sa zúčastnili aj zástupcovia mesta Trnava, bola prijatá Deklarácia slovenského národa, ktorou sa Slováci prihlásili k vznikajúcemu Československu (100. výročie). ■

Martin Jurčo, foto: autor

Trnavská urológia je na pulze súčasnosti, pacienti sa nemusia báť invazívnych vyšetrení

Súčasnú urologickú oddelenie Fakultnej nemocnice v Trnave nájdeme v novej budove chirurgických disciplín. Patrí medzi tie pracoviská, ktoré majú skutočne moderný vzhľad a odbornosť diagnostiky a liečby je na úrovni roka 2018 (tieto metódy v urológii sa skutočne z roka na rok rozvíjajú). Našťastie, ani tu už dávno necítiť typický pach urológie, na aký si pamätajú starší lekári a pacienti.

V knihe 150 rokov trnavskej nemocnice sa dočítame, že medicínska urologická špecializácia sa na Slovensku začala formovať až po druhej svetovej vojne. V Trnave urologickú starostlivosť v rokoch 1953 – 55 zabezpečoval lekár Július Skarniczel a po ňom tri roky Ľudovít Režucha. Obaja lekári do Trnavy dochádzali z Bratislavy, ambulanciu mali na poliklinike a operovali na chirurgii. Až v roku 1958 v trnavskej nemocnici, ktorá bola vtedy Krajským ústavom národného zdravia pre bratislavský kraj, vznikol pri chirurgickom oddelení urologický ordinariát. Do funkcie ordinára – urológa bol menovaný Ľudvík Nábělek, ktorý do Trnavy prišiel z Martina. Ordinariát bol predstupňom vzniku urologického oddelenia 1. októbra 1967. Ľudvík Nábělek sa stal jeho prvým primárom a trnavskú urológiu v nových podmienkach viedol a rozvíjal ďalších dvadsať rokov až do svojej smrti v roku 1989. Jeho tím tvorili lekári ako napríklad Pavol Caudt či Vladimír Ušák.

Dnešné urologické oddelenie Fakultnej nemocnice v Trnave vedie primár Erich Mikurčík. V rokoch 1968 – 74 študoval na Fakulte všeobecného lekárstva na Univerzite Karlovej v Prahe, pracoval ako lekár vo Fakultnej nemocnici v Bratislave na Hlbokej ulici, na bratislavských Kramároch v Nemocnici Akadémika Ladislava Dérera, v nemocniciach v Nových Zámkoch a v Galante, a od roku 2006 pôsobí v trnavskej nemocnici.

■ Kto vás nasmeroval k urológii?

- Počas môjho štúdia na Univerzite Karlovej v Prahe ešte nebola sa-

mostatná urologická klinika. Bolo len oddelenie v rámci chirurgickej kliniky. Dostal som sa na stáž na urologické oddelenie a veľmi sa mi páčilo. Asistenti nám ukazovali urologické operácie. A šéfom tohto oddelenia bol profesor Hradec. Bol to taký pánboh českej urológie. Založil moderné pracovisko a intenzívne v tejto oblasti pracoval. On vybudoval a viedol prvú pražskú urologickú kliniku, na vtedajšie pomery veľmi modernú. Celá stredná Európa sa na toto pracovisko chodila pozeráť. To bol pre mňa prvý moment. Zhodou náhod som sa chcel zamestnať v Bratislave v nemocnici a voľné miesto bolo na klinike na anestéziologickom oddelení. Tam som sa dostal uspať na urologické oddelenie na Hlbokú ulicu. Mám za sebou zopár anestéz, ale ťahalo ma to k operačnému stolu. Po roku som sa vrátil z vojenčiny, prišiel som za primárom Jakešom na urológiu a spýtal som sa, či by som tam nemohol pracovať. Zís-

kal som tam základy a výbornú prax v klasickej operačnej urológii. Potom som sa dostal na kliniku akademika Zvaru, kde som dostal možnosť nahliadnuť do širokej škály urologických operácií. Moja prvá transplantácia obličky vtedy predstavovala vrchol, ktorý som mohol dosiahnuť. Dnes viem, že sú aj náročnejšie operácie, ktoré je treba zvládnuť a trend je v úzkej špecializácii na jednotlivé pododbornosti urológie. Urológia je veľmi dynamicky sa rozvíjajúci odbor a je to pekná práca. Samozrejme, dnes na urológii už necítite klasický urinózný zápach, všetko sú to dnes uzavreté drenážne systémy.

■ V Trnave pôsobíte už viac ako desať rokov, keď sa trnavská urológia stala prakticky celkom novým oddelením. Bolo to v čase, keď sa presťahovala do nového pavilónu chirurgických disciplín.

- Už pred viac ako desiatimi rokmi, keď som sem prišiel na konkurz,

bolo známe, že sa máme sťahovať zo starých nevyhovujúcich priestorov do novej budovy. To ma potešilo, predtým som vybudoval takéto pracovisko v nemocnici v Galante. Keď niečo budujete od začiatku, máte pocit, že je to vaše dieťa a máte možnosť svoj pohľad na túto disciplínu presadiť v praxi. Pracovisko sa v nových priestoroch vypracovalo v priebehu niekoľkých rokov na slušnú úroveň v rámci Slovenska. Máme priaznivé priestorové podmienky, pokiaľ ide o prípravu pacienta na operáciu, došetrenie a doliečenie. Na slovenské pomery sme nadštandardným pracoviskom, napríklad, každý pacient má na svojej izbe hygienické zariadenie, čo nie bežné v hociktovej nemocnici.

■ **Čo všetko má mať takéto moderné pracovisko, teda oddelenie urológie? V prípade internej medicíny si to vieme predstaviť – EKG, echokardiografia, sonopriístroj a takto by sme mohli pokračovať...**

- Prístrojové vybavenie je dané štandardami, ktoré máme vytvorené. Všetko sa však vyvíja veľmi rýchlo. To, čo bolo pred 10 – 15 rokmi moderné, je dnes už zastarané. A práve urológia je náročná na prístrojové vybavenie. Napríklad, prioritou neinvazívneho spôsobu liečenia močových kamienkov je extrakorpórna litotripsia. Priložíme vám vankúšik na chrbát a pod kontrolou röntgenu a ultrazvuku sa kamienok rozdrví na malé úlomky, ktoré pacient vymočí. To znamená, že do pacienta nepicháme, nerežeme ho, nemá ranu, netreba hojenie a podobne. Predpokladám, že takýto prístroj by sa mal dostať aj k nám už v krátkom čase. Máme však vynikajúce skúsenosti s miniinvazívnou metódou odstraňovania močových kamienkov. Prioritne využívame endoskopické vyšetrovacie a liečebné metódy. Dezintegrujeme kamienky pod kontrolou zrakom Holmioovým stowattovým laserom, ktorý bol prvý na Slovensku u nás.

■ **Tieto dnešné metódy teda nahradili všetko to, čo sa liečilo**

pred tridsiatimi rokmi čisto chirurgicky?

- Už v osemdesiatych rokoch sa začínalo s metódami, ktoré sa podobajú laparoskopii. Široká škála moderných laparoskopických prístrojov sa však dostala do popredia v posledných desiatich rokoch. Napríklad, dnes sa takýmto prístrojmi vieme dostať až ku kalíškom obličky a odtiaľ vieme zobrať vzorku alebo spáliť nádor, rozbiť kamienok, a takýmto spôsobom pacientov miniinvazívne vyšetriť, no najmä liečiť. A to je veľký pokrok. Endourológia je veľmi dôležitá časť urológie. Vďaka nej netreba pacienta tak dlho hospitalizovať a zväčša sa rýchle zotaví. Nehrozia infekcie v takom rozsahu ako v minulosti. Keď si predstavím, že kedysi sa musel dutinový systém otvoriť, narezávať, moč sa vylial do okolia močového, toto sa dnes eliminuje. Kladieme teda veľký dôraz na to, aby sme rozvíjali práve tieto miniinvazívne metódy. Aby sme zachytili trend, ktorý je na tepe súčasnosti. Je štandard, že vykonávame dve takéto operácie za deň a každý deň je nejaký laparoskopický alebo endoskopický výkon. Je naším cieľom získať 3D laparoskopickú sústavu, ktorá umožní zlepšenie orientácie hlboko v panvovej oblasti pacienta. Ideálny stav by nastal, keby sa podarilo získať pre centralizované operačné sály roboticky asistovanú laparoskopickú sústavu Da Vinci, aby sme sa aspoň čiastočne priblížili úrovni vybavenia našich českých kolegov.

■ **Urológ je teda zároveň aj chirurg.**

- Urológia je chirurgická disciplína zaoberajúca sa diagnostikou, liečbou ale aj prevenciou a výskumom ochorení, vrodených chýb a úrazov močového systému a tiež niektorých endokrinných a metabolických ochorení. Našou snahou je akceptovať odporúčania Európskej urologickej spoločnosti. Je kladený veľký dôraz na diagnostiku a liečbu nezhubných i zhubných ochorení. Liečba úrazov obličiek, močových ciest a mužských pohlavných orgánov má z roka na rok stúpajúci

trend. Počet ochorení na kamienky v močových cestách má výrazný vzostup. Spolupracujeme s andrológmi, gynekológmi a neurológmi. Nedeliteľnou súčasťou našej práce je aj doškoľovanie a vedecko-výskumná činnosť. Zameriavame sa na dispenzarizáciu a zdôrazňujeme preventívnu starostlivosť pri výskyte urologických ochorení. Všeobecne sa nevie, že úmrtnosť u závažných foriem porúch obličiek je vyššia ako u akútneho infarktu myokardu. Za posledných 10 rokov sa počet pacientov s týmto závažným poškodením funkcie obličiek zdvojnásobil. To sú závažné fakty, ktoré nás vedú k tesnej spolupráci s internistami a hlavne nefrológmi.

■ **Naznačili ste, že často liečite močové kamienky. Spolu s ochorením prostaty sú to u mužov asi najčastejšie diagnózy.**

- Najčastejšou diagnózou u mužov je benígna prostatická hyperplázia, jednoducho povedané, nezhubné zväčšenie prostaty. Využívame predovšetkým konzervatívnu medikamentóznú liečbu. Vieme diagnózu držať na uzde a pohodu pacienta na prijateľnej úrovni. Môžeme sa však dostať do štádia, keď treba operovať. Môžem povedať, že na našom pracovisku vykonávame už len transuretrálne resekcije prostaty, teda odstraňovanie zväčšenej časti prostaty cez močovú trubicu. Postupujeme tradičnou elektrochirurgickou metódou. Najnovšie využívame aj tzv. laserovú enukleáciu, keď vieme liečiť aj veľmi veľké adenómy, teda nezhubné zväčšenia prostaty. Predtým sa tieto diagnózy liečili klasickou veľkou otvorenou chirurgiou. Musel sa otvoriť močový mechúr, prostata sa odstránila a doba hojenia bola aj štvornásobná v porovnaní s dnešnou metódou. Renomované pracoviská sa touto laserovou operatívou zaoberajú štandardne. My sme jedno z prvých pracovísk na Slovensku, ktoré robia takýto výkon úplne rutinne. Už máme odoperovaných niekoľko desiatok pacientov.

■ **Záleží neraz aj na tom, kedy sa zachytí ochorenie. Aké je**

vaše odporúčanie pre pacientov? Mnoho mužov sa po päťdesiatke bojí ísť na prehliadku, obávajú sa najmä bolestivosti vyšetrenia. Dnes je však základnou metódou vyšetrenie krvi a sledovanie istých markerov.

- To, že sa zväčší prostata u každého muža po päťdesiatke, je známy fakt. Dôležité je, aby sa pacient dostavil včas, respektíve chodil na preventívne prehliadky. Dnes sú nádorové ochorenia prostaty najčastejším onkologickým ochorením u mužov. Vieme dlhodobo sledovať rizikových pacientov, ktorí majú sklon k nádorovým zmenám na prostate. Je možné rakovinu zachytiť v počiatočnom štádiu a bez problémov pacienta vyliečiť. Znamená to, že sa treba zamerať na preventívne programy a kontrolu markerov v krvi, ktoré toto ochorenie signalizujú. Dôraz sa kladie na mužov po päťdesiatke, ale v niektorých vyspelých štátoch začínajú s týmito preventívnymi akciami už po štyridsiatke. Samozrejme, aj keď priamo nemôžeme ovplyvniť výskyt chorôb, snažíme sa optimalizovať a zavádzať moderné terapeutické postupy.

■ Ako je to s výskytom močových kameňov a zhubným nádorom prostaty?

- Výskyt kamienkov v močových cestách je na Slovensku pomerne vysoký a sledujeme nárast, navyše sa táto diagnóza spolovice u pacientov opakuje. Samostatnou kapitolou našej práce je onkológia, a žiaľ, je to rozširujúca sa časť diagnóz našej operatívny. Karcinóm prostaty v niektorých krajinách vyslovene kosí mužov vo vyššom veku, čo je dané aj vyššou priemernou dĺžkou života. Laparoskopická radikálna prostatektómia sa u nás robí už tretí rok. Pokiaľ ide o karcinóm prostaty, hľadajú sa dnes vyšetrovacie metódy, ktoré nám rozdelia pacientov na tých, ktorých budeme aktívne sledovať a ktorých budeme indikovať na aktívnu liečbu. Každý rok sa objavujú nové spôsoby ako tieto dva typy nádoru prostaty odlíšiť, aby sme zabránili

zbytočnej chirurgickej liečbe, ktorá môže prinášať pacientovi komplikácie. Incidencia rakoviny prostaty vo vyspelých krajinách narastá a je potrebné na to reagovať. Záchyt týchto pacientov musí vychádzať z kvality práce praktických lekárov a pokračuje v serióznej diagnostike a liečbe urológom. Komplexná starostlivosť o onkologického pacienta je dnes nasmerovaná do centier, kde vieme poskytnúť všetky modality liečby. V našej fakultnej nemocnici využívame inštitút multidisciplinárneho indikačného semináru, kde preberáme komplikovaných pacientov, aby sme tak mohli využívať najmodernejšie postupy a indikovať postup, ktorý je ušitý na mieru konkrétneho pacienta v rámci tzv. personalizovanej medicíny. Z iniciatívy našich kolegov z onkológie preberáme raz do týždňa konkrétne prípady, a v spolupráci s onkológmi, anesteziológmi, röntgenológmi, chirurgmi, gynekológmi, patológmi, internistami a ďalšími odborníkmi dospejeme ku konsenzu o najlepšej stratégii liečby. Takto zvolený postup považujeme za optimálny, keď sa eliminujú omyly a prihliada sa na benefit pacienta.

■ Zažili ste teda dva prístupy k urológii, tradičný ešte v rokoch sedemdesiatych, a ten súčasný. Samozrejme, dnešná moderná doba vyhráva. No aký je to pocit?

- Pre mňa je to úžasný pokrok, najmä keď si spomeniem, ako som začínal vo FN na Hlbokej v Bratislave, kde sa najčastejšie robili otvorené prostatektómie. Pamätám si, že v tom čase sa napchala dlhá longeta do lôžka prostaty aby sa zamedzilo krvácaniu, keď sme „vylúpili“ prostatu. Pamätám si, ako sme potom po dvoch dňoch ťahali tieto longety z brucha pacienta. Nebolo to nič príjemné a estetické. Som rád, že to je už minulosť. Napríklad, v poslednom roku sme nerobili žiadnu otvorenú prostatektómiu pre nezhubné zväčšenie prostaty. Po laparoskopickej operácii je pacient skôr prepustený

do domácej starostlivosti. Niekedy ani nechápe rýchlosť rekonvalescencie. S tým istým laserom vieme nielen odstrániť prostatu, ale aj rozbiť spomínané kamienky. Keďysi sme ich drvili s hydraulickým litotriptorom a úlomky sa rozstrelovali na všetky strany. Dnes laser priložíte ku kamienku a ten ho ľahko dezintegruje. To je radosť pracovať. Naše pracovisko patrí k centrám, kde rozvíjame laserové operácie, či už pre kamienky alebo ošetrovanie ochorení prostaty, močového mechúra a horných močových ciest. Spomeniem napríklad aj harmonický skalpel a koagulačný prístroj, ktorý umožňuje automatické regulovanie výkonu u konkrétneho pacienta. Moderné optické systémy využívajú 3D aj 4K rozlíšenie obrazu, aby umožnili detailnejšie rozlíšenie endoskopického obrazu a jemnejšiu preparáciu tkaniva. Významný pokrok predstavujú aj zobrazovacie možnosti najnovšej generácie CT a magnetickej rezonancie. Ultrazvukovým prístrojom vieme bez žiarenia odhaliť počínajúce zmeny na uropoetickom systéme. Miniaturizácia endoskopického príslušenstva už dnes nepredstavuje žiadne strašidlo pre pacientov, ktorí by sa obávali nešetrného zavádzania kovových inštrumentov. V urológii máme stále niečo nové, prístroje sa rýchlo rozvíjajú. Napríklad máme najnovší model CT prístroja, k dispozícii magnetickej rezonanciu, všetko smeruje ku kvalitnej diagnostike. Musíme pracovať tak, aby sme vedeli využiť všetky možnosti prístrojov, aby sme boli k pacientom čo najšetrnejší a aby sa vedeli vrátiť do bežného života čo najskôr.

■ Máte vytyčené aj ďalšie ciele, ktoré by ste ešte chceli dosiahnuť?

Poslednou výzvou pre nás je, aby sme sa stali klinikou Trnavskej univerzity. Myslím, že rozsahom práce a úrovňou operatívny máme šancu sa ňou stať. Ak sa to podarí v najbližšom čase, bude to náš úspech a odmena, že sa urológii venujeme seriózne. ■

Ing. Peter Kandlík, foto: Pavel Kudrys

Vínne pivnice sa 20. októbra znovu otvoria .....

Šestnásť ročník Dňa vínnych pivníc sa uskutoční v sobotu 20. októbra od 13. do 21. hodiny. Legendárne trnavské vínné pivnice a iné atraktívne priestory sa opäť otvoria, aby prichýlili šesťdesiat vinárov z celého Slovenska aj spoza rieky Moravy a takmer osem stovák milovníkov kvalitného vína. Na slávnú históriu vinárstva a vinohradníctva v Trnave nadväzuje organizáciou tohto obľúbeného podujatia Vincech – Trnavský spolok priateľov vína v spolupráci s Mestom Trnavou.

Napriek tomu, že podujatie už má tiež svoju tradíciu, každý rok je trochu iné. Pivnice aj vinári sa čiastočne obmieňajú, okrem osvedčených a obľúbených stálic sa organizátori snažia prezentovať vždy niečo nové. Záujem o účasť zo strany producentov vína je stále vysoká, prevyšuje kapacitu podujatia. Najviac zastúpená je, samozrejme, Malokarpatská vinohradnícka oblasť, ktorú prezentuje viac ako polovica pozvaných vinárov. Lákadlom je aj celkový počet 60 vinárov, takže, nech už dávate prednosť akémukoľvek typu vína, určite si nájdete to svoje. Vinársku ponuku rozširujú špecifické nevinárske produkty ako sú mäsové výrobky, údeniny, párky, kvalitné syry, rôzne delikatesy a čokoláda podávaná špeciálne k vínu.

Aj keď hlavným lákadlom Dňa vínnych pivníc v Trnave je víno, mnohí návštevníci sa tešia aj na stredoveké pivnice. Z tridsiatich troch sprístupnených priestorov tvoria približne polovicu. V ponuke nachádzame nielen komerčne využívané pivnice, ale aj také, ktoré sú v súkromnom vlastníctve a ich sprístupnenie je možné iba vďaka ochote majiteľov, pivnice v pôvodnom stave i novo zrekonštruované. Aj tento rok sa milovníci histórie a stredovekej architektúry môžu tešiť na niečo nové. Trnavská radnica poskytla okrem nádherne zrekonštruovanej pivnice v západnom krídle aj dva ďalšie priestory v prízemí tejto najstaršej budovy trnavskej samosprávy. Majitelia vínnych pasov budú mať možnosť degustovať vína i v doteraz verejnosti nesprístupnených pivničných priestoroch centra súčasnej kultúry Nádvorie na Trojičnom námestí. Nových priestorov je

dovedna až 13, vrátane Domu hudby Mikuláša Schneidera Trnavského, ktorý poskytli Trnavský samosprávny kraj a Západoslovenské múzeum. Tento ročník Dňa vínnych pivníc v Trnave sa totiž koná pod záštitou predsedu TTSK Jozefa Viskupiča.

Prijmite teda aj vy pozvanie na putovanie tajomnými uličkami historického centra mesta Trnava a nechajte sa zvieŕť zmyselnou vôňou a opojnou chuťou vín, najmä skvelého ročníka 2017.

Na začiatku minulého roka vinič sice potrápili silné mrazy, čo sa odzrkadlilo na množstve úrody, no neskorší vývoj sa v mnohých regiónoch priaznivo odzrkadlil na kvalite hrozna. Ročník 2017 totiž prial bielym, ružovým aj červeným vínam, čo nebýva zvykom.

Recept na putovanie po vínnych pivniciach je jednoduchý. Treba si včas zaobstarat' vínný pas, ku ktorému dostane majiteľ taštičku s degustačným pohárikom, pero na poznámky, tašku na nakúpené vína a identifikačnú pásku na ruku, ktorá majiteľa oprávňuje

k voľnej degustácii vystavovaných vín vo všetkých sprístupnených priestoroch. Vo vínnom pase nájdete mapku historického centra Trnavy aj s vyznačenými pivnicami a zoznamom vinárov.

Čo sa týka vínnych pasov, organizátori sa rozhodli dať do predaja menší počet, len 780 kusov. Toto číslo nie je náhodné, keďže tento rok si pripomíname 780. výročie slobodného kráľovského mesta. Druhou veľkou zmenou je ich nižšia cena. Napriek tomu, že počet pivníc atakuje rekordné ročníky a počet záväzne dohodnutých vinárov ich dokonca prekonáva, klesla na 30 eur. V tejto sume je zahrnutý aj 10 eurový bonus na kúpu vín.

Samotný predaj, resp. vyzdvihovanie objednaných vínnych pasov prebieha každý pondelok od 16.00 do 17.00 a každý štvrtok od 16.00 do 18.00 v klubovni spolku Vincech na Hlavnej ulici 5.

Organizátori sa aj v tomto roku tešia na milovníkov ušľachtilého moku a historických priestorov a všetkých srdečne pozývajú. ■

Ivan Gojdič

Špitálsky Kostol sv. Heleny v Trnave

Neďaleko práve ukončenej náznakovej prezentácie Dolnej brány opevnenia mesta Trnavy stojí z vnútornej strany hradieb nevelká sakrálna stavba, ktorá nesie názov Kostol sv. Heleny, ľudovo Helenka alebo Špitálik. Málokto vie, že táto skromná, no hmotovo vyvážená a zaujímavá stavba je najstarším stojacim špitálskym kostolom na Slovensku.

Môžeme to tvrdiť napriek tomu, že o jeho založení nemáme bližšie údaje. Architektonické a reštaurátorské výskumy najstarších častí objektu realizované v nedávnych rokoch potvrdili jeho výstavbu na prelome 13. a 14. storočia – v čase nového rozvoja mesta po mongolskom vpáde a prisťahovaleckých vlnách kolonistov. Dnes máme zachované stredoveké špitálske kostoly už iba v stredoslovenských banských mestách: Banskej Štiavnici, Kremnici, Banskej Bystrici, no tieto môžeme zaradiť až do 14. storočia. V iných sídlach boli špitálske areály nahradené „modernejšími“, napríklad v Košiciach v období neskorého baroka či v Bratislave v čase vrcholiacieho klasicizmu.

Kostol dopĺňal vlastnú stavbu špitála, nazývaného xenodochium, kde boli mníšskou rehoľou opatrovaní ťažko chorí či umierajúci chudobní obyvatelia mesta. V tom čase sa nepochybovalo o tom, že popri starostlivosti o telesnú schránku človeka je rovnako dôležitá i starostlivosť o jeho dušu. A tak bolo neodmysliteľnou samozrejmosťou, že súčasťou špitálov, predchodcov dnešných nemocníc, boli i sakrálna stavby – kostoly, či aspoň kaplnky. Náplň týchto areálov bola aj určitým zdrojom rizika šírenia chorôb, čo spôsobilo potrebu ich aspoň čiastočne izolovať v rámci urbanistickej štruktúry miest výstavbou na ich okraji pri hradbách, ako to bolo i v prípade Trnavy, ba častejšie až za hradbami.

Trnava bola vo vrcholnom stredoveku mestom, ktoré vzhľadom na svoj význam malo také množstvo rehoľných združení ako máloktoré v Uhorsku. Napriek tomu nie je jasné, ktorá rehoľa spravovala špitál. Táto práca bola psychicky

náročná, v tomto období i vysoko riziková a aj po stáročiach si zasluži mimoriadnu úctu a obdiv. Na chode špitálu sa podieľalo i mesto a základiny jeho bohatých mešťanov, čo umožnilo v Trnave jeho takmer nepretržitú existenciu, a to napriek viacerým pohromám, ktoré mesto postihli. Až budovanie novodobej nemocnice v priebehu 19. storočia ukončilo činnosť špitála i mladšieho lazaretu, zriadeného v 18. storočí na mieste dnešného areálu Kalvárie za hradbami mesta.

Nevelký objem kostola, postavený z tehál, ktoré sú pre Trnavu charakteristické, nevytlúčil jeho bohatý stavebný vývoj od založenia po poslednú významnejšiu etapu koncom 19. storočia. Celkovo sa na objekte prejavilo šesť podstatnejších vývojových etáp a viacero menších úprav. Areálu sa dotkli i pohnuté osudy Trnavy, vrátane obliehaní a požiarov. Prvá etapa z prelomu 13. a 14. storočia sa zachovala v hmote polygonálnej svätyne, orientovanej na východ, a s najväčšou pravdepodobnosťou i v obvodových stenách jednolode kostola. Tehlové múry najstaršieho objektu boli podopreté odstupňovanými opornými piliermi so sedlovými strieškami na svätyni a pultovými na lodi. Svätyňa, oddelená od lode lomeným víťazným oblúkom, bola od začiatku prekrytá rebrovou klenbou nesenou plytko vyžlabenými kamennými rebrami, zbiehajúcimi do stien prostredníctvom klinových konzol. Na mieste ich kríženia boli osadené jednoduché rozetové svorníky. Takýto typ klenby je na Slovensku známy skôr v 14. storočí, ale vzhľadom na blízkosť Trnavy k významným náboženským a kultúrnym centráм Dolného Rakúska je možné klenbu

kostola datovať už do konca 13. storočia. Podobná situácia bola zistená i na o niečo väčšom kostole v neďalekom Dolnom Dubovom, kde je podobná klenba vytvorená súčasne s neskororománskym obvodovým plášťom objektu v rovnakom období. Zastropenie lode z doby výstavby špitálskeho kostola sa v súčasnosti už nedá overiť, rovnako ako pôvodný vstup do lode. Zhodou okolností sa v podkroví mladšej pristavanej sakristie zachovali na severnej stene svätyne dve štrbinové okná, ktoré naznačujú pôvodnú sugestívne šerú atmosféru interiéru kostola v jeho počiatočnom stavebnom vývoji. Z tejto fázy boli vo svätyni odkryté dve niky, väčšia tzv. sedília so segmentovým záklenkom, ktorá slúžila ako sedadlo kňaza počas obrady, a menšia nika s lomeným zaklenutím, slúžiaca na odkladanie bohoslužobných predmetov. V čase vzniku kostola ešte neexistovali sakristia ani veža, tie boli postupne pristavané ešte v priebehu 14. storočia, v období rozkvetu mesta za kráľovského rodu Anjuovcov. Najprv bola k severnej strane svätyne pristavaná nevelká štvorcová sakristia z tehlového

muriva. Spojivo – malta muriva v ložných špárach – bolo upravované špárovaním, čo je charakteristickým znakom stredovekých tehlových stavieb v Trnave. Ani tu sa pôvodné zaklenutie nezachovalo. Nadväzne, o niekoľko desaťročí neskôr, východne od sakristie a čiastočne využívajúc jej východnú stenu i severnú stenu svätyne, bola ku kostolu pristavaná trojposchodová veža. Tá svojou dominantnosťou výrazne obohatila siluetu kostola. Na jej štvorcové prízemie, ktoré bolo podvežím sprístupňujúcim cez lomený portál svätyňu, nadväzovali prvé dve poschodia prístupné iba z podkrovia sakristie. Tretie poschodie prešlo do polygonálneho pôdorysu, a tu boli zrejme situované pôvodné zvony. Priestory jednotlivých poschodí boli presvetlené nevelkými okennými otvormi obdĺžnikového tvaru s rovným alebo lomeným zaklenutím. Najvyššie poschodie presvetľovali štíhle, vo vrchole lomené okienka, ukončené drobnou kružbou v tvare tzv. mnišky. Náročia veže sú spevnené kamennými kvádrmi, jedinými na objekte, ktoré popri statickom poslaní zároveň vytvárajú aj dekoratívnu náročnú bosáž.

Súčasne s výstavbou veže bolo vo svätyňu vytvorené výklenkové pastofórium – nika na odkladanie sviatostí s bohatou kameňosochárskou výzdobou v tvare subtilných vežičiek – fiál. V súčasnosti je pastofórium opatrené hodnotnou kovanou mriežkou, ktorá však nie je pôvodná, ale až z úprav v 19. storočí. Počas reštaurátorského výskumu boli na stenách svätyne potvrdené minimálne dve vrstvy stredovekej maliarskej výzdoby, ktorá prechádzala i na kamenné články. Táto výzdoba je prekrytá neskoršími nátermi a jej prezentácia by si vyžadovala náročné a nákladné reštaurátorské práce. Fragmenty maliarskej výzdoby sa zachovali aj na veži. I západné priečelie kostola na mieste, kde bol pôvodný vstup, bolo obohatené o plytko predstupujúce zádverie

– portikus s trojdielnou edikulou, nadstavbou nad prekladom s nikami. Všetky niky boli z vonkajšej strany orámované kružbou v tvare mnišky. V strednej, najvyššej nike bola už v tom čase pravdepodobne situovaná plastika sv. Heleny, v bočných bola figurálna maľovaná výzdoba, neskoršie nahradená mladšími plastikami.

Na konci 15. alebo začiatkom 16. storočia, teda v období končiaceho sa stredoveku, bola novým portálom s rovným prekladom prepojená svätyňa so sakristiou a interiér bol bohatšie presvetlený väčšími lomenými okennými otvormi so široko sa do exteriéru i interiéru otvárajúcimi špaletami. Tento typ okna sa však zachoval iba na východnom poli záveru svätyne, inde boli okná upravené do súčasnej podoby v 19. storočí.

Celých nasledujúcich približne 150 rokov na kostole nedochádzalo k väčším zásahom. Až intenzívna rekatolizácia v Uhorsku, ktorá sa výrazne dotkla v podstate celej zástavby mesta a vytvorila mu novú mnohovežovú siluetu, sa dotkla i špitála a jeho kostola. Prvá polovica 17. storočia je dobou končiacej renesancie a nástupu baroka, ktoré svojimi výrazovými prostriedkami bez zábran vstupovalo do podoby starších objektov. Raný barok výrazne zmenil charakter lode a jej pôdorysu, keď sa pristúpilo k zväčšeniu kapacity kostola skoro štvorcovými prístavbami kaplniek k severnej i južnej strane lode. Kaplnky boli presvetlené vertikálne obdĺžnikovými oknami a pod nimi oknami v tvare volského oka. Zaklenuté boli korýtkovými klenbami, zaujímavovo presvetlenými zhora oktogonálnymi tamburmi, posadenými do centrálneho poľa klenieb. Pôvodná loď dostala novú dvojdielnu krížovú klenbu s medziklenbovým pásom. Zaklenutie týchto priestorov dostalo decentnú štukovú výzdobu v podobe pásov listovcov a polguliek striedaných s polvalčekmi po stranách klenbových hrebienkov, ktoré sa zbiehajú

Stredoveká krstiteľnica

Zvyšky pôvodnej maliarskej výzdoby odkryté počas reštaurovania

k centrálnemu kruhu s rozetami v strede. Výzdoba pôsobí svojou ľahkosťou ešte skôr renesančne ako barokovo. Podobný charakter má aj nosný systém novej empory v lodi, prístupnej schodiskom v prístavbe pri severnej fasáde kostola, pozostávajúci z dvoch kamenných toskánskych stĺpov podopierajúcich arkádové oblúky zábradlia, aj novovsadený západný portál portiku priečelia kostola, ktorý má rovný preklad a je po obvode zdobený siedmimi rozetami. Úpravy interiéru sa dotkli i exteriéru kostola, ktorý dostal výrazne rozohranejšie fasády aj ich plastickejšie zastrešenie.

Krov kostola bol pravdepodobne obnovený krátko po požiari v roku 1683, ktorý vypukol počas útoku kuruckých vojsk. Včasný zásah mesta rýchlo sfunkčnil kostol, o čom svedčí i zachránená štuková výzdoba.

Okrem osadenia kamenného kríža s korpusom Krista pred západnou fasádou kostola, ktorý vytvoril kameňosochár Ignác Melzer, prešlo ďalších dvesto rokov, kým sa koncom 19. storočia pristúpilo k novým úpravám kostola. Tieto sa v duchu dobového vkusu dotkli predovšetkým mobiliára kostola. Už západný portikus – zádverie s gotickou edikulou, renesančným portálom a romantizujúcou plechovou bránou naznačuje rôznorodosť vybavenia kostola i v interiéri. Farebné vitráže, keramická

dlažba, nový hlavný oltár s dominantnou plastikou sv. Heleny, drevené obloženie dolných partií stien lode i svätyne, nové lavice, to všetko vyplnilo interiér „modernejším“ vybavením i výrazom. No zároveň doň boli vkomponované hodnotné staršie prvky, predovšetkým jedinečná kamenná krstiteľnica z doby výstavby kostola, ranobarokový bočný oltár Najsvätejšieho srdca Ježišovho s bočnými gotickými tabuľovými krídlami, pravdepodobne z hlavného stredovekého oltára, baroková kazateľnica, síce so stmavnutými lakmi, ale o to tajomnejší obraz Panny Márie ochrankyne.

Rôznorodosť zariadenia interiéru napodiv neruší jeho upokojujúcu prívetivosť a zároveň mu dodáva charakter pozitívneho, „vymodle-

ného“ priestoru. Ten nezmenili ani nepodstatné údržbárske úpravy, ani niektoré nehodnotné doplnky z 20. storočia. Naopak, kvalitná obnova predovšetkým exteriéru Kostola sv. Heleny umocnila jeho pôsobenie pri vstupe do historického centra Trnavy. Kostol sa nemôže rovnať iným, podstatne väčším a honosnejším sakrálnym stavbám mesta, ale plnohodnotne sa radí po ich boku a ako máloktorá iná stavba dokladá dejiny sídla v celom ich fascinujúcom stáročnom vývoji.. ■

Poznatky uverejnené v tomto článku sú výsledkom vlastného výskumu Ivana Gojdiča vykonaného na Kostole sv. Heleny v roku 2009. Výskum svojimi poznatkami obohatila aj Jaroslava Žuffová.

Martin Jurčo, foto: autor

Archeologické nálezy potvrdili, že Hollého ulica bola osídlená už v praveku .....

Päť archeologických sond a preskúvanie ďalších trinástich polôh. Aj to čakalo na tím archeológov zo spoločností Archeologická agentúra a Pamarch. Na vyhodnoteniach architektur sa zúčastnil celý tím odborníkov, napríklad aj stavebný historik Miroslav Matejka. Výskum pripravovali počas leta pri rekonštrukcii celej Hollého ulice, ktorá je priamym pokračovaním už zrekonštruovanej Halenárskej ulice.

Podobne ako tento úsek, aj Hollého ulica bude mať po rekonštrukcii opäť historický ráz a cesta bude vyrobená z čadičových kociek ukladaných do vejárovitého tvaru. O archeologických zaujímavostiach nájdených pri prieskume sme sa rozprávali s Petrom Grznárom z Krajského pamiatkového úradu v Trnave.

■ Rekonštruovala sa Halenárska ulica, teraz sa pokračuje na jej zvyšnom úseku a na Hollého ulici. Tých nálezov však bolo v prvej etape oveľa menej. Čím si to vysvetľujete?

- Nikdy sa nedá dopredu predpokladať, čo sa nájde. Pracuje sa s istou pravdepodobnosťou, ale ako je to v skutočnosti, ukáže až samotný výskum. Pod cestou sa totiž nachádza množstvo inžinierskych sietí. Tie sú vybudované v línii celej

Peter Grznár: Pri budove Arcibiskupského úradu sa našla neskororenesančná žumpa, ktorej klenba bola zhruba len 20 centimetrov pod povrchom súčasného terénu.

Hollého ulice a ich výkopy v minulosti zničili podstatnú časť zostatkov staršieho osídlenia. My

sa počas výskumu snažíme nájsť ostrovčeky nedotknutého terénu a objaviť tam niečo, čo dokladuje

najmä najstaršie obdobie osídlenia nášho mesta. V prípade tejto časti Hollého ulice sme mali jednoducho viac šťastia a našli sme zaujímavé nálezy.

■ Ako hlboko pod úroveň terénu treba ísť, aby bol predpoklad, že sa niečo zaujímavé nájde?

- Nedá sa to jednoducho povedať, niektoré nálezy sa nachádzajú hlbšie, povedzme jeden či jeden a pol metra. Ale napríklad tu, pri budove Arcibiskupského úradu, vidíme neskororenesančnú žumpu, ktorej klenba sa nachádzala zhruba 20 centimetrov pod povrchom súčasného terénu. Veľa totiž závisí od toho, ako sa vyvíjal terén na tejto ulici v minulosti. Či obyvatelia z terénu odoberali pri rôznych terénnych úpravách, keď sa archeologické objekty dostávali vyššie, alebo naopak, terén zvyšovali a archeologické nálezy zostali vo väčších hĺbkach.

■ V zemi vidno mnohé úlomky – napríklad z hlinených nádob. Ako sa rozhodujete, kam ísť v prieskume takéhoto terénu?

- Keď sa uvažuje o cieľoch archeologického výskumu a umiestnení sond, vychádza sa z historických prameňov. V tomto konkrétnom prípade sme pracovali s vedeckou teóriou stavebnej historičky Jaroslavy Zuffovej, ktorá predpokladala, že ulica mala v minulosti celkom iný priebeh. Pôvodne stredoveká ulica obchádzala dnešný univerzitný kostol, ktorý stojí na mieste bývalého dominikánskeho kláštora. Až keď boli dostavané univerzitné budovy, začala mať Hollého ulica súčasný priebeh. Tento predpoklad nepriamo potvrdil práve súčasný archeologický výskum uskutočňovaný archeologičkou Danielou Krajčiovou. Našli sa stredoveké objekty, ktoré boli prekryté tvrdou vyšliapanou vrstvou s obsahom malých kamienkov interpretovanou ako cesta. Stredoveké objekty sú dokladom, že tam obyvatelia mali postavené dvory, domy alebo hospodárske stavby, čiže historická komunikácia tam ešte nestála. Výskum zväčša prináša aj nejaké nepredpoklada-

né nálezy. Bolo to aj tak v tomto prípade; ide o šesť pravekých objektov datovaných skúmajúcim archeológom Ondrejom Žaárom do neskorej doby kamennej, t.j. do štvrtého tisícročia pred Kristom.

Tieto nálezy patria k nositeľom tzv. lengyelskej kultúry, ktorá v Trnave nie je celkom neznáma. Keď sa stal objekt City Residence medzi Štefánikovou a Františkánskou ulicou, našli tam časti hlinených Venuší. Vytvorili ich práve nositelia lengyelskej kultúry a boli prvým takýmto nálezom na území Trnavy.

■ Ako je možné, že takéto staré nálezy a dávne kultúry pretrvali v relatívne neporušenom stave plytko pod povrchom celé tisícročia?

- Terén v obývaných centrách miest sa postupom stáročí väčšinou zvyšuje, to znamená že nálezy sa dostávajú do väčšej hĺbky. Je to dané tým, že sutiny po zbúraných domoch zostávali na mieste, či sa dokonca použili na vyrovnávanie ciest a zasypávanie jám. Rovnako odpadky sa neodvážali, ale zaplňali sa nimi nepoužívané časti pozemkov či staré obilné jamy. Terén preto v mestách postupne narastal. Iná je situácia na Hollého ulici pri univerzitnom kostole, kde sa pravek našiel pomerne plytko. Je to dané tým, že v tejto časti v minulosti vyrovnávali stúpajúci terén. Logicky, keď sa terén zrezal, hlbšie uložené nálezy sa dostali vyššie a sú v súčasnosti uložené plytko.

■ Spomeňme ešte nálezy z ďalšieho obdobia z mladších storočí.

- Ako sa predpokladalo, našli sa pozostatky barokových kanalizácií. To je v mestách ako Trnava bežná vec. Zaujímavosťou je však nález zaklenutej neskororenesančnej žumpy. Je staršia ako univerzitný komplex budov a je dokladom toho, že nejaký spôsob výstavby vyspelých inžinierskych stavieb je doložený v Trnave ešte pred obdobím baroka. Hovoríme zhruba o sedemnástom storočí.

■ Archeologický nález si zoberiete k vám na odborné pracovisko, očistíte ho, spracujete a putuje do depozitára. Čo však s nálezom objektu? Vo svete sa

využívajú aj priehľadné sklenené platne, ktoré umožňujú vidieť nález priamo v teréne a je zakomponovaný do terénu.

- Žiaľ, takéto nálezy v uličnej čiare, kde je existujúca a funkčná komunikácia, sa zväčša nedajú prezentovať. Podstatné je zachovať ich v hmote na mieste. Takto to bude s tými kanalizáciami a žumpou. Budú prekryté a chránené pevnou železobetónovou doskou. Možno o niekoľko desaťročí si niekto povie, že je vhodné ich v nejakej forme prezentovať a znovu ich odkryje, ale dovtedy zostanú v zakonzervovanom stave. Sklenené platne majú veľa úskalí a nevýhod. Keď umiestnite sklenenú platňu do exteriéru, teda na miesta, kde môže na ňu svietiť slnko a vplyvať rozdiel teplôt, začnú tam rásť rastliny a kondenzuje sa vlhkosť, čo spôsobí, že sklo postupne prestane byť priehľadné. Všetko sa dá, samozrejme, nejakým spôsobom vyriešiť, ale ide o náročné a drahé technické riešenia. S väčším úspechom sa takéto prezentácie používajú v interiéri, ale pre exteriér jednoducho nie sú veľmi vhodné.

■ V akom stave sú všetky tieto nálezy? Majú šancu, aby ich videla aj verejnosť?

- V súčasnosti je všetko začistené a robia sa dokumentačné práce, teda kreslenie a popisovanie. V každom prípade sa potvrdzuje teória, že komunikácia Hollého ulice mala v stredoveku iný priebeh. Nález z praveku a osídlenie z neskorej doby kamennej, o tom sme nemali ani tušenia a na toto obdobie nebol žiadny doklad. Verím, že v budúcnosti bude snaha tieto nálezy nejakým spôsobom prezentovať v rámci výstavby výskumov v centre Trnavy. Zatiaľ sú majetkom štátu a budú uložené v depozitároch inštitúcií, ktoré na Hollého ulici vykonávali výskum. To je aj výzva pre múzejníkov, nájsť formu ako prezentovať tieto nálezy v nejakej komplexnejšej expozícii, ktorá by prierezovo mapovala archeologické výskumy v Trnave. Tieto snahy budeme, samozrejme, podporovať. ■

Simona Jurčová, Západoslovenské múzeum v Trnave

Na návšteve u Ferdinanda Lintnera, riaditeľa filiálky Slovenskej banky v Trnave a Figara ....

Poznámky k trnavským bankám

Po fúzii Hospodárskej banky so Slovenskou bankou v roku 1921 zostalo v budove Hospodárskej banky v Trnave sídlo filiálky Slovenskej banky. Riaditeľom trnavskej pobočky bol Ferdinand Lintner a podľa Trnavského almanachu z roku 1926 v nej pracovalo päť úradníkov. Pre Ferdinanda Lintnera bol rok 1926 dôležitý aj preto, že si vtedy založil rodinu. Za manželku si vzal Máriu rod. Hladitsovú z Hlohovca, v roku 1927 sa im narodila dcéra Edita a o rok neskôr syn Igor. Bývali v služobnom byte priamo v budove banky, z ktorého sa zachovalo niekoľko unikátnych fotografií z roku 1932.

Príbeh budovy banky, vtedy na Slnecnej ulici 2/a, sa začal o čosi skôr, a tak sa musíme vrátiť v čase na začiatok dvadsiateho storočia. V prvej dekáde 20. storočia bola situácia v Trnave podobná ako inde na území dnešného Slovenska. Politika Uhorska a silná maďarizácia potláčali národné tendencie Slovákov. Trnavské ulice, obchody, úrady a iné prevádzky mali maďarské názvy, maďarčina bola úradným jazykom, v ktorom sa aj vyučovalo na školách. No rozbehnutý projekt boja za práva Slovákov začatý v predošlých desaťročiach už nebolo možné ignorovať a nová generácia vzdelanej slovenskej inteligencie mala nielen kultúrne a politické, ale i podnikateľské ambície.

Rodák z Brezna Dr. Ján Záturecký pochádzal z národne uvedomelej rodiny Petra Zátureckého – učiteľa a zberateľa slovenskej ľudovej slovesnosti. Do Trnavy sa dostal v roku 1903 ako mladý lekár po

Hospodárska banka v Trnave na námestí, ktoré vzniklo prekrytím toku Trnávky, dobová pohľadnica okolo roku 1919, zdroj: Jozef Benko

Slovenská banka v Trnave, dobová pohľadnica okolo roku 1950, zdroj: Jozef Benko

štúdiách v Budapešti a Štrasburgu a po praxi v bratislavskej nemocnici. Dr. Milan Ivanka si v roku 1904 zriadil v Trnave advokátsku kanceláriu, spolupracoval s českými podnikateľmi a politikmi a sám bol politicky činný. Obaja mladí slovenskí intelektuáli si v Trnave založili rodiny. Dr. Ján Záturecký si vzal za manželku Vieru – vnučku Viliama Paulínyho-Tótha a Milan Ivanka sa oženil s Elenou, trnav-

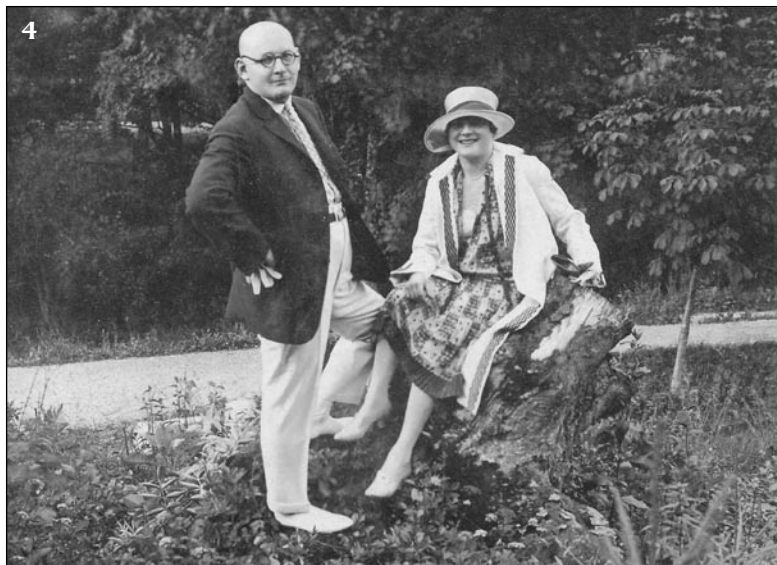
Ferdinand Lintner ako vojak, zdroj: rodinný archív Janíkovcov

skou rodáčkou, dcérou advokáta Vendelína Kutlíka. Dr. Ján Záturecký a Dr. Milan Ivanka založili v Trnave v roku 1906 Hospodársku banku ako peňažný ústav, ktorý sa mal venovať pomoci podnikaniu v oblasti poľnohospodárstva a obchodu. Banka poskytovala úvery statkárom i drobným roľníkom a zakrátko sa z nej stala prosperujúca banková inštitúcia s viacerými filiálkami na Slovensku.

Za bývalou Dolnou bránou, na niekdajšom dobyťcom trhu v Trnave bola v roku 1914 postavená budova Hospodárskej banky podľa projektu architekta Milana Michala Harminca. Honosná novostavba so secesným priečelím bola základom pre neskoršiu Slnecnú ulicu (potom aj Tyršova ulica, dnes Rázusova ulica). Po vzniku Československa nastali viaceré zmeny. Hospodárska banka sa v roku 1920 presťahovala do Bratislavy, v Trnave zostala len jej filiálka. Ďalšie filiálky boli v Banskej Štiavnici, Brezovej, Hliníku, Hlohovci, Levciciach, Modre, Myjave, Nitre, Novej Bani, Novom Meste nad Váhom, Nových Zámkoch, Pezinku, Piešťanoch, Senci, Vrábľoch, Vrbovom a v Zlatých Moravciach. Jej predsedom bol Dr. Ján Záturecký, lekár v Trnave, podpredsedom bol statkár Imrich Parrák, neskôr tiež politicky aktívny.

Členmi správnej rady boli senický právnik Dr. Cyril Horváth, trnavský veľkostatkár Jozef Slezák, veľkoobchodník z Brezovej Štefan Štefánik st., evanjelický biskup z Modry Samuel Zoch, publicista a evanjelický farár (vtedy v Krajnom) Michal Bodický, právnik Dr. Milan Ivanka, Dr. Rudolf Markovič, Dr. Ľudovít Medvecký, Dr. Martin Mičura a Samuel Valášek. Riaditeľom trnavskej filiálky bol Ľudovít Kraic, pracovalo v nej

Ferdinand Lintner a manželka Mária na svadobnej ceste v Trenčianskych Tepliciach, 26. júna 1926, zdroj: rodinný archív Janíkovcov

Ferdinand Lintner s dcérou Editou a synom Igorom, rok 1932, zdroj: rodinný archív Janíkovcov

10 úradníkov a traja ďalší boli zamestnanci samostatného Oddelenia hospodárskych strojov.¹ Hospodárska banka splynula fúziou so Slovenskou bankou a od roku 1921 bola v jej pôvodnej budove v Trnave umiestnená pobočka Slovenskej banky. Niekedy v nasledujúcom období sa jej riaditeľom stal Ferdinand Lintner. S praxou v pražskej banke prišiel do Trnavy na manažérske miesto z Čiech. Čosi o jeho

Edita a Igor v prvom byte v budove Slovenskej banky v Trnave (dnes knižnica), 1932, zdroj: rodinný archív Janíkovcov

¹ Almanach mesta Trnava. Vydal časopis Nové Slovensko. Tlačou knižtlačiarne Fr. Urbánka a spol. Trnava 1926

živote sa dozvedáme prostredníctvom dokumentov zachovaných v rodine jeho vnuka. Narodil sa v roku 1891 v Soběslavi (južné Čechy, neďaleko Tábora). Do svetovej vojny nastúpil v rámci 47. pešieho pluku v Mladej Boleslavi. Neskôr bojoval v Československej légii v Sarajeve. Po vojne a po vzniku Československa pracoval ako bankový úradník v Prahe. V úradných dokumentoch uvádzal dokonalú znalosť jazyka českého, slovenského a nemeckého, dostatočnú znalosť srbochorvátskeho a francúzskeho jazyka. Nevieme presne, v ktorom roku nastúpil do Trnavy, no v Almanachu Trnavy z roku 1926 je už zaznamenaný ako riaditeľ filiálky Slovenskej banky.

Ferdinand Lintner sa so svojou budúcou manželkou zoznámil vo vlaku, ktorým obaja často cestovali. Mária Hladitsová z Hlohovca študovala v Brne farmáciu. Svadba bola po ukončení jej štúdií v roku 1926. Ferdinand Lintner bol počas trnavského pôsobenia členom viacerých spolčiek, napríklad Matice slovenskej, 64. zboru Slovenskej ligy či Klubu československých turistov. Ako riaditeľ trnavskej pobočky Slovenskej banky prevzal Ferdinand Lintner vedenie jedného z významných trnavských priemyselných podnikov – továrne na čokoládu Fischer a. s. Továreň založil v Trnave podnikateľ Adolf Fischer v roku 1905 a výrobu spustil v roku 1906. Prosperujúca továreň vyžadovala modernizáciu a spoločnosť sa rozhodla v roku 1920 celkovo závod rozšíriť. Investície boli financované úverom, ktorý však neskôr spoločnosť nevládala splácať, a tak sa dostala pod správu Slovenskej banky. Továreň na čokoládu Fischer a. s. zmenila 13. apríla 1934 na valnom zhromaždení názov podniku na Figaro, akciová továreň na čokoládu a cukrovinky v Trnave.

Schodisko, nika a vstup do bytu v byte riaditeľa v bytovom dome Figara, po r. 1934, zdroj: rodinný archív Janíkovcov

Hala s kazetovým stropom v byte riaditeľa Figara, po r. 1934, zdroj: rodinný archív Janíkovcov

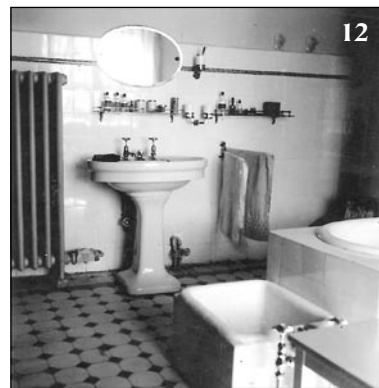
Denná izba v bytovom dome Figara, po r. 1934, zdroj: rodinný archív Janíkovcov

Salón v bytovom dome Figara, po r. 1934, zdroj: rodinný archív Janíkovcov

Spálňa rodičov v bytovom dome Figara, po r. 1934, zdroj: rodinný archív Janíkovcov

Kúpeľňa vyššieho štandardu v bytovom dome Figara, zdroj: rodinný archív Janíkovcov

Ferdinand Lintner s manželkou a dvomi deťmi bývali v Trnave najskôr v služobnom byte v budove banky z roku 1914 projektovanej architektom Harmincom. V rodinnom archíve sa zachovala kolekcia fotografií z interiéru bytu vyššieho životného štandardu. Žiaľ, nezachovali sa ale informá-

cie, ktoré by potvrdili presťahovanie do iného bytu v Trnave. Po preskúmaní detailov sme došli k záveru, že určite ide o fotografie z dvoch rôznych bytov a podľa veku detí na fotografiách aj z dvoch rôznych rokov. Z interiéru bytu v budove banky v Trnave (dnes knižnica) sa zachovalo 6

13

Kúpeľňa vyššieho štandardu v bytovom dome Figara, zdroj: rodinný archív Janíkovcov

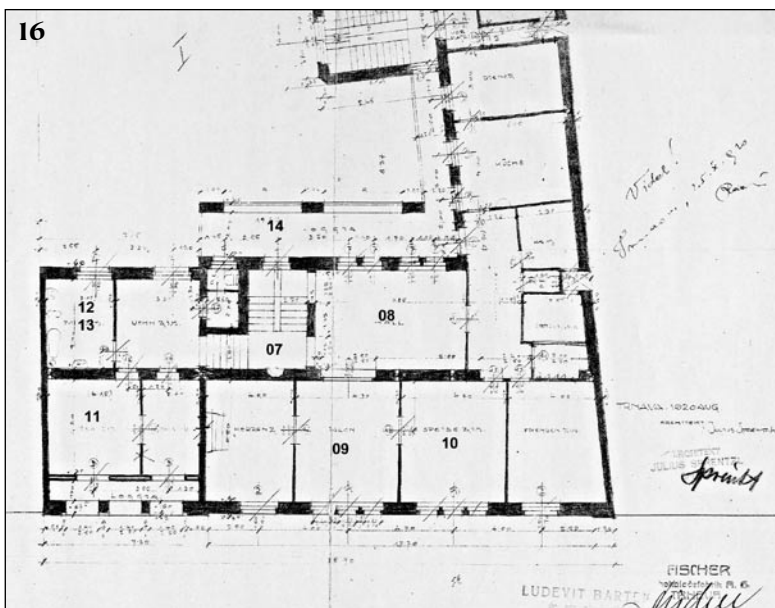
14

Zábradlie balkóna na dobovej fotografii, zdroj: rodinný archív Janíkovcov

15

Zábradlie balkóna v bytovom dome na Ulici A. Žarnova, 2018, foto autorka

16

Plán riaditeľského bytu z roku 1920 pred stavbou bytového domu na Emmerovej 11 (dnes A. Žarnova 51), zdroj: Štátny archív v Trnave

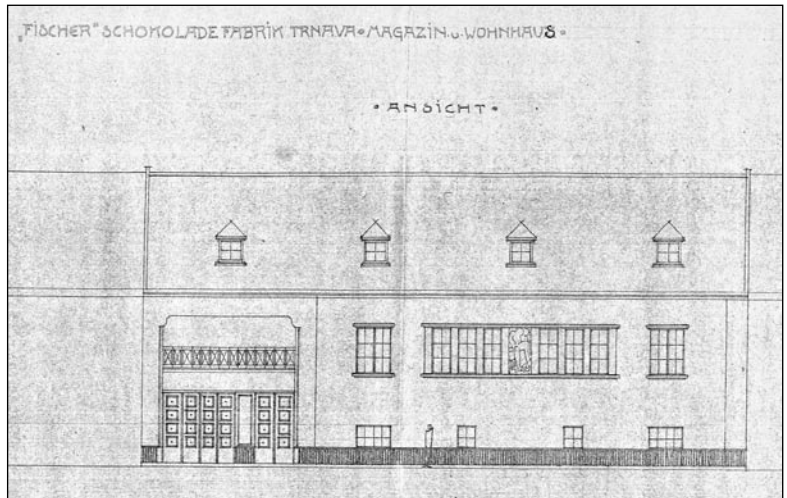
fotografií z roku 1932. Autentické zábery z budovy, ktorá je dnes známa predovšetkým ako sídlo Knižnice Juraja Fándlyho, nie sú však príliš dobrej kvality. Tam, kde sa dnes nachádzajú pracoviská knižnice na zvýšenom podlaží z dvora, bol v dvadsiatych a tridsiatych rokoch 20. storočia byt riaditeľa.

Ďalšie fotografie (20 ks) pochádzajú z moderného funkcionalistického bytu, z obdobia po roku 1934 – odhadujúc podľa veku detí zachytených na jednej z fotografií. Záchytným bodom pre identifikáciu bytu bol typ mreží na balkóne. Zhoduje sa s typom mreží na zábradliach balkónov a pavlačí v bytovom dome dnes na Ulici A. Žarnova 51, ktorý bol postavený v roku 1921 pre manažment továrne na čokoládu Fischer, neskôr známej ako Figaro.

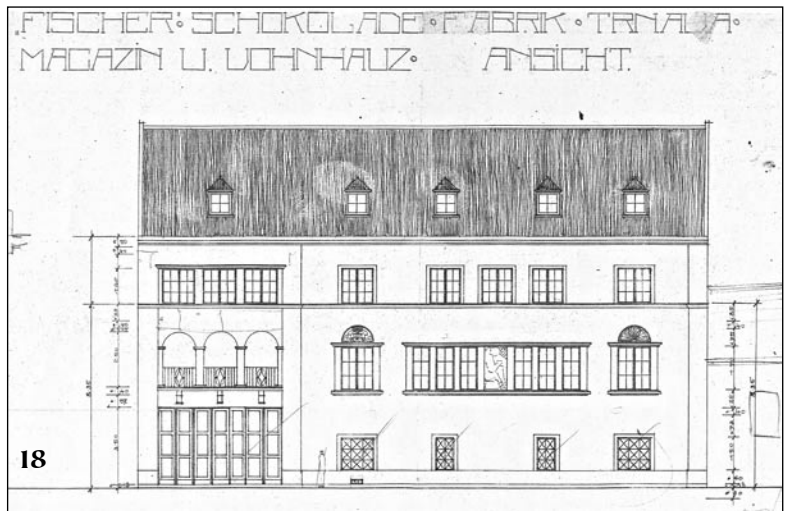
V Štátnom archíve v Trnave v zložke Figaro sa nachádzajú plány bytového domu továrne Fischer z roku 1920. Pri porovnaní niektorých detailov sa podarilo identifikovať niekoľko miestností na rodinných fotografiách z obdobia po roku 1934. Riaditeľský byt mal osobitný vchod so schodiskom, ktoré viedlo na prvé poschodie a časť bytu mala okná do ulice (vtedy Emmerovej). Na fotografii vstupu so schodiskom (obr. 7) je nika s keramikovou vázou – nika je nakreslená aj na pláne z roku 1920. Dverami sa vchádzalo do haly, ktorej okná viedli do dvora. Na fotografiách má hala kazetový strop, originálny typ dreveného nábytku a tehlový obklad vykurovacieho telesa s rímsou (obr. 8). Z haly sa vstupovalo jednými dverami do zóny s oknami do ulice a druhými dverami do chodby, ktorá ústila na jednej strane do detskej spálne a na druhej strane do kuchyne s jedálňou. Z tejto chodby viedli dvere aj do malých miestností (komora, izba pre slúžku?).

Podstatná časť bytu obytnej zóny mala priechodné izby s oknami do ulice. Z haly viedli dvojkridlové dvere do dennej izby so sedačnou súpravou (obr. 9), naľavo bol salón s okrúhlym stolom (obr. 10), napravo ešte jedna izba, z ktorej viedlo malé schodisko do rodičovskej spálne (obr. 11). Zo spálne sa vchádzalo do lodžie s tromi oblúkmi do ulice, ktorá je aj dnes ozdobným prvkom fasády domu. Oproti lodžii bolo dvojje dverí – do kúpeľne s toaletou (obr. 12, 13) a do dámskej izby s toaletným stolíkom a zrkadlom, ktorých okná už viedli do dvora. Byt mal na dvorovej strane prístup na verandu – zimnú záhradu a lodžiu so zábradlím (obr. 14), ktoré sa zachovalo podnes (obr. 15).

Ferdinand Lintner zomrel v roku 1937 a rodina sa potom presťahovala do Bratislavy. Manželka Mária absolvovala Farmaceutickú fakultu v Brne v roku 1925, kde získala akademický titul PhDr. Počas vojny pracovala v Bratislave na výskume rakoviny. Po vojne sa znovu vydala, jej druhým manželom bol Gustáv Muzik. Neskôr, v roku 1949, vyštudovala Prírodovedeckú fakultu v Bratislave, kde získala akademický titul RNDr. Dcéra Edita Mária Lintnerová študovala na Filozofickej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave (dnes univerzita Komenského), ovládala viacero jazykov, pracovala v oblasti odborných informácií a medzinárodných vzťahov – napríklad bola vedúcou zahraničného oddelenia Slovenskej lekárskej spoločnosti, úzko spolupracovala s prof. MUDr. Karolom Šiškom, DrSc., ako jeho osobná tajomníčka, tak v jeho funkcii riaditeľa Ústavu experimentálnej chirurgie SAV, ako aj v jeho funkcii predsedu Slovenskej akadémie vied. Jej posledným profesionálnym pôsobiskom bol Ústav pre vedeckú sústavu hospodárenia, kde

Prvý návrh priečelia pôvodne plánovaného dvojpodlažného bytového domu s obchodom vedľa továrne Fischer, 1920, zdroj: Štátny archív v Trnave

Návrh priečelia trojpodlažného bytového domu a obchodu s výrobkami továrne Fischer, ktorý mal byť na prízemí a vo dvorovej časti, 1920, zdroj: Štátny archív v Trnave

viedla útvár vedecko-technických informácií. Kolekcia unikátnych záberov z dobového trnavského interiéru sa nám zachovala ako ukážka bývania vyššej spoločenskej vrstvy v Trnave v období polovice tridsiatych rokov 20. storočia. Pre Trnavčanov sa stávajú zaujímavými aj tým, že sa nám podarilo identifikovať miestnosti na fotografiách podľa plánov bytového domu továrne Fischer. ■

Zdroje:
Štátny archív v Trnave, Mestský úrad v Trnave, technické oddelenie,

krabica 4, Figaro – plány KOL. AUTOROV. 1938. Trnava 1238-1938. Trnava: Rada mesta 1938. 488 s.
SUMBALOVÁ – ZÁTURECKÁ, A.: Zo spomienok na Trnavu. In: Kultúra, dvojtýždenník závislý od etiky. ISSN: 1336-2992 [online]. [Cit. dňa 2017-02-13]. Dostupné na internete: <<http://www.kultura-fb.sk/new/old/archive/21-3-7.htm>>

Informácie, dokumenty a fotografie k životu rodiny Ferdinanda Lintnera poskytli jeho vnuk spisovateľ Mgr. art. Pavol Janík, PhDr. a jeho manželka režisérka Mgr. art. Oľga Janíková

Erika Juríková, Trnavská univerzita, Katedra klasických jazykov

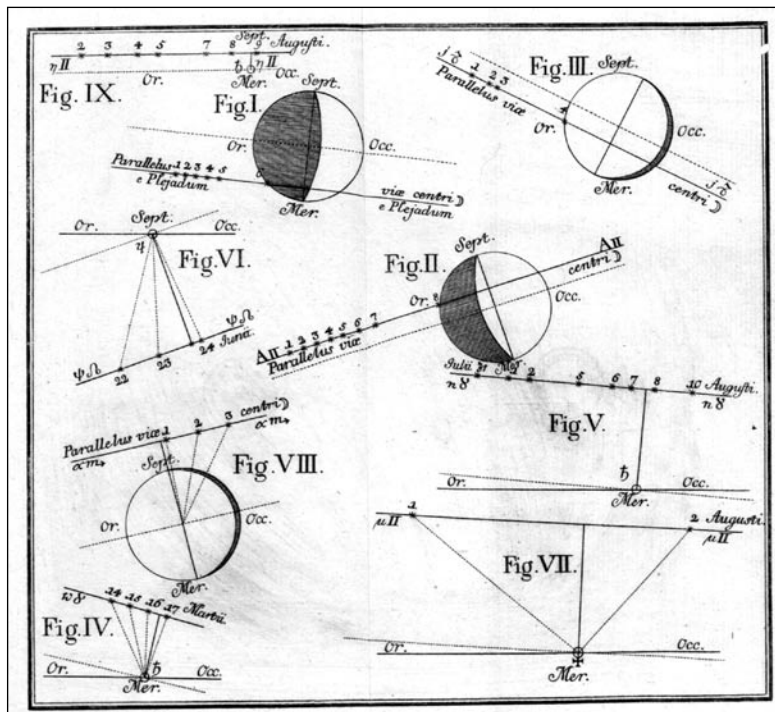
Známi i neznámi autori historickej Trnavskej univerzity XXXVI.

František Xaver Weiss: Trnavčan, ktorý zviditeľnil Trnavu medzi astronómami .....

V 18. storočí došlo k masívnemu rozvoju výskumu v prírodných vedách, do ktorého sa zapojili aj jezuiti. V súlade s celoeurópskym trendom sa začali na jezuitských univerzitách stavať astronomické observatóriá, z ktorých bolo možné sledovať pohyb nebeských telies. Jedno z nich našlo svoje miesto aj v Trnave a jeho existencia sa do histórie slovenskej astronómie nezmazateľne zapísala spolu s menom trnavského rodáka Františka Xavera Weissa.

Spoločnosť Ježišova sa v 17. a 18. storočí venovala vzdelávaniu na všetkých úrovniach škôl. S tým súvisel aj intenzívny záujem jezuitov o vedu a nové objavy v oblasti prírodných vied. Spoločnosť preto mala porozumenie pre súveké vedecké bádanie a v tomto smere podporovala svojich členov a ich publikačné aktivity. V pražskom Klementíne bolo observatórium postavené už v dvadsiatych rokoch 18. storočia, zariadili ho však a svoju funkciu začalo plniť až v polovici 18. storočia; podobne to bolo s observatóriom viedenskej univerzity. Spoločnosť však stala observatóriá aj mimo starého kontinentu, na miestach, kam smerovali ich misie, napr. na Sinaí, odkiaľ sa v rukopise zachovali astronomické záznamy.

Počiatky astronomických pozorovaní na Trnavskej univerzite siahajú do druhej polovice 17. storočia a spájajú sa s menom Jána Mícha zvaného Astrophilus, ktorý vydával astronomické kalendáre, zostavil katalóg komét a určil zemepisnú šírku Trnavy. Pravdepodobne vykonával aj prvé astronomické pozorovanie na území dnešného Slovenska, a to pomocou rúrky na pozorovanie hviezd s dvoma vypuklými šošovkami – tzv. as-

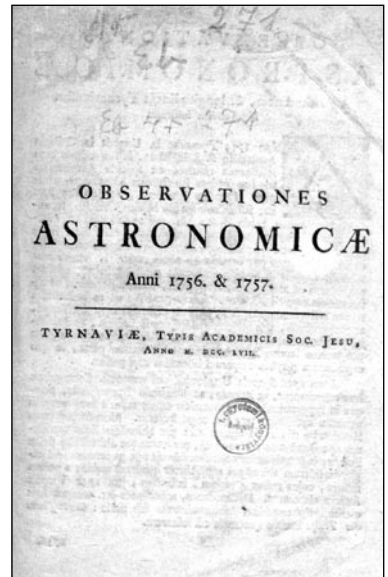
trospiconom. Na jeho výsledky nadviazal po desiatich rokoch Martin Sentiváni – Svätójánsky, ktorý vykonával svoje pozorovania z „astronomickej veže“ a zverejňoval ich počas tridsiatich rokov spolu s vedeckými článkami v trnavských kalendároch. Astronómii v tom čase vyučovali zväčša profesori matematiky.

Skutočný rozvoj astronómie nastal v Trnave až v polovici 18. storočia a súvisel so stavbou univerzitného observatória v rokoch 1753 – 1755, ale aj s diferenciáciou vied: astronómia sa stala špeciálnou časťou fyziky, v rámci ktorej sa aj prednášala. Astronomické pozorovania sa odvtedy začali vykonávať na Trnavskej univerzite pravidelne a systematicky. Ich rozmach je spätý s menom rodeného Trnavčana jezuitu Františka Weissa, ktorého otec bol sitár a do Trnavy sa prisťahoval v roku

1712. O päť rokov neskôr bol malý František v marci 1717 pokrstený v Kostole sv. Mikuláša. Po absolvovaní nižších tried jezuitského gymnázia absolvoval už ako člen Spoločnosti, do ktorej vstúpil v r. 1733, štúdium v Skalici, Košiciach, Trnave, Štajerskom Hradci a Judenburgu. Po pedagogickom pôsobení na jezuitských školách v Košiciach, Žiline a Skalici vyučoval od r. 1753 matematiku na Trnavskej univerzite, následne ako člen akademickej obce filozofickej fakulty viedol observatórium a po zoštatnení univerzity ho v r. 1774 znova nachádzame v zozname pedagógov ako profesora astronómie. Keď bola univerzita presťahovaná do Budína, odišiel spolu s ňou a organizoval výstavbu a zariadenie observatória v novom pôsobisku. Hoci bol v tom čase už v pokročilom veku, stal sa jeho prvým riaditeľom. Zomrel v Budíne 10. januára 1785.

František Weiss stál na čele trnavského observatória od jeho vybudovania a uvedenie do prevádzky v r. 1756 a má zásluhu na jeho na vtedajšie časy výbornom technickom vybavení. Pre pozíciu riaditeľa (prefekta) mal dostatočnú kvalifikáciu: predtým pôsobil vo Viedni, kde sa zoznámil s riaditeľom viedenského observatória Maximiliánom Hellom, rodákom zo Štiavnických Baní. Pravdepodobne on priviedol nadaného študenta k astronómii, odporučil ho do Trnavy a poskytoval mu materiálnu i technickú podporu pri zariaďovaní observatória. Weiss bol typom dôsledného a spoľahlivého vedca, ktorý len málokedy zanedbal každodenné pozorovania. Od začiatku fungovania observatória kládol dôraz na publikovanie vedeckých pozorovaní. Pozorovania z prvých dvoch rokov zverejnil v *Observationes astronomicae* (Astronomické pozorovania) vydanom v trnavskej akademickej tlačiarňi. Neskôr bolo v tej istej knižnej dielni vydaných ešte deväť zväzkov, pre ktoré sa zaužíval názov *Observationes astronomicae in observatorio Collegii academici Societatis Jesu Tyrnaviae in Hungaria habitae*. V rokoch 1758 – 1762 sa vydávali každoročne, neskôr v dvojročných intervaloch. Posledný vydaný zväzok zahŕňal trojročné obdobie. V prvom zväzku *Observationes* Weiss podrobne opísal budovu observatória a jeho vybavenie, a tak nám zanechal originálny autentický prameň. Jeho neskoršiu podobu poznáme vďaka bratislavskému staviteľovi Jurajovi Karolovi Zillackovi, ktorý vyhotovil v osemdesiatych rokoch 18. storočia presné zamerania stavby. Jednotlivé zväzky publikácie sú odrazom pozorovateľského programu inštitúcie a obsahujú záznamy o pozorovaniach zákrytov hviezd Mesiacom, zdanlivých priblíženíach hviezd k Mesiacu a iným planétam, predovšetkým k Jupiteru a Saturnu, zatmenia (napr. Slnka 22. 6. 1760) a často aj zatmenia Jupiterových

mesiačikov. V roku 1761 vykonal Weiss významné pozorovanie prechodu Venuše pred slnečným diskom (6. 6. 1761) a jeho záznamy využil Hell pri príprave vedeckej expedície do Laponska, počas ktorej sa pozoroval druhý prechod. V polovici osemdesiatych rokov 18. storočia sa stal Weissovým asistentom Ján Šajnovič Nepomucký, predtým Hellov asistent vo Viedni. V astronomických pozorovaniach pokračoval aj po presťahovaní univerzity do Budína v roku 1777. *Observationes* slúžili počas celého obdobia svojho vydávania nielen na zverejňovanie záznamov a zviditeľňovanie Trnavskej univerzity medzi európskymi astronomickými špičkami, ale zároveň aj ako istý typ vedeckej reklamy pre observatórium a Františka Weissa osobne. Práve na základe zverejňovaných záznamov z pozorovaní korešpondoval s významnými astronómami svojej doby a mnohí z nich ho v Trnave osobne navštívili. Na univerzitu zavítal napr. Daniel Bernoulli z Berlína, Ruder Josip Bošković z Milána alebo César Françoise de Thury z parížskeho observatória. Meteorologické pozorovania boli uverejňované aj v známych trnavských kalendároch, a tak význam ročenky ďaleko presiahol hranice Uhorského kráľovstva. Stala sa vedeckým komunikačným kanálom medzi „malou“ Trnavou a zvyškom Európy. Do dejín slovenskej vedy vstúpila ako prvý odborný prírodovedecký časopis v Uhorsku. V jednej z ročeniek sa v úvodnej dedikácii dočítame slová Františka Weissa adresované panovníčke Márii Terézii, ktoré výstižne vyjadrujú význam, ale i súveké akceptovanie astronomického výskumu: „A napokon to, že si nám dodala odvahu, aby si utíšila hlasy tých, ktorí pohrdali nami, čo sme sa venovali pozorovaniu pohybov hviezd a skúmaniu v astronómii. Žičila si nám, dala si nám neoceniteľný dar a dovolila si, aby sme sa s veľkými námahami oddali v Tvojom najvznešenejšom mene

tejto vede a zasvätili jej život. Čo ak urobíme, ako sme aj doteraz robili, zanecháme tak svedectvo Tvojej vznešenosti a veľkorysosti ako najlepšej Matky vied a umení na našej Univerzite.“ ■

Literatúra:

- Druga, L.: Astronómia na Trnavskej univerzite v období osvietenstva. In: *Trnavská univerzita vo svetle dejín*. A. Hološová (ed.). Trnava: Trnavská univerzita 2012, s. 283–295.
- Hološová, A. – Žažová, H.: *Dejiny observatória na Trnavskej univerzite 1756 – 1785*. Trnava: Trnavská univerzita 2012.
- Žažová, H.: Pramene k dejinám univerzitného observatória v Trnave. In: *Trnavská univerzita vo svetle dejín*. A. Hološová (ed.). Trnava: Trnavská univerzita 2012, s. 297–302.
- WEISS, F.: Ad latitudinem et longitudinem Tyrnaviense, inquirendam institutae. In: *Observationes astronomicae anni 1756 et 1757*, Tyrnaviae 1757.

Súťažná otázka:

Aké významné astronomické pozorovanie uskutočnil F. Weiss v Trnave v júni 1761? Správne odpovede zasielajte do 20. októbra 2018 na adresu: Katedra klasických jazykov, Trnavská univerzita, Filozofická fakulta, Hornopotočná 23, 918 43 Trnava alebo emailom na klasjaz@truni.sk. Z účastníkov súťaže vyžrebujeme jedného, ktorý získa knižnú cenu.

Martin Jurčo, foto: autor

Edo Krištofovič: Aj vo víne sa dá hľadať fyzika ....

Má v živote hneď niekoľko záľub, ktoré sú preňho zároveň aj koníčkami. Venoval sa športu, kultúre, osvete, pedagogike, a neskôr najmä vínu ako jeho milovník, konzument a organizátor vinárskych podnikaní. Eduard Krištofovič (nar. 24. februára 1941 v Trnave) bol však profesijne najmä učiteľom. Aj keď sa okrem fyziky a matematiky neskôr venoval aj telesnej kultúre.

Vyrastal za cukrovarom na Moyzsovej ulici, ktorá bola v čase jeho detstva, na rozdiel od dneška, veľmi tichou ulicou. Po štúdiu na trnavskej všeobecno-vzdelávacej škole (maturoval v roku 1958) chcel začať na vysokej škole dopravnej, no napokon ho zaujali prírodné vedy. Zaujímali ho však aj humanitné disciplíny, napríklad vzťah k jazykom. Navštevoval Vyššiu pedagogickú školu v Bratislave, kde sa zamerával na matematiku a fyziku. Spomínané predmety napokon učil zopár rokov na základných školách v Abraháme, na Gorkého ulici v Trnave, ale aj v škole Slovenského učeného tovarišstva na Kopánke. V 70. rokoch bol krátko aj riaditeľom Mestského domu osvety v Trnave. Vtedy sa začal zameriavať najmä na telesnú kultúru a podujatia, ktoré sú s ňou spojené.

„Raz v mojom živote prevažovalo zameranie na prírodné vedy a pedagogiku, inokedy zase na osvetu a kultúru,“ hovorí Edo Krištofovič. Po krátkom pôsobení na osvete zas prevádzal vzťah k technike, a tak ako pedagóg využil ponuku ísť pracovať na Inštitút výchovy do podniku Strojsmalt Piešťany, kde pôsobil ako riaditeľ. Vtedajší výskumno-vývojový podnik Ústav pre rozvoj strojníckeho spotrebného tovaru sa zameriaval na nové trendy v technike, ktoré potom vyrábali podniky začlenené do Strojsmaltu ako Kovosmalt Filákov, Strojsmalt Pohorelá, Tatrmat Poprad, Elektrosvit Nové Zámky, Norma Frýdlant nad Ostravicí, Slovenská armatúrka Myjava či Meva Roudnice nad Labem. Neskôr, po úspechoch vo funkcii, začal pracovať na generálnom riaditeľstve tohto podniku ľahkého priemyslu na federálnej úrovni, a to v Bratislave. V 70. rokoch tieto svoje skúsenosti prepojal a začal viesť vydávanie mesačníka Kultúra a život Trnava.

Spomínať všetky aktivity Eduarda Krištofoviča popri hlavnej práci, to by vydalo na dlhý zoznam. Dodnes sú napríklad známe jeho aktivity v oblasti hádzanárskeho hnutia Trnavy. „Mal som za vzory profesora Gažu a Hajmássyho, čo ma poznačilo na celý život pre fair play a pre šport ako taký. Mal som možnosť zapojiť sa do organizovania viacerých športových akcií. Napríklad partia okolo Jaroslava Lieskovského na vtedajšej Pedagogickej fakulte UK v Trnave odštartovala pred mnohými desaťročiami rôzne bežecké akcie, neskôr prišla cyklojazda SNP Trnava – Rysy, potom vznikol aj Malokarpatský maratón Trnava – Smolenice. Športovcom som nebol, ale vždy som sa snažil byť pri organizovaní niektorých z týchto podujatí. Neskôr som sa dostal k olympijskému hnutiu. Vďaka dlhoročnému riaditeľovi centra voľného času Antonovi Javorkovi som vždy na konci školského roka mal možnosť zapojiť sa do organizovania Kalokagatie, teda žiackej olympiády. Neskôr sa tento projekt rozšíril pre stredoškôľakov. Som rád, že ma kedysi Slovenský olympijský výbor cez Klub fair play za tie aktivity aj ocenil,“ spomína. Myšlienka oživenia olympijského hnutia na úrovni základných a stredných škôl prišla v druhej polovici deväťdesiatych rokov. „Kalokagatia bola podujatím na celoslovenskej úrovni a cez postupové súťaže sa potom deti a študenti základných a stredných škôl dostali do Trnavy a súťažili v olympijských disciplínach. Vtedy prišiel za nami na otvorenie Kalokagatie napríklad aj šéf medzinárodného olympijského hnutia. Pomohla nám aj trnavská Materiálovotechnologická fakulta STU, pretože pomyselným olympijským mestečkom boli internáty a areál univerzity.“

V 90. rokoch sa postupne začínal obnovovať vinársky život v Trnave. Aj keď mesto bolo spojené s vínom už pred mnohými storočiami, a dokonca tu boli v posledných desaťročiach aj vinárske závody, Trnava sa zapojila do Malokarpatskej vínnej cesty a začala formovať ako mesto, kde sa víno aj konzumuje. Historické pivnice v centre mesta boli na to priam preurčené. Eduard Krištofovič vtedy ako predseda záujmového združenia Vincech, ktoré spájalo najmä kultúrnych konzumentov vína, prišiel s myšlienkou pripraviť vinársku súťaž. Jeho koncepcia sa pozdávala aj mestu, a tak sa začala veľká éra súťaže Víno Trnava. V rovnakom čase vznikol aj propagačný projekt Požehnanie mladých vín, ktorý bol zase určený najmä pre producentov z nášho regiónu a vplyvných hostí.

„Najprv sme začali v skromnejších podmienkach, bolo to v pivnici Západoslovenského múzea v Trnave, neskôr spolupracovali aj mnohé reštauračné zariadenia, a napokon sa súťaž vyhodnocovala v mestskej športovej hale. Som rád, že koncepcia mestskej samosprávy v posledných rokoch podčiarkla slávnostnú atmosféru konzumácie vína a podujatie sa presunulo na radnicu. Žije ním takto celá Trnava,“ hovorí E. Krištofovič a spomína, že nultý ročník súťaže sa uskutočnil v skromnej-

šich podmienkach v známej, dnes už bývalej vinárni u Pavla Šulana na Hlavnej ulici.

„Po úspechu a záujme o vinársku súťaž nám napadla myšlienka, že by sa dalo víno prezentovať aj ako turistická zaujímavosť najmä v spojení s krásnymi historickými priestormi trnavských pivníc. Nebolo to ako dnes, keď sú mnohé sprístupnené, bolo to pred pätnástimi rokmi, keď sa mnohé z nich ešte len oživovali. Ale napokon sa to podarilo. Základom bolo, že si účastník kúpil vínny pas, putoval s ním pivnicami a ochutnával vína od rôznych vinárov. V prvom roku ich bol slabý tucet a oslovovali sme vinárov z celého

Slovenska. Neskôr sme sa zamerali hlavne na malokarpatský región. A pokiaľ ide o priestor, bolo treba veľa komunikovať s majiteľmi a prenajímateľmi pivníc či prevádzkovateľmi reštaurácií. Mnohí spočiatku nepochopili význam nášho projektu a popri našej akcii si do podniku na daný deň objednali napríklad aj svadbu. Napokon sa všetko utriaslo a pri Dni vínnych pivníc hrajú dôležitú úlohu najmä staré trnavské pivnice. Aj turisti, ktorí prichádzali k nám za vínom, neraz hovorili, že prišli aj kvôli tomu, že môžu navštíviť tieto historické objekty. Myslím, že sme pred pätnástimi rokmi boli medzi prvými, čo prišli s takouto

myšlienkou. Najprv sme oslovovali vinárstva z celého Slovenska, no napokon bol záujem taký veľký, že sa náš projekt stal výberovým a zamerali sme sa priamo na producentov vína najmä z nášho regiónu,“ hovorí E. Krištofovič. Podľa jeho slov sa v posledných rokoch počet vydaných pasov stúpol až na 900 a záujem by bol oveľa väčší, no kapacitne sa nedal takýto nápor zvládnuť. Eduard Krištofovič stál pri pätnástich ročníkoch Dňa vínnych pivníc. Dnes je súčasťou všetkých týchto projektov už len ako účastník. Možno vďaka tomu si môže konečne poriadne vychutnať svoje obľúbené víno. A tým je suché biele. ■

Simona Jurčová, Západoslovenské múzeum v Trnave

Michalec, Motulko, Filípek – fotografi Trnavy

Výstava z tvorby trnavských fotografov Viktora Michalca, Jána Motulku a Jozefa Filípka pri príležitosti 780. výročia udelenia výsad slobodného kráľovského mesta Trnave bude otvorená v Západoslovenskom múzeu až do 31. decembra.

■ **Viktor Michalec**
15. 3. 1918, Philadelphia
– 26. 1. 1995, Trnava

Narodil sa v rodine slovenských prisťahovalcov v Amerike, ktorí sa asi v roku 1921 vrátili na Slovensko. Viktor Michalec vyrastal v Trnave, u Vojtecha Strnáta sa učil za fotografa. V jeho fotoateliéri neskôr aj pracoval ako pomocník. V roku 1946 získal živnosť a otvoril si vlastný fotoateliér. Samostatne pracoval asi dva roky, neskôr podniky znárodnili. V roku 1953 prevzal Michalcov fotoateliér Komunálny podnik a on sa stal jeho zamestnancom. V rokoch 1964 – 1986 bol fotografom vo Výskumnom ústave kukurice v Trnave. Viktor Michalec sa spočiatku venoval bežnému komerčnému fotografovaniu. V polovici päťdesiatych rokov absolvoval kurz farebnej fotografie, čo využil v praxi. Vo voľnom čase sa venoval fotografovaniu slovenskej krajiny, obľúbil si historické centrum Trnavy, ktoré zachytil viackrát v rôznych obdobiach.

■ **Ján Motulko**
12. 1. 1920, Malá Lodina
– 7. 9. 2013, Bratislava

Ján Motulko pochádzal z rodiny železničiar na východnom Slovensku. Študoval filozofiu

a slovenský jazyk na Univerzite Komenského v Bratislave (1939 – 1942). Štúdium nedokončil, odišiel bojovať na východný front a neskôr na taliansky front. Po vojne bol zamestnaný v Spolku sv. Vojtecha v Trnave. Popri redaktorskej práci v Katolíckych novinách aj sám literárne tvoril, do roku 1948 mu vyšlo šesť diel. V roku 1970 mu vydali zbierku básní. Po nežnej revolúcii mu vyšlo ešte okolo desať kníh. Jeho tvorbu zaraďujeme ku katolíckej moderne. Ján Motulko sa venoval aj umeleckej fotografii, rád fotografoval najmä prírodu a krajinu. V zbierke Západoslovenského múzea v Trnave sa nachádza 49 fotografií tohto autora, väčšinou záberov na Trnavu.

■ **Jozef Filípek**
11. 8. 1919 Brno – 8. 2. 2008
Trnava

Pochádzal z Brna, ale vyrastal v Trnave. Ako mladý sa venoval hudbe. V rokoch 1941 – 1945 študoval na štátnom konzervatóriu v Bratislave (harmonika, trúbka), potom hrával s kapelami v trnavských podnikoch, ale aj inde na Slovensku, napr. v štátnych kúpeľoch Tatranská Lomnica, u J. Lamoša v Piešťanoch (Eden) či v kaviarni Park v Bratislave.

S havajskou rytmickou skupinou a s Tango orchestrom Jozefa Filípka účinkoval v Slovenskom rozhlase. Pôsobil ako pedagóg v hudobných školách v Bratislave, Trnave a v Trenčíne. Založil a viedol vlastnú kapelu (Kapela Jozefa Filípka), robil hudobné aranžmány, rozpisoval partitúry. Fotografovaniu sa začal intenzívnejšie venovať na dôchodku. Fotografie mesta vystavoval na niekoľkých samostatných výstavách, napr. v rokoch 1988, 1989, 1994. Bol autorom kalendárov i fotografií vo viacerých publikáciách. Na sklonku života bol v Trnave známejší ako fotograf než ako hudobník.

Viktor Michalec, Ján Motulko a Jozef Filípek boli takmer rovesníci. Narodili sa medzi rokmi 1918 a 1920, no ani jeden nebol trnavským rodákom. Napriek tomu v Trnave prežili časť svojho života, Trnava im učarovala a stala sa ich inšpiráciou i modelkou. Každý z nich si našiel cestu k umeleckej fotografii inak a inokedy. Všetci traja boli však umelecky založení, a tak vedeli citlivo vnímať okolie. Výber z ich fotografickej tvorby je počtou autorom a spomienkou na Trnavu časov minulých cez ich optiku. ■

Martin Jurčo, foto: autor

Na Trienále plagátu Trnava reagovali aj na popravu novinára a jeho snúbenice .....

Až do 25. novembra budeme mať možnosť vidieť 443 plagátov, ktoré sa dostali do finále 10. jubilejného ročníka Trienále plagátu Trnava. Z celkového počtu 4 830 prihlásených prác od 291 autorov zo 43 krajín sveta si cenu na slávnostnom večeri v Kopplovej vile odniesol Jianping He z Nemecka za svoj plagát Henryk Tomaszewski. Slávnostné udelenie ocenení bolo zároveň aj otvorením prehliadky trienále, ktoré bude v Kopplovej vile galérie, v Synagóge – centre súčasného umenia, v kultúrnom centre Nádvorie a Malom Berlíne, v západnom krídle radnice, galérii Výklad a v mestskej veži. Zároveň trienále sprádzdalo aj celý rad ďalších podujatí nielen v Trnave. Navyše, v Kopplovej vile je aj medzinárodná výstava plagátov, ktorou tvorcovia reagovali na vraždu novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice Martiny Kušnírovej.

Medzinárodná porota udelila prvé miesto a Cenu Rektora VŠVU v kategórii študentov umeleckých škôl Ruske Valerii Weisz za plagát s názvom DPP. Špeciálnu cenu Master's Eye Awards pre medzinárodne uznávanú osobnosť grafického dizajnu odovzdali Poliakovi Lechovi Majewskému. Cena predsedu Trnavského samosprávneho kraja putovala Petrovi Bankovi do Česka, Cena primátora Trnavy Grzegorzovi Myckovi do Poľska a Cena Slovenského centra dizajnu Liu Liwei do Číny.

„Súťaž pozorujem zblízka zhruba od roku 2000, keď som robil jej vizuál, podobne ako aj tento rok. Plagát je médium, ktoré bolo pôvodne určené na reklamu, je jednoduché a dostupné. Dá sa reprodukovat' a zobrazovat' aj na obrazovkách a dokáže sa veľmi rýchlo prenásat' internetom do celého sveta. Imidž, myšlienka, vizuál dokážu okamžite pôsobiť,“ charakterizuje plagát kurátor a koordinátor projektu Robert Paršo. „V minulosti sme nechali viacero krajín, aby sa dostali do finále, aby sme zobrazili pohľad na celý svet, aby sme tam videli širšiu škálu myšlienok a problémov. Vtedy bývalo vybratých okolo 1 400 plagátov. No po čase sme tento výber zrealizovali, lebo návštevníci jednoducho neboli schopní takýto široký výber skonzumovať. Vďaka tomu, že Trienále plagátu Trnava má už renomé, môžeme urobiť oveľa užší výber a dnes je vybratých zhruba 10 percent z prihlásených príspevkov,“

Cena primátora Trnavy putovala Grzegorzovi Myckovi do Poľska. Na slávnostnom odovzdávaní cien ju od primátora prebral Jacek Gajewski.

hovorí Paršo a dodáva: „Napriek tomu, že svet prežíva až hororové situácie, na plagátoch sa to vôbec neprejavuje. Sú to najmä typografické a kultúrne plagáty. Možno preto, lebo, že autori nechcú veľmi reflektovať pálcivé témy, ale skôr bežné ako pozvánky na koncerty, do divadla, to, čo patrí k príjemnému životu. Teším sa aj z výstavy Lecha Majewského, na jeho 64 plagátoch vidno majstrovstvo autora.“ Trienále plagátu Trnava sa organizuje od roku 1991 a už počas prvých ročníkov si získalo mimoriadne uznanie. Aj viacerí odborníci na výtvarné umenie potvrdili, že takýto projekt nie je vo svete bežný. „Dnes médium plagátu nie je dominantné, v 20. storočí nepatrila plagátu len informačná funkcia, bol to nositeľ kultúrnych, ale aj úderne politických informácií. No-

vými médiami sa funkcia plagátu vytlačila, ale stále je to taká kráľovská disciplína. Dnes je úspechom, keď sa podarí vyrobiť výborný plagát na nejakú akciu,“ hovorí riaditeľka Slovenského centra dizajnu Mária Rišková. „Mainstream alebo hlavná produkcia plagátu sa venuje hlavne kultúre. Stále sa zameriava na propagáciu podujatí. No dakde v južných krajinách alebo v Mexiku, tam stále existuje pouličnosť plagátu, jeho nástojčivosť. Nemusí to byť vždy plagát veľkého formátu, ale aj nálepky, postery. Tu, v Trnave, spomínanú nástojčivosť vidíme aspoň na sprievodnom podujatí reagujúcom na súčasnú situáciu – popravu Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej, ktorí výrazne poukázali aj na korupciu a problémy v politike na Slovensku,“ dodáva M. Rišková. Galéria adresovala tvorcovi

výzvu, aby zareagovali na vraždu novinára Jána Kuciaka a Martyiny Kušnírovej a odhalenie súvislostí s daňových podvodov a väzby mafie na najvyšších predstaviteľov vlády SR, čo spôsobilo obrovské demonštrácie nielen v Bratislave a po celom Slovensku, ale aj v rôznych zahraničných mestách. Na vernisáži bolo prezentovaných 40 z celkového počtu 100 plagátov autorov z celého sveta súhrnne vystavených pod názvom ShutUp! / Slovo demokracie v ohrození. Jubilejný desiaty ročník Trienále plagátu vyhlasovali práve v čase, keď by sa jeho zakladateľ a autor

myšlienky projektu Jozef Dóka ml. dožil sedemdesiatky. Jeho brat Róbert Dóka pracuje dodnes v Galérii Jána Koniarka. „V roku 1970 som nastúpil na umeleckú priemyslovku v Kremnici a on nastúpil do 1. ročníka na VŠVU. Robil som umelecké kováčstvo, ale v tom čase sa nedalo v tejto oblasti uplatniť, tak som začal robiť grafiky. Jozef išiel cestou plagátového umenia. Pamätám si, že mal dostať nejakú cenu vo Varšave za plagát, ktorý sa stal veľmi úspešným, bol to vlastne autopoortrét. Po návšteve Poľska navrhoval takého podujatie pripraviť na Slovensku. No v osemdesiatych

rokoch kompetentní navrhovali zamerať sa na politický plagát, s čím sa brat veľmi nestotožňoval. Aj preto myšlienka založiť takúto akciu uzrela svetlo sveta až v roku 1991. Prvé trienále bolo len česko-slovenské, ale boli tam aj maďarskí autori. V súčasnosti som správca depozitu GJK Trnava, tak viem aj, čo z tohto prvého ročníka máme v archíve. Neskôr okrem samotnej galérie plagátov na ulici navrhoval postaviť aj projekt múzea plagátov, vlastne vežu, ktorá mala byť pri budove hlavnej pošty. Projekt sa však nezrealizoval,“ hovorí Róbert Dóka. ■

Martin Jurčo, foto: autor

Už štvrtstoročie sa na jeseň vracajú úspešní Trnavčania zo sveta do Trnavy

Už dvadsaťpäť rokov do Trnavy vždy na jeseň prichádzajú rodáci a tí, ktorí v našom meste vyrastali. Zúčastňujú sa kultúrnych podujatí, ktoré sa zväčša organizujú pri príležitostiach rôznych výročí osobností v danom roku. Aj tento rok sa mohla verejnosť stať súčasťou pomyselného vyvrcholenia Trnavských dní na galaprograme v Divadle Jána Palárika. Tento rok si jeho tvorcovia Peter Cagala a Kamil Žiška zobrali za motív programu vinohradníctvo a vinárstvo, ktoré dominovalo aj ako pekný scénografický prvok na javisku. Popri hraní synkopického orchestra Fats Jazz, ktorý sa predstavil melódiami zväčša z medzivojnového a povojnového obdobia, rozprávali hostia o Trnave, no najmä o svojich úspechoch vo svete.

Lucia Dendišová vyrastala na Tulipáne na Vlárskiej ulici. Študovala na Obchodnej akadémii v Trnave, neskôr dva roky tlmočnicstvo a prekladateľstvo – angličtinu a taliančinu. „Talianky jazyk mi vždy imponoval. Keď som chodila na súkromné lekcie tu v Trnave, jedna profesorka mi odporúčala španielčinu, ktorá je vraj viac rozšírená. No chcela som taliančinu, páčila sa mi oveľa viac. Študovala som ešte pred naším vstupom do EÚ, povolenie na študijný pobyt som musela získať, čo nebolo také jednoduché ako je to dnes,“ hovorí Lucia Dendišová. Na Univerzita – degli studi di Udine študovala históriu a ochranu kultúrneho dedičstva. Vzťah k umeniu mala Lucia ešte z domu. Jej otec je milovníkom umenia a zberateľom obrazov maliara Teodora Tekela, má aj malú galériu na Michalskej ulici. „Otec sa k nemu chodil učiť kresliť a ich kontakt sa prerušil, keď sa otec z Michalskej odsťaho-

val.“ Pracovala vo viacerých galériách v Taliansku a čo je dôležité, práve dielo trnavského rodáka Teodora Tekela z otcovej zbierky predstavila v priestoroch veľvyslanectva SR vo Vatikáne. Lucia napokon pracovala v galérii Vila Manin na severovýchode Talianska, kde skoncipovala výstavu o česko-slovenskom socialistickom realizme, bola sprievodkyňou po galérii, ale

aj tlmočnicou. Pripravila napríklad výstavy sochára Naneho Zacagna alebo maliara Giovannioho Batistu Tiepola a tiež pripravovala recenzie diel rôznych autorov z Talianska. „Dnes žijem vo Venete, mám úplne inú prácu mimo umenia, pracujem vo firme, ktorá sa venuje produkcii barikových sudov na víno,“ hovorí Lucia Dendišová.

Vzťah k Taliansku, ale aj ďalším krajinám, má aj ďalšia hostka galaprogramu archeologička **Ivana Kvetanová**. Klasickú archeológiu študovala na Trnavskej univerzite, ale aj v Archeologickom ústave v Nitre a na Univerzite Komenského v Bratislave. Neskôr študovala na America Academy v Ríme a na Pápežskej gregoriánskej univerzite. „Teraz, keď sa ma niekto v Ríme spýta, odkiaľ som, poviem, že z Malého Ríma a uvediem dôvod tohto pomenovania. Ak sa vrátim do minulosti, klasická archeológia sa študovala len na Trnavskej

univerzite. Je zameraná na Stredomorie, teda antické Grécko, Rím. To bola veľká príležitosť pre nás, študentov. Už v čase štúdia sme mohli navštevovať zahraničné archeologické výskumy a zdokonaľovať sa v jazykoch i odbore. Zaujala ma tzv. kresťanská archeológia, ktorá je zameraná na katakomby a vôbec na prvých kresťanov. Je to špecifický pododbor, ktorý sa študuje v rámci klasickej archeológie. Bola som doktorandkou na Trnavskej univerzite a požiadali ma, či by som mohla o tejto téme prednášať v Trnave. Začala som sa preto viac zaoberať práve spomínanou kresťanskou archeológiou. Po troch mesiacoch študijného pobytu som si povedala, že sa musím do Ríma vrátiť. Zistila som, že ideálnou cestou ako sa viac zamerat' na túto disciplínu, je štúdium na Pápežskom inštitúte. Bolo však treba povolenie, a zaň som vďačná vtedajšiemu arcibiskupovi Róbertovi Bezákovi. V Ríme som spolupracovala na výskume Baziliky sv. Marka, odkrývali sa hroby, ktoré doslova posievali podlahu kostola. Mali sme na starosti aj starostlivosť o rímske katakomby. Môžem sa pochváliť, že 70 rímskych katakomb som prešla vlastnými nohami," hovorí I. Kvetanová. Pripomeňme ešte, že v spolupráci s archeologickým ústavom Umbrie priniesla a realizovala výstavu Kelti z Bratislavy a predtým do Bratislavy priniesla výstavu z Perugie. Jej objavom bolo aj odkrytie a odborné zhodnotenie fresky Bratislavy (Possonie) a Palazzo Vecchio vo

Florencii, ktorá vznikla v roku 1565 pri príležitosti svadby medzi Francescom Medici a Janou Rakúskou. „Vzťah ku kresťanskej archeológii ma neskôr posunul aj do Jordánska, na Americký inštitút pre východné štúdie, ale aj do Sýrie. Dnes sa venujem výskumu v Indii na východnom pobreží, ktorá je turisticky neobjavenou časťou. Tam spolu s americkým archeológom Robertom Šikom zachraňujeme oblasť, ktorej hrozí zánik. Sú tam prvé budhistické kláštory a koloniálne domy," hovorí Ivana Kvetanová, ktorá dnes žije v Ríme, ale každý rok sa do Trnavy vracia. Hlavne však do obľúbených Dechtíc na Katarínku na zručanisko kláštora, na ktorého reštaurovaní pracujú dobrovoľníci celé roky.

Má päť paraolympijských medailí, štyri medaily z majstrovstiev sveta a športovej strelbe pre telesne postihnutých sa aktívne venuje od roku 1998. Hovoríme o ďalšej hostke galaprogramu **Veronike Vadovičovej**, ktorá patrí v športo-

vej strelbe vôbec k najúspešnejším strelkyňiam. Narodila sa v Trnave, no detstvo prežila v Šelpiciach. „So športom som mala ako dieťa minimálne skúsenosti. Počas celej základnej školy som bola oslobodená od telesnej výchovy, športovala som len v rámci rehabilitačných cvičení. Na strednej škole v Bratislave to už išlo, ale hneď na prvej hodine, keď sme hádzali s medicíbalom, som si praskla rebro.

Na školskom zázjazde na lyžovačke bolo zlé počasie a začali sme strieľať. Ak by sa takáto náhoda vtedy neuskutočnila, v tejto oblasti by som asi nikdy nezačala," hovorí Veronika. Strielala so vzduchovkou a malorážkou. Veď ani dnes nemajú začiatočníci vybavenie na strelbu. Aj Veronika spočiatku strieľala s puškou trénera. Postupne začala pracovať v tejto oblasti oveľa cielavedomejšie. Pôvodne však chcela študovať astronómiu, a to ju držalo až do maturity na bratislavskom gymnáziu na Mokrohájskej ulici. Trénerka ju nahovorila, že by mohla robiť trénerku pre telesne hendikepovaných, nakoniec sa jej to podarilo a začas ju osud zavial na Palackého univerzitu v Olomouci. Na Fakulte telesnej kultúry tam vyštudovala aplikovanú telesnú výchovu. Dnes popri športových aktivitách trávi veľa času v Trnave, mala tu starých rodičov i kamarátov. „Keď sa dnes pozerám na Trnavu, je to úžasné mesto. Za štyri roky postúpilo o mnoho krokov dopredu. Kedysi bolo pre mňa bludiskom, musela som rozmýšľať, kadiaľ pôjdem. Dnes je Trnava krásne bezbariérová, upravovali sa chodníky i priechody. Obdivujem i trnavské cyklotrasy, vďaka nim nepotrebujem v Trnave auto a viem prejsť celé úseky bez problémov. Minulý rok som bola aj na trnavskom kultúrnom lete a bola som unesená," hovorí paraolympionička Veronika Vadovičová. Jej obľúbenými lokalitami sú staré mesto, pešia zóna a Kamenný mlyn. Pripomeňme, že Veronika pôsobí od roku 2008 v Športovom centre Polície MV SR. Už pätnásť rokov sa venuje trénerstvu a motivovaniu telesne postihnutých mladých ľudí. Zastupuje športovcov aj vo výkonnom výbore Slovenského paraolympijského výboru a je členkou Rady športovcov.

Hostom galaprogramu bol aj vinnár Jozef Zvolenský pochádzajúci z Modranky. Už od detstva mu učarovali vinohrad a dorábanie vína, preto študoval na Vysokej škole poľnohospodárskej

v Nitre. Šesť rokov sa venoval aj zaujímavej práci šľachtiteľa vo Výskumnom ústave kukurice. Po roku 1989 však presedlal na svoju záľubu – vinárstvo. Do roku 1996 bol slovenským zástupcom anglickej nadnárodnej spoločnosti ICI a navštívil významné európske vinárske oblasti. Z paneláku na Družbe sa s rodinou presťahoval do Suchej nad Parnou. S Trnavou však spojenie nestratil najmä vďaka tamojšej lokalite Trnavské vrchy, kde si postavil dom. Aj keď mal pôvodne firmu zaoberajúcu sa chemickou ochranou v rastlinnej prvovýrobe, začal sa venovať pestovaniu viniča a dorábaniu

vína. A keďže rodinnú firmu viedol s láskou k tomuto odvetviu, úspech prišiel čoskoro. Jeho vína s názvom odkazujúcim na firmu zo Suchej nad Parnou poznajú aj na zahraničných vinárskych súťažiach.

Súčasnou Trnavských dní bol okrem galaprogramu v divadle celý rad ďalších podujatí. Spomeňme slávnosť pri príležitosti 60. výročia úmrtia skladateľa Mikuláša Schneidera Trnavského alebo rozprávanie pri dolnej bráne mestského opevnenia či koncert pri príležitosti 780. výročia povýšenia Trnavy na slobodné kráľovské mesto. Štvrť-

storočie majú teda Trnavské dni za sebou. Pozoruhodné boli najmä v prvých desiatich ročníkoch. Vtedy sa postupne do nášho mesta vracali tí rodáci, ktorí sa počas desaťročí socializmu roztratil po svete. Trnavské dni boli však aj neskôr príležitosťou pre rodákov, aby sa s Trnavčanmi podelili o svoje úspechy vo svete a potvrdili vzťah k nášmu mestu.

Koncepcii ako by mali vyzeráť Trnavské dni v budúcnosti, je niekoľko. Jednou z verzií je organizovanie tohto podujatia ako trienále. Nechajme sa teda prekvapiť, akú revitalizáciu tohto projektu zažijeme v nasledujúcich rokoch. ■

Mgr. Milan Ševčík, kurátor historickej knižnice Západoslovenského múzea

Herbár Pietra Mattioliho zo 16. storočia .....

Pietro Andrea Gregorio Mattioli (1501 – 1577) bol významným renesančným lekárom a botanikom talianskeho pôvodu. Medicínu študoval na univerzite v Padove, ako lekár pôsobil v Siene, Ríme, Tridente a Gorizii. Od roku 1554 žil v Prahe, kam bol povolaný ako osobný lekár arcikniežaťa Ferdinanda Tirolského, v rokoch 1547 – 1566 českého miestodržiteľa. V Prahe publikoval u Jiřího Melantricha z Aventina v roku 1564 svoje lekárske listy v knihe *Epistolarum Medicinalium libri quinque* (Päť kníh lekárskeho listov) a o rok neskôr rozšírený český preklad svojej knihy Herbár neboli Bylinář. V roku 1563 v tej istej tlačiarňi vyšiel nemecký preklad tohto diela *Kreuterbuch Desz Hochgelehrten vnd weitberühmten...*, ktoré vyšlo prvý raz v roku 1544 po taliansky a v roku 1554 v latinčine v Benátkach. V zbierkach Západoslovenského múzea v Trnave sa nachádza nemecké vydanie z rokov 1586/1590, ktoré vyšlo vo Frankfurte nad Mohanom z oficíny Sigmunda Feyera-benda, Petra Fischera a Heinricha Dackena.

Kniha je bohato ilustrovaná dobovými drevorezmi rastlín, častokrát aj viacerými na jednej strane. Ob-

sahuje 826 strán z celkových 988. Prvých 162 strán v našom exemplári chýba, no napriek tomu ide o výnimočné dielo s rozmermi fólia 40 x 29 cm. Kniha bola používaná Slovákom (alebo Čechom), o čom svedčia české rukopisné poznámky a preklady názvov mnohých rastlín. V exemplári sa dodnes zachovalo aj niekoľko vysušených a vylisovaných listov rastlín. Toto najvýznamnejšie Mattioliho

dielo vyšlo mnohokrát a je vydávané v podstate až do súčasnosti. Herbár vznikol pôvodne ako komentár Dioskuridovho starovekého diela *De materia medica*. Mattioli ho však neustále rozširoval, takže každé nasledujúce vydanie z doby jeho života je obsiahlejšie než predchádzajúce. V roku 1564 vydal Mattioli u Melantricha knihu *De peste liber* (Kniha o more), v ktorej sa venuje problematike morovej nákazy. Paradoxne Mattioli zomrel v roku 1578 v Tridente počas cesty do Ríma, keďže sa nakazil morom. Mattioliho herbár patrí medzi raritné tlače, na Slovensku evidujeme iba latinské vydanie v Slovenskej národnej knižnici a nemecké má v jedinom exemplári historická knižnica Západoslovenského múzea. Kniha sa nachádzala vo veľmi zlom fyzickom stave, mala poškodenú pôvodnú renesančnú väzbu, prasknuté dosky, poškodené listy. Preto sa múzeum rozhodlo dať túto tlač zreštaurovať. Reštaurovanie vykonali v Slovenskej národnej knižnici, odbor reštaurovania a konzervovania dokumentov, v priebehu rokov 2017 a 2018. V súčasnosti je tlač zreštaurovaná a časom ju návštevníci múzea budú môcť vidieť ako súčasť krátkodobých výstav. ■

(red)

Malý Berlín v októbri .....

■ Knižná revue s Tomášom Ulejom

Boli by ste prekvapení, čo všetko sa dá vtesnať do niekoľkých slov. O tom, ako na malom priestore povedať veľa, bude reč na októbrovej Knižnej revue. Jej hosťom bude aforista a novinár Tomáš Ulej. Okrem iného porozpráva aj o svojom najnovšom diele, v poradí už štvrtej zbierke aforizmov Žuvot.

Knižná revue je séria podujatí, pre ktorú kníhkupec Pero Le Kvet pravidelne zostavuje výber toho najzaujímavejšieho, čo dorazilo na pulty našich kníhkupectiev. Prináša rozhovory o literatúre s výnimočnými osobnosťami domácej literárnej scény, kde spolu diskutujú o obľúbených knihách slovenskej a svetovej literatúry.

Podujatie sa uskutoční v utorok 9. októbra o 19.00 h v kultúrnom centre Malý Berlín. Vstupné 1 €.

■ Ansámbel nepravidelného divadla: Prečo sa morka prala s krúťou

Pozývame rodičov a deti stráviť príjemnú nedeľu na kabaretnej groteske pre deti od 5 do 10 rokov inšpirovanej česko-slovenským obrázkovým slovníkom tzv. základných slov. Primárne je zameraná na odlišnosti a podobnosti českého a slovenského jazyka s cieľom podporiť vzájomnú toleranciu a porozumenie medzi národmi. Sekundárne na tému „deti a krutosť“ v súvislosti s narastaním arogancie a extrémizmu v spoločnosti.

Ansámbel Nepravidelného Divadla (predtým Kremnické divadlo v podzemí) je nezávislá skupina divadelníkov a priateľov súčasného divadla, ktorá sa sformovala z ľudí podobného humanistického zmysľania a svetonázoru. Venuje sa hľadaniu nových foriem moderného kabaretu, pouličným a angažovaným produkciám.

Podujatie sa uskutoční v nedeľu 28. októbra o 16.00 h v priestoroch kultúrneho centra Malý Berlín. Vstupenky v hodnote 3 € sa dajú

zarezervovať na adrese rezervacie@malyberlin.sk, alebo kúpiť na mieste konania polhodinu pred začiatkom podujatia.

■ **Divadlo Na peróne: Fasbuk**
Inscenácia Fasbuk je mozaikou mini príbehov s výraznými pointami, vystavaná na dôraznom hereckom uchopení postáv a jednoznačnom textovom odkaze. Diváci sa môžu tešiť na ucelenú generačnú výpoveď, dalo by sa povedať, až sponď o nás samých.

Divadelný súbor Na Peróne je profesionálnym nezávislým divadlom, ktoré v Košiciach kontinuálne pôsobí od roku 2005. Herecký kolektív má pri tvorbe inscenácií rovnocenné postavenie s režisérom a ďalšími prizvanými tvorcami. Motívom vzniku inscenácií je potreba reagovať na citlivé témy, vyjadriť svoj názor či pocit. Provokatívnym spracovaním tém divadlo búra bariéru medzi javiskom a hľadiskom.

Divadelné predstavenie Fasbuk sa uskutoční v piatok 19. októbra o 19.00 h v kultúrnom centre Malý Berlín. Vstupné: v predpredaji cez Maxiticket.sk 5 €, na mieste 7 €.

■ Anasoft litera:

Jana Beňová & Irena Brežná
Diskusia a autorské čítanie s dvoma finalistkami minulých ročníkov najprestížnejšej literárnej ceny na Slovensku. Aké knihy sa do nej dostanú a čo môžeme po vyše desaťročí jej existencie konštatovať o súčasnej slovenskej próze? Dve pozvané autorky sú finalistkami súťaže Anasoft litera, ktorá vyhlasuje zoznam najlepších literárnych prozaických diel, za rok 2016. Ako sa k písaniu dostali, o čom sú ich najnovšie knihy a čo pre nás najbližšie chystajú? To a ešte omnoho viac sa môžete dozvedieť na v poradí už druhej diskusii pod hlavičkou Anasoft litera.

Podujatie sa uskutoční vo štvrtok 25. októbra o 19.00 h v kultúrnom centre Malý Berlín. Vstup je voľný. ■

Čosi úsmevné: koncert Dana Heribana

Mesto Trnava podporilo trnavských hudobníkov najvýraznejšie na nedávnom podujatí Trnavčania Trnave. Tento rok je však výnimočný aj pre ďalšieho Trnavčana Dana Heribana. Do programu 780. výročia mesta sme preto zaradili jeho koncert, ktorý sa uskutoční 24. októbra 2018 o 17.00 h v kine Hviezda. Obľúbený herec Dano Heriban sa venuje aj hudbe. Na jeho konte je už tretí sólový album Čosi úsmevné, ktorý uvedie v našom meste. Dano ho spoločne so svojou kapelou a hosťami pripravoval viac ako rok. Obsahuje 12 pesničiek a je plný dobrodružstiev a krásnych príbehov. Album je venovaný najväčším pokladom na svete, našim deťom, na svoje si však prídu aj všetci rodičia, ktorí majú radi dobrú muziku a nechcú sa pri počúvaní detskej hudby nudiť a prevracať očami.

Pesničky zložil Dano, ktorý je aj autorom viacerých textov. Na albume však nájdete aj texty Jakuba Nvotu, Tomáša Janovica, Miroslava Nemanna či Róberta Mankoveckého. Autorsky sa na niektorých skladbách podieľal ďalší Trnavčan Filip Hittrich. Spolu s Danom si pesničky zapievali Jana Kirschner, Zuzana Mikulcová, Henrieta Jančíšinová-Kolláriková a šikovné malé speváčky zo Základnej umeleckej školy na Vrbenského ulici v Rači. Hlavnými postavami albumu Čosi úsmevné sú Dano Heriban a jeho animovaní kamaráti. Spoznajte s nami Slona Emila, ktorý nikdy nedá pokoj a stále vytrubuje na svojom veľkom Trumpetto Bombardóne, Sladkú Safaládku, najchutnejšiu kamošku akú si viete predstaviť alebo Korytnačku Dačku, ktorá sa má najlepšie v celom vesmíre, pretože si stále nosí svoj dom na chrbte. ■

Martin Jurčo; foto: (dchr)

(Vý)Stavoprojekt skladá mozaiku niekdajšieho najväčšieho projekčného ateliéru

Stavoprojekt v Trnave vznikol podľa vzoru iných Stavoprojektov v roku 1972 (prvý takýto podnik založili v Bratislave ešte v roku 1948). Bol jedným z množstva podnikov v celom Československu, ktoré sa zaoberali územno-plánovacími podkladmi, urbanistickými štúdiami a územnými generelmi, územným plánom a projektmi sídelných útvarov a zón, komplexnou bytovou výstavbou a rekonštrukciami. Každý riešil úlohy hlavne pre svoje regióny. A preto práve ateliéry trnavského Stavoprojektu budovali sídliská a viaceré budovy v centre mesta. Dnes chce existenciu tohto najväčšieho projekčného ateliéru v republike pripomenúť výstava a výzva pre niekdajších architektov i projektantov.

Stavoprojekt Trnava spočiatku sídlil na Námestí SNP, od roku 1982 mal svoju vlastnú budovu na Hornopotočnej ulici 23, kde dnes nájdeme rektorát a Filozofickú fakultu Trnavskej univerzity. Koniec Stavoprojektu sa datuje do obdobia vzniku Trnavskej univerzity v roku 1992. Budovu postupne obsadzovala univerzita a činnosť Stavoprojektu sa okliešťovala až do jeho zániku v septembri 1994. Architekt Matúš Dulla o tejto modernej budove pred časom napísal: „Budova architekta Mariána Remenára bola pre mňa jedným z našich najlepších príkladov brutalizmu, aj s tými nevedomky brutalistickými socialistickými materiálmi. Bola by si zaslužila pamiatkovú ochranu. Dnes však už má úplne nový a efektný kabát a staré krivé betóny vidno už len tam, kde ho nedorobili.“ Pripomenúť význam tohto ateliéru chce mladá dizajnérka Lucia Mlynčeková v spolupráci s kurátorkou Dominikou Chrzanovou (občianske združenie Malý Berlín výstavou s názvom (Vý)Stavoprojekt v knižkupectve na Štefánikovej 5, ktorá

bude prístupná až do 4. novembra. Ide o výskumný projekt autorky, ktorá sa snaží vystavať obraz Stavoprojektu cez spomienky a fotografie. Výstava prináša pohľad do neďalekej histórie 70. až 80. rokov minulého storočia v Trnave. Práve s týmito obdobím súvisí rozsiahla bytová a urbanistická výstavba, ktorú projekčne pripravoval veľký ateliér Stavoprojekt. Autorka si v priebehu prípravy kládla šesť základných otázok: čo bol Stavoprojekt, kedy, kde, kto, ako a čím sa v ňom pracovalo. Práve týmito otázkami nabáda aj diváka rozpamätať sa a dopovedať príbeh podniku. Lucia Mlynčeková vyzýva divákov, aby počas celého trvania výstavy prispievali akýmkoľvek zápiskami, spomienkami, fotografiami či pôdorysmi. „Práve na tieto spomienky či fotografie sú na výstave také pomyselné šanónové klipy, na ktoré sa dajú zavesiť lístočky či odkazy,“ hovorí kurátorka výstavy Dominika Chrzanová. „Výstava by sa mala stať akýmsi archívom a poskytnúť

dostatok informácií pre prípadnú budúcu publikáciu o Stavoprojekte na Slovensku,“ dopĺňa autorka. Lucia Mlynčeková je grafická dizajnérka žijúca v Prahe, ale pochádza z Trenčína. V rokoch 2010 – 2016 navštevovala Vysokú školu výtvarných umení v Bratislave, kde študovala na Katedre vizuálnej komunikácie. Po ukončení štúdiá v roku 2016 absolvovala stáž v bruselskom LoFi studio, kde tiež spolupracovala s Openstructures štúdiom. Má za sebou niekoľko samostatných či spoločných výstav prevažne v susednom Česku a v Poľsku, no spomeňme aj účasť na výstave finalistov slovenskej Národnej ceny za komunikačný dizajn v roku 2016 v Bratislave. „Tematicky sa moja tvorba vždy dotýka architektúry. Pochádzam z rodiny plnej architektov a nebránila som sa takému vplyvu, i keď som si nezvolila priamy smer k architektúre. Dalo by sa povedať, že sa snažím architektúru popisovať prostredníctvom rôznych médií, či už výstavy,

publikácie alebo webu. V praxi sa venujem tiež klasickejším graficko-dizajnerským projektom, ktoré sa tematicky líšia. Myslím si však, že sa práca s priestorom vždy nejaká dostáva aj medzi ne,“ hovorí Lucia Mlynčeková.

V téme skladania mozaiky Stavoprojektu hľadá jeden zo spôsobov, ako sa vyrovnat' s vlastnou históriou. „Architektúra druhej polovice 20. storočia na Slovensku je viac ako všadeprítomná, okrem jej fyzickej podoby medzi nami má tiež priamu nadväznosť na to, čo vzniklo pred aj po nej, nehovoriac o jej spojitosti s politikou,“ hovorí. V prvej fáze celého projektu chce logicky skompletizovať čo najviac informácií o tejto organizácii, ďalej ich vyhodnocovať a pracovať s nimi. „Akým spôsobom to bude, si presne zatiaľ netrúfam povedať, no každopádne si myslím, že publikácia je nevyhnutnou súčasťou cieľovej rovinky. Okrem toho chcem, aby tento projekt vzdelával predovšetkým verejnosť, a to spôsobom interaktívnym a v rámci možnosti aj zábavným,“ hovorí Lucia a spomína aj, ako sa dostala k tejto téme. Trnavský Stavopro-

jekt mal od roku 1974 svoj ateliér (projektové stredisko) aj v Trenčíne. A tam pracoval jej starý otec, ktorého tvorbe sa Lucia už dlhodobo venuje, čoho dôkazom je aj putovná výstava s názvom Ján H. Blich. „A práve tu dostáva pre mňa téma silný citový rozmer.“ Chcela obraz Stavoprojektu dotvoriť aj ako celok tak, aby si súčasník vedel predstaviť, že príprava projektovej dokumentácie na objekt kedysi znamenala precíznu prácu s pierkom a tušom, s pauzovacím papierom, jednoducho, bez počítača. „Okrem toho, že je momentálne prvorádovou funkciou výstavy zozbierať čo najviac informácií o Stavoprojekte, mala by tiež slúžiť ako bod, kde sa ľudia zastavia a porovnajú súčasnosť s dobou, keď bol dominantnou projekčnou organizáciou. Prajem si, aby si ľudia uvedomili, za čo všetko bola zodpovedná. Zároveň si možno začneme všimáť veci, ktoré sme dlhodobo v našom okolí prehliadali a opäť objavíme ich krásu či naopak...“

Azda najväčším prekvapením bol pre Luciu príchod architekta Mariána Remenára na vernisáž: „Je hlavným autorom budovy Stavopro-

Časť budovy Stavoprojektu na fotografii Dagmar Velikej z cyklu k 750. výročiu Trnavy.

projektu a stretnutie s ním bolo plné spomienok na jeho pôsobenie v ateliéri. Prišiel tiež syn architekta Jozefa Ďurku, ktorý bol ďalším z významných architektov pôsobiacich v Stavoprojekte, a okrem príjemných spomienok prispel aj niekoľkými zaujímavými dokumentmi z otcovej tvorby. Okrem nich prišla aj Jana Bauerová, pôsobiaci v štátnom archíve a pomohla mi nájsť ďalšie dokumenty súvisiace so Stavoprojektom.“ ■

Lucia Duchoňová

Koncert Art Music Orchestra v Modranke venovaný stému výročiu prvej republiky

Koncert Art Music Orchestra s hudobným programom Hommage á Eva Kostolányiová, ktorý je spomienkou na trnavskú rodáčku, hviezdu prvej veľkosti na nebi populárnej hudby bývalého Československa v 60. a 70. rokoch minulého storočia, sa uskutoční v nedeľu 14. októbra 2018 o 16. hodine v Kultúrnom dome v Modranke. Podujatie pripravilo Občianske združenie priateľov kultúry a umenia v Modranke spolu s výborom mestskej časti č. 6 Trnava-Modranka pri príležitosti stého výročia vzniku Československej republiky.

Za našťudovaním programu stojí umelecký vedúci orchestra Mgr. art. Marek Bielik, ako hudobný hosť sa predstaví Zdeno Sychra. Charitatívny rozmer celému podujatiu pridá výstava fotografií Jindřicha Štreita a Petra Lančariča s názvom Držme spolu. Výstava nadväzuje na vernisáž, ktorá sa konala v Divadle J. Palárika v Trnave 9. septembra 2018 pod záštitou Trnavského samosprávneho kraja a Mesta

Trnavy. Jej cieľom je simulácia záujmu verejnosti a pomoc rodinám, ktoré sa starajú o pacientov nachádzajúcich sa na hranici medzi životom a smrťou, pacientov s diagnózou vigilná kóma a rodinám so zdravotne hendikepovanými deťmi. Prispieva tak k posilneniu vzájomných komunitných vzťahov.

História kultúrnych udalostí v Modranke sa začala písať v minulom roku, keď sa tam zišlo opár

obdivovateľov a nadšencov kultúry, hudby, umenia a športu s cieľom pozdvihnúť spoločenský život dediny. Na stretnutiach sa zrodila myšlienka organizovať kultúrne podujatia pre obyvateľov Modranky priamo v obci a vytvoriť tak priestor na spoločné stretnutia celých rodín a viacerých generácií. Výhodou bola možnosť využitia Kultúrneho domu v Modranke na väčšie koncerty a divadlá. Na komornejšie akcie slúži Denné centrum v Modranke.

Prvým podujatím, ktoré sa podarilo zrealizovať v dennom centre v spolupráci s Trnavským osvetovým strediskom, bola výstava fotografií zo 47. ročníka súťaže neprofesionálnych fotografov okresov Trnava, Piešťany a Hlohovec. V Modranke bola prezentovaná hlavne tvorba domácich umelcov. Významným podujatím v kultúrnom dome bol vianočný koncert Trnavčanom dobre známeho hudobného zoskupenia Art Music Orchestra. V ich podaní zazneli

evergreeny, popmusic, predovšetkým však slávne vianočné melódie a piesne. Podujatie bolo financované Mestom Trnavou z prostriedkov určených na komunitné projekty výboru mestskej časti č. 6. Trnava-Modranka. Začiatkom roka 2018 sa organizátori rozhodli sformovať a založili Občianske združenie priateľov kultúry a umenia v Modranke. Pod ich taktovkou a vďaka vynikajúcej spolupráci s výborom mestskej časti zavítalo do obce

divadlo Kontra zo Spišskej Novej Vsi s monodrámom Nenávidím v podaní M. Koterského. V komornej atmosfére si občania na prednáške PaedDr. Simony Jurčovej zaspomínali na už zabudnuté zákutia Trnavy na starých pohľadniciach.

Októbrový koncert venovaný stému výročiu prvej ČSR je ďalším, a iste nie posledným podujatím, ktorým chcú Priatelia kultúry a umenia obohatiť spoločenský život v obci. ■

Ema Gelnarová

„Znove“ to spieva už desať rokov!

Len málokto Trnavčan by nepoznal spevácky zbor gymnázií mesta Trnavy Cantica nova, ktorý robí už takmer päťdesiat rokov skvelé meno nielen mestu, ale i celému Slovensku. Láska k zborovému spevu i samotnej familiárne prezývanej Cantice viedla v roku 2008 k založeniu nového telesa. Bývalí členovia zboru Cantica nova sa vtedy rozhodli spoločne vrátiť k tomu, čo tak milovali. Začali sa preto schádzať v zoskupení príznačne nazvanom Cantica /Z/nova, ktorý v tomto jubilejnom roku nášho mesta oslávi už 10. výročie svojho založenia.

Za desať rokov svojho pôsobenia sa Cantica /Z/nova pod vedením svojho zbornajstra PaedDr. Gabriela Kalapoša predstavila na rôznych kultúrnych podujatiach, koncertoch i súťažiach nielen na domácej pôde, ale i v zahraničí. Treba spomenúť napríklad uvedenie omše slovenského hudobného veľikána Mikuláša Schneidera Trnavského Missa pastoralis – Alma nox v roku 2009, naštudovanie tzv. Verdiho zborov – vybraných najznámejších zborov z Verdiho slávnych opier v spolupráci s orchestrom SND a zborom Technik Akademik v roku 2011, či netradičných jazzových úprav vianočných piesní pre koncert s názvom Christmas in Jazz, Pop, Rock v roku 2012. Dôležitým projektom bol i priezrez POP melódiami 20. storočia, ktorý priniesol úpravy známych populárnych piesní od svetových interpretov ako sú Beatles, Michael Jackson či Adele. Tieto svetoznáme melódie v podaní trnavského miešaného zboru boli napokon vydané aj na rovnomennom CD. V júli 2015 zbor úspešne reprezentoval Slovensko na jednom z najprestížnejších svetových festivalov spe-

vu, hudby a tanca v španielskom Cantonigros. V roku 2017 doplnil svoje pestré portfólio i spolupracou na koncertoch pri príležitosti 100. výročia narodenia hudobného skladateľa Zdenka Mikulu a 50. výročia úmrtia popredného maďarského hudobného skladateľa Zoltána Kodályho. Záver roka priniesol ďalší obrovský úspech v ruskom Petrohrade v podobe získania skvelého 2. miesta spomedzi štyridsiatich zúčastnených zborov.

Úspešné desaťročie plánuje zbor zavŕšiť slávnostným výročným koncertom, ktorý sa uskutoční 20. októbra 2018 o 18. hodine v Divadle Jána Palárika v Trnave. Vstupenky na podujatie budú k dispozícii v predpredaji v pokladni divadla i na mieste pred konaním koncertu. Miešaný spevácky zbor Cantica /Z/nova vás všetkých srdečne pozýva vychutnať si pestrú škálu melódii a osláviť spolu s členmi zboru ich desaťročie na scéne. ■

(red)

Maestra Schneidera Trnavského si pripomenieme výnimočným koncertom .....

Maestro Schneider Trnavský, 60 po... a stále medzi nami je názov veľkého spomienkového koncertu venovaného 60. výročiu úmrtia Mikuláša Schneidera Trnavského, významného trnavského rodáka, hudobného skladateľa, dirigenta a hudobného pedagóga a zároveň 100. výročiu vzniku prvej Československej republiky. Koncert sa uskutoční 6. októbra o 18. hodine v Katedrále sv. Jána Krstiteľa v Trnave.

Prvýkrát v histórii sa pri tejto príležitosti stretnú na jednom pódii Bugalovci – priami potomkovia Mikuláša Schneidera Trnavského, spevácke zbory Cantica nova, Cantica (Z)nova, Cantica Sacra Tyrnaviae, orchester Rímsko-katolíckeho cirkevného hudobného spolku Mikuláša Schneidera Trnavského a hostia: Vladimír Harvan, koncertný majster, zbor Technik Akademik. Ako sólisti sa predstavia Lucia Kubeková – soprán, Karolína Vargicová-Bauer – alt, Jiří Zouhar – tenor, Daniel Čapkovič – barytón. Na klavír bude hrať Martina Tomašovičová, na organ Peter Reiffers a hlavným dirigentom orchestra bude Pavol Procházka. Ďalšou mimoriadnou udalosťou koncertu bude premiérové uvedenie nového naštudovania Omše

Trenčiansko-Teplickej, ktorá ešte nikdy nebola predstavená verejnosti v takejto forme a obsadení. Nebudú chýbať ani ďalšie známe i menej známe hudobné diela z majstrovej tvorby.

Organizátormi koncertu sú Trnavský samosprávny kraj, Trnavské osvetové stredisko, Technik Akademik a Spoločnosť Mikuláša Schneidera Trnavského. Hlavným partnerom podujatia je Fond na podporu umenia. ■

(red)

O Cenu Slovenského učeného tovarišstva .....

Literárny klub Bernolák pri Miestnom odbore Matice slovenskej v Trnave v spolupráci s Mestom Trnavou, Knížnicou Juraja Fándlyho v Trnave, Bernolákovou spoločnosťou v Bratislave a redakciou dvojtýždenníka Kultúra v Bratislave vyhlasujú XXI. ročník celoslovenskej literárnej súťaže o Cenu Slovenského učeného tovarišstva v Trnave 2018 / 2019. Uzavierka prijímania súťažných prác je 14. marca 2019.

Súťaž sa delí na poéziu a prózu, súťažiaci sa podľa veku delia do kategórie žiakov a študentov do 15 rokov, autorov od 16 do 30 rokov a od 31 rokov vyššie.

Do súťaže sa môžu prihlásiť autori so svojou nepublikovanou tvorbou poézie a prózy. Súťaž nie je anonymná, práce sa nevracajú. Zaslať možno 5 básní alebo krátke prózy v maximálnom rozsahu 5 strán (150 riadkov). Práce treba zaslať štvormo, riadne rozdelené a zopäť do štyroch samostatných častí. Na vrchnom liste každej jednej časti v pravom hornom rohu musia byť uvedené presné údaje: meno, priezvisko, adresa, vek, kategóriu

(poézia, próza) a názvy jednotlivých básní, resp. poviedok. Každý samostatný list treba označiť v pravom hornom rohu menom autora. Obálku s označením Literárna súťaž do 14. marca 2019 zasielajte na adresu: Miestny odbor Matice slovenskej, Trojičné nám. 2, v DJP, 917 01 Trnava.

Práce po uzávierke nebudú do súťaže prijaté. Práce, ktoré nebudú spĺňať uvedené formálne náležitosti, nebudú hodnotené. Predpokladaný dátum vyhodnotenia súťaže je máj 2017. Na vyhodnotenie sú pozývaní iba ocenení účastníci. Výsledky súťaže budú uverejnené v Slovenských

národných novinách, dvojtýždenníku Kultúra a v regionálnych periodikách.

Celoslovenská súťaž o Cenu Slovenského učeného tovarišstva je v médiách označovaná za medzinárodnú. Do predchádzajúcich ročníkov sa prihlásili autori zo Slovenska, z Talianska, Španielska, Francúzska, Čiech a z Kanady. Výsledky súťaže z XI. a XII. ročníka boli publikované v celoslovenskom zborníku, ktorý vydáva Osvetový ústav Bratislava z celoslovenských literárnych súťaží na Slovensku. Tešíme sa na vašu účasť. Bližšie informácie na čísle 0905/852788 ■

Eva Jarábková-Chabadová

Horúci príbeh siedmeho medzinárodného poetického festivalu Po stranách Moravy .....

Už štyri roky vysielala Knižnica Juraj Fándlyho v Trnave členov Fóra humoristov na poetický festival Po stranách Moravy. Vždy je to pekné stretnutie, ale tento rok od 3. do 5. augusta to bol trojdňový horúci príbeh.

Odvíjať sa začal v obradnej sieni Československej cirkvi husitskej. Oltár v tvare kalicha, biblia, sviečka, vo váze klásky obilja, kríž a na zadnej stene obradnej siene citát: „Staňte sa vykonavateľmi slova a nejen posluchači, Jakub 1,22”. A presne tým sme sa tu na dve hodiny stali, nositeľmi dobrého slova, ktoré potešilo Boha aj človeka. Zaujímavé bolo, že slová zneli v slovenčine, češtine, bulharčine, poľštine i rumunčine, niekedy s prekladom, niekedy bez, ale všetci sme rozumeli. Hlavní organizátori Jarmila Moosová Kuřitková a Vlado Petrovič dali prvej časti príbehu a prvému autorskému čítaniu názov Zdieľanie. Pod názvom Súznenie príbeh pokračoval druhým autorským čítaním v Galerii výtvarného umění Hodonín. Pozdraviť prišli účastníkov aj predstavitelia Hodonína a Senice, ale hlavným

dovŕšením súznenia bola umelkyňa Emília Nádlerová, ktorá spravidzala podujatie hrou na írsku harfu. Horúci večer pokračoval časťou Zbližovanie na terase bytu hostiteľky do neskorých nočných a skorých ranných hodín.

Na druhý deň dopoludnia na náš príbeh nadviazala vernisáž výstavy dvoch účastníkov festivalu pod názvom Štetcom po duši v Mestskej knižnici Hodonín. Umelci Jarmila Maršálková z Příbrami a V.I.P. host' Jozef Jelenák z Nitry pripravili svojimi obrazmi nezabudnuteľnú atmosféru jedným ťahom štetca.

Popoludní sme sa vlakom presunuli do Moravskej Novej Vsi, a tam pokračoval náš príbeh časťou Splynutie v Neoveskej stodole. Bližák, dobré pivo, káva, varená kukurica a za symbolickú cenu staré poklady, kto si čo vybral. Horúco bolo ako v pekle, Beátka Kuracinová Vargová nás

svojimi piesňami pozývala do neba a zahrála tak neodolateľne, že sa až tancovalo a žartovalo na tému, že by sa zišli „chladné medziludské vzťahy”. Medzinárodné zdieľanie, súznenie, zbližovanie až splyvanie pokračovalo večer a v noci na terase. Dokonalým potvrdením, že festival je naozaj medzinárodný, bola malá oslava a poďakovanie Dimane Ivanovej z Bulharska, ktorá preložila poéziu Jarmily Mosoovej-Kuřitkovej do svojho rodného jazyka.

Na tretí deň predpoludním prišlo na rad dlhé lúčenie vyše tridsiatich účastníkov festivalu. Odnášali sme si všetci na pamiatku písomné poďakovanie za úspešnú prezentáciu vlastnej tvorby, ale hlavná cena patrí rieke Morave, že vydržala, nevyschla a že nás nerozdeľuje, ale spája.

Podujatie z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia. ■

Jaroslav Lieskovský, foto: Viera Barošková

Štít mesta Trnavy sa bežal 45. raz .....

Tempo diktovali dve Lucie, v závere bola rýchlejšia Bratislavčanka Keszeghová

Mestský atletický štadión Antona Hajmássyho privítal po roku najlepšie slovenské tímy. Štvrté kolo atletickej ligy vyhrali muži nitrianskeho Stavbára a ženy banskobystrickej Dukly. Kolektívna súdržnosť i tenoraz ukázala, že celoslovenská previerka družstiev má svoje opodstatnenie. Divákovi v malom Ríme sa predstavili aj deväť reprezentantov SR z berlínskych majstrovstiev Európy. K vydarenému popoludniu na Slávii prispel výraznou mierou i široký usporiadateľský štáb. S riaditeľskou taktikou ho viedol generálny sekretár Slovenského atletického zväzu Vladimír Gubrický.

Trnavský vytrvalec Michal Puškár v cieľi Behu vďaka.

Program spestrili každoročné súťaže v individuálnych disciplínach, Trnavské memoriály a Štít mesta Trnavy. V tom druhom prípade išlo už o štyridsiatu piatu edíciu ženského behu na 1 500 metrov. Stal sa korisťou Lucie Keszeghovej (Atletický oddiel TJ Slávia STU Bratislava, 4:42,37 min) pred striebornou Luciou Vlčákovou (ŠK Dukla o. z. Banská Bystrica, 4:43,50) a bronzovou Ľubomírou Maníkovou (AK Spartak Dubnica n. V., 4:49,33). Rekord trnavských pretekov spred troch rokov v po-

daní martinskej olympioničky Lucie Hrivnák Klocovej (4:18,47) teda naďalej zostal v platnosti. Tiež viaceré cestné behy naplnili letnú termínovú listinu. V Kamenom Mlyne absolvoval pelotón v stredu 29. augusta tradičnú deväťkilometrovú dištanciu. Milovníci džogingu sa tu vôbec prvý raz stretli začiatkom septembra 1980. Vtedy išlo o oslavu 3. výročia Klubu rekreačného behu v Trnave, najstaršieho na území celej ČSSR. Terajšie pokračovanie malo názov Bernohy do Kamenáča. Z príjem-

ného prostredia trnavského lesoparku si mužský primát odniesol Maduničan Michal Polačík (32:35 min) a medzi ženami obula najrýchlejšie maratónky domáca Dominika Kovaříková (38:58). Štátny sviatok pri príležitosti 74. výročia Slovenského národného povstania pozval vytrvalcov aj na Beh vďaka. Mal dĺžku 11,1 km a viedol zo Senice do Prietrže. V kvalitnej konkurencii sa darilo Trnavčanovi Michalovi Puškárovi. Pri dekorovaní hlavnej kategórie mu patril tretí stupienok. ■

Jaroslav Lieskovský, foto: Vladimír Ekhardt ml.

Bodka za cyklistickou ligou na ceste

Jarmočná časovka bola v réžii domáceho Tomáša Cepka a Zohorčanky Patrície Olajcovej

Už dvadsiaty štvrtý raz jazdil pelotón výkonnostných aj rekreačných cyklistov pozoruhodný seriál na cestách v Trnave a okolí. Tohtoročný rozpis Trnavskej cyklistickej ligy mal dvadsať častí. Päťmesačný cyklus sa začal v stredu 4. apríla prológom na Kamenej ceste a vyvrcholil v sobotu 9. septembra vyhlásením konečných výsledkov. V elitnej skupine favorizoval najviac bodov domáci favorit Ľuboš Malovec. Odchovanec trnavského CK Olympik posilnil v aktuálnej sezóne tlmačských spartakovcov. V B-kategórii vystúpil na víťazné pódium Rastislav Chlubna z Leopoldova, C-kategória ovenčila Čhtelničana Igora Bašnáka a medzi deťmi vyhral dlhodobú regionálnu súťaž Lukáš Bohunický z Križovian nad Dudváhom, člen CK AB Sereď. Za organizačný štáb starostlivo pripravenej TCL 2018 ich dekoroval Adam Peciar. Radi konštatujeme, že cyklistika pre všetkých s takýmto obsiahlym libretom nemá na Slovensku páru.

Slávnostné oceňovanie ligových premiantov dostalo priestor po skončení jarmočnej časovky na Malženickej ceste. Tamojšia jazda proti chronometru totiž

Pretekári na obrátke 26. jarmočnej časovky.

rozdeľovala posledné body do súťažného rebríčka. Atypických 6 666 metrov so zvlneným profilom najrýchlejšie zvládol Trnavčan Tomáš Cepka (8:36,78 min) a zo žien bola prvá Patrícia Olajcová (Zohor, 12:22,35). Na štartovú rampu 26. ročníka T-6666 sa úspešne postavilo osemdesiatštyri športovcov rôzneho veku, výkonnosti či kvality bicykla. Aktéri si pochvalovali usporiadateľskú dôslednosť, vrátane uzatvorenia cesty pred verejnou premávkou. Hostiteľské

mesto zastupovalo v pretekárskej partii aj neprehliadnuteľné trio: 83-ročný nestor úzkych galusiek Vladimír Selčan (účastník Okolo Slovenska 1954, 1955) a Bohuš Tančibok so synom Tomášom. O rodinnom tandeme Tančibokovcov prezradíme, že v časovke na trati Trnavských jarmočných 6 666 m ešte doteraz nechýbali. Cestná rozlúčka s letom sa teda vydarila. Podobne ako celá sezóna v znamení 125. výročia organizovanej cyklistiky v našom starobyľom meste. ■

Jaroslav Lieskovský, foto: František Bako, Jarolím Piačka

Odišiel ďalší päťhviezdičkový šampión

Úspešného trnavského futbalistu Vojtecha „Bélu“ Varadina krátko pred sedemdesiatinami navždy skosila zákerná choroba

Ako už trnavská futbalová verejnosť dobre vie, pri všetkých piatich majstrovských tituloch Spartaka TAZ v celoštátnej lige (1968, 1969, 1971, 1972, 1973) účinkovali na federálnych trávnikoch desiatí hráči. Žiaľ, štyria z nich už nie sú medzi nami. Po stredopoliarovi Ladislavovi Kunovi, brankárovi Josefovi Gerykovi a obrancovi Vladimírovi Hagarovi si smrť prišla po Vojtecha Varadina. (* 27. 9. 1948 Trnava – † 25. 8. 2018 Bratislava), ďalšieho člena obrannej formácie nezabudnuteľných bílých anđelov.

V rodnom meste vyrástol na výborného futbalistu. Odchovanec spartakovskej liahne sa svojmu materskému oddielu odvdáčil kvalitnými výkonmi aj v A-mužstve. Na prvíligovej scéne si medzi bílmi anđeli zaknihoval 169 duelov, v ktorých trafil do súperovej siete jedenásťkrát. Dva razy sa tešil s trnavskými spoluhráčmi zo zisku Československého pohára (1971, 1975).

A k tomu pribudla na jeho konto úctyhodná bilancia pozoruhodných vystúpení vo vrcholných európskych súťažiach. S novinárskym notesom či reportérskym mikrofónom som bol prítomný pri Vara-

dinovej pestrej nádielke medzinárodných konfrontácií. V pamäti mi napríklad utkvela výnimočná situácia z trnavského štvrtfinále Európskeho pohára majstrov. To keď začiatkom marca sedemdesiateho štvrtého roku pricestoval do Trnavy maďarský šampión Dózsa Újpest. Po zmene strán, pri jednogólovom náskoku nášho kolektívu, vyfabrikovali hostia v šestnástke Spartaka priam ukážkové podfatie obrancu Varadina. Jasný faul. Trnavčan zostal ležať na trávniku a loptu si inštinktívne pritiahol rukami k sebe. Anglický rozhodca Smith však na nevdôľu 30-tisícového hľadiska zareagoval odpískaním pokutového kopu v prospech budapeštianskeho celku. Ako po zápase dôvodil britský arbirer, domáci obranca mal čakať na jeho prerušenie hry. Mimochodom, po tomto spornom verdikte vyrovnali hostia na konečných 1:1. Ten istý výsledok sa zrodil aj v odvete. Keďže v polhodinovom predĺžení už gól nepadol, pohárovú drámu rozlúsklo po päťkopov z jedenásťmetrovej značky (4:3 pre Dózsu).

Radšej preladme na reprezentačnú strunu. Výborne hrajúceho Vara-

Vojtech Varadin v červeno-čiernom drese Spartaka TAZ Trnava.

dina totiž neobišlo ani účinkovanie vo výberoch Československa. Najskôr sa sedemkrát predstavil v zostave U23 a následne počas sezóny 1974 dostal dôveru v piatich medzištátnych stretnutiach čs. áčka. Debutoval v Prahe proti NDR (3:1). Nezabudnuteľné dojmy si odniesol z bratislavského Tehelného poľa, kde Čechoslováci deklasovali Švédov 4:0. V zápase so škandinávskym tímom Tre kronor sa jeho dlhoročný trnavský spoluhráč Jozef

Leto 1971: Fotografická spomienka na majstrovský futbalový kolektív z nášho starobylého kráľovského mesta. Obranca V. Varadin je v dolnom rade prvý zľava.

Adamec rozlúčil s reprezentačnou kariérou. Ďalšie Varadinove štarty v najcennejšom drese: Anglicko – ČSSR 3:0 (Londýn), ČSSR – Poľsko 2:2 (Praha), Irán – ČSSR 0:1 (Teherán).

Béla bol na futbalovom trávniku nekompromisný pracant, v súkromí neobyčajne kamarátsky. Z excelentného kolektívu Spartaka TAZ mal najbližšie k niektorým rovesníkom. Už od detstva sa jeho trnavské cesty krížili s Alojzom Fandelom a Petrom Valentovičom, medzi cezpoľnými akvizíciami si v majstrovskom kádri Trnavy najlepšie rozumel s Vlastimilom Bôžikom z Brezovej pod Bradlom a Jaroslavom Masrnom, rodákam z Prietrže pri Senici. Varadin nespýšnel ani na vrchole futbalovej slávy. Spomínam si, ako v septembri 1973, teda krátko po piatom titule spartakovcov v československej lige, spolu

s útočníkom Dušanom Kabátom prijali naše pozvanie na exhibičný duel All stars Trnavského hlasu v susednej Dolnej Krupej, dejisku vtedajších okresných osláv Dňa tlače, rozhlasu a televízie.

S Varadinom som na prelome šesťdesiatych a sedemdesiatych rokov študoval v trnavskej pedagogickej fakulte. Familiárnu prezývku Béla zdedil po otcovi. Ak mu to futbalové a študijné povinnosti časovo umožnili, chodil drukovať druholigovým volejbalistkám tamojšej TJ VŠ, ktoré koučoval nezabudnuteľný odborný asistent Jozef Lukovič. Dres vysokoškolačok totiž obliekala aj Bratislavčanka Anka Neraličová, v našom starobyľom meste rovnako poslucháčka PdF UK. Čoskoro sa zo slečny Neraličovej stala pani Varadinová. Na svet priviedla synov Richarda a Petra. Obaja zdedili po otcovi futbalový

talent. Starší Richard dokonca dva razy pomohol Žilinčanom vykopáť slovenský prvotný titul. Mladšiemu synovi vybrali krstné meno ako spomienku na ich blízkeho priateľa Petra Valentoviča, ktorý podľahol rakovine 10. marca 1973. Tragický deň prišiel ešte pred dovŕšením 25. roku jeho života.

V. Varadin presedlal po skončení hráčskej kariéry na trénerskú. Roky ju robil rovnako svedomite. To všetko už odvíal neúprosný čas. Zostali iba spomienky na milých ľudí. Veď manželský pár Varadinovcov sa povahovo vsutku našiel. Béla a Anka pôsobili na okolie pokojne, rozvážne. Vždy bolo príjemné pohybovať sa v ich prítomnosti. Krutý osud však koncom tohtoročného augusta posunul situáciu do iných dimenzií. Zákeraná choroba náhle presekla životnú púť hlavy rodiny. ■

Ján Mička

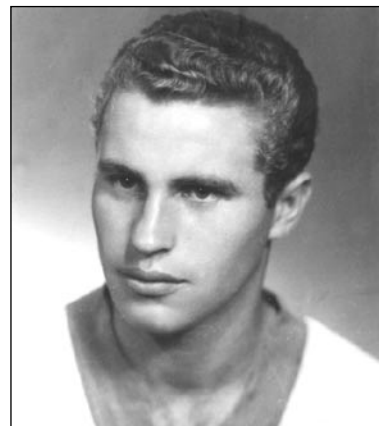
Zomrel Vojtech Bednárík, bývalý futbalista Spartaka .....

Športoví priaznivci zaregistrovali v poslednom čase odchody trnavských futbalistov bez prestupových lístkov zo slávnej éry majstrovského Spartaka Trnava do futbalového neba, odkiaľ sledujú náročný boj súčasného Spartaka v Európskej lige. A celkom nedávno, 4. septembra tohto roku nás po dlhej a ťažkej chorobe opustil Vojtech Bednárík.

Rodák z Humenného (*27. 6. 1940) prišiel do Spartaka z Bratislavy, kde študoval na SVŠT a hral za vysokoškolačkov ako kapitán, keď vo finále Univerziády v r. 1961 porazili VŠD Zvolen 5:1. Tam ho videl objaviteľ slovenských futbalových talentov, úspešný tréner Anton Malatinský. Z jeho podnetu Vojtech Bednárík zmenil dres a v Trnave rozšíril rady Spartaka s vtedy hrajúcimi ďalšími mladíkmi. Kostra trnavského mužstva dávnych čias sa už pomaly rozpadala, zo starších ešte hrávali ako kapitán mužstva Karol Tiben-ský, čl. reprezentačný brankár a úspešný exekútor jedenástok Imrich Stacho, Ján Šturdík, Štefan Slanina, Pšenko a ďalší, ale v mužstve už začali žiariť aj futbalisti, okolo ktorých sa začala nabaľovať dosiaľ nezabudnuteľná zostava éry budúceho majstrovského Spartaka šesťdesiatych a sedemdesiatych

rokov – Stanislav Jarábek, Valér Švec, Jozef Adamec, „Vasil“ Štibrá-ny, Karol Dobias a Kamil Majer-ník. Ako tréneri v tom čase pri „A“ mužstve pôsobili prof. František Gažo a dr. Božin Laskov, lebo na niekoľko rokov „boli odídení“ od mužstva tréner A. Malatinský s funkcionármi futbalového oddie-lu Ľrečným a Valentovičom. Vojtech Bednárík hrával na pravej strane útoku. Na prelome rokov 1958/59 sa zúčastnil pamätného prvého úspešného výjazdu trnavských spartakovcov na Blízky východ a do severnej Afriky, k čomu ako útočník prispel v niekoľkých zápa-soch aj strelecky.

Vojtech Bednárík patril do zá-kladnej jedenástky majstrovského Spartaka do roku 1963. Vtedy prišlo jeho prvé zranenie, a to mu už nedovoľovalo hrať naplno. Počas vojenskej základnej služby ešte

hrával v Bratislave, ale potom, v ro-ku 1966, sa po následkoch zrane-nia jeho športová kariéra ligového futbalistu skončila.

Zomrel po dlhej a ťažkej chorobe vo veku 78 rokov. Jeho rodina, priatelia, známi a bývalí spolupra-covníci sa s ním rozlúčili na evan-jelickom cintoríne v Trnave. Česť jeho pamiatke! ■

(jls)

Šport v skratke

■ CYKLISTICKÁ SPOMIENKA

– Minulý mesiac uplynulo 110 rokov od narodenia Karola Stucka. Rodák z Trnavy sa výrazným spôsobom zapísal do histórie populárneho športového odvetvia. S bicyklom pretekársky koketoval od sezóny 1926 v trnavskom CK Marathon.

O tri sezóny neskôr stál v našom starobyľom meste pri zrode Klubu československých cyklistov. Činný bol aj po skončení pretekárskej kariéry – ako tréner, funkcionár a rozhodca. Mal podiel na založení niekoľkých trnavských, celoštátnych a medzinárodných podujatí. Karol Stuck (* 24. 9. 1908 – † 5. 12. 1993) obetoval svojej telovýchovnej záľube na dvoch kolosách nevyčísliteľné množstvo osobného voľna. To všetko bez akéhokoľvek nároku na finančnú odmenu. Mestský magistrát mu pred desiatimi rokmi udelil Cenu mesta Trnavy in memoriam. Stalo sa tak pri príležitosti nedožitých stých narodenín tohto cyklistického veľikána.

■ HOKEJOVÝ MEMORIÁL

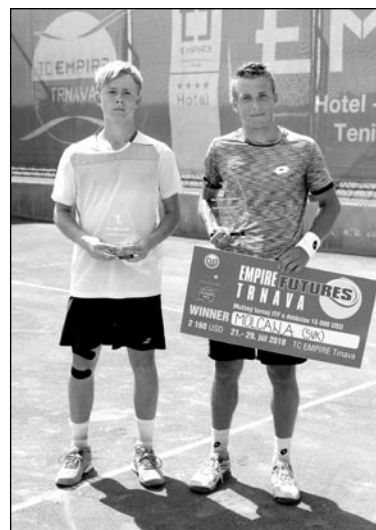
– Mestský zimný štadión v Trnave privítal päť tímov na dvojdnovom Memoriáli Karola Holoviča. Dvadsať siedmy diel vyhrali obhajcovia prvenstva, kadeti domáceho HK Gladiators. Druhí boli Zvolenčania, tretiu priečku obsadili bratislavskí slovanisti, štvrtí skončili topolčianski hostia a koncový lampáš hokejového vlaku zostal chlapcom z maďarského Győru. Turnajová spomienka na Kaja Holoviča (* 26. 10. 1949 – † 20. 3. 1991), člena Siene slávy trnavského hokeja in memoriam, mala premiéru v predjarí 1992. Toto športové podujatie vzniklo v mestskom úrade. Úvodná kapitola na ľade MZŠ sa stala korisťou trnavských siedmakov. Viedol ich skúsený tréner Ľubomír Kobetič. Kapitánske céčko mal na drese

Andrej Holovič, syn nebohej legendy trnavského hokeja. Stojí za povšimnutie, že chýrny medzinárodný turnaj mladých odvtedy ešte nepauzoval.

■ **PLAVECKÉ JUBILEUM** – Pred päťdesiatimi rokmi vznikol v Telovýchovnej jednote Vysoké školy Trnava plavecký oddiel. Svoju činnosť začal 1. októbra 1968 v priestoroch pedagogickej fakulty na Prednádraží. Priekopníkom bol k dispozícii tamojšia krytý bazén o dĺžke 25 metrov. Podnet k založeniu tohto športového subjektu dal odborný asistent katedry telesnej výchovy PdF UK Ladislav Hlavatý, voľakedajší úspešný plavec v Spartaku Kovosmalt, ba neskôr i prvotligový hádzanár. Predsednícky post v zakladajúcom plaveckom výbore TJ VŠ zverili Mikulášovi Lihánovi. Hospodárkou sa stala študentka tamojšej fakulty Mária Nedeljaková, ktorú onedlho zapísali do kroniky vysokoškolského oddielu z malého Ríma ako prvú akademickú majsterku Slovenska a ČSSR v disciplíne 100 m znak. Od sezóny 1986 premenovali úspešný oddiel na Plavecký klub STU Trnava. Súdržná partia v žltomodrých farbách pôvodného oddielu a následníkeho klubu vychovala celú plejádu skvelých športovcov. Polstoročná činnosť našich nadšencov od vody si zaslúži úctu a obdiv. Obísť nemožno ani pozoruhodné výsledky v odstraňovaní plaveckej negramotnosti trnavských detí.

■ TENISOVÉ KONFRONTÁCIE

– Víťaznú trofej z trnavského podujatia ITF Future, majúceho dotáciu 15-tisíc USD, po zásluže ukoristil Alex Molčan (* 1. 12. 1997 Prešov). V singlovom finále sa po dvoch setoch ocitol na jeho rakete 18-ročný Pražan Tomáš Jiroušek. Zo štvorhry si prvenstvo odniesol český tandem Petr Michnev – Ta-

Alex Molčan (vpravo) a jeho finálový súper Tomáš Jiroušek. Foto: Ivan Kopčáni

deáš Paroulek. Do účastníckeho menoslovu zapísali aj Briana Benčiča, brata poprednej švajčiarskej tenistky Belindy Benčičovej. Medzinárodný antukový turnaj z mužského okruhu Future sa hral na kurtach TC Empire šiesty raz. Ten istý areál privítal cez leto aj detské talenty. Tradičný Memoriál Ivana Čierneho (* 10. 5. 1942 – † 20. 7. 2002) bol adresovaným žiactvu do 12 rokov. Obe víťazné trofeje, z dievčenskej dvojhry aj štvorhry, si privlastnila Bernadette Michalčíková (TC Topolčany). Súťaž párov vyhrala po boku Lucie Hradeckej (TK Slávia SPU Nitra). Tiež v zápelení chlapcov získal najlepší z nich dva primáty. Podarilo sa to Tomášovi Talajkovi (TK HSC Piešťany). Po singlovom triumfe si siahol na trofej zo štvorhry spolu so Samuelom Melagom (Fresh Club Zvolen). Pripomeňme, že Ivan Čierny založil v sezóne 1972 tenisový oddiel TJ Slávia Trnava a neskôr bol jeho dlhoročným predsedom. Okrem iného sa výraznou mierou pričínal v období 1975/76 o vybudovanie prvých šiestich kurtov v športovej lokalite Na rybníku.

■ VOLEJBALOVÁ GENERÁLKA

– Pohár primátora mesta Trnavy sa pod vysokou sieťou hral trinásty raz. Turnajovú previerku štyroch ženských tímov vyhral TJ Sokol Šternberk. Moravské zverienky slovenského kouča Vladimíra Sirvoňa ťahali za dlhší koniec volejbalového povrazu vo všetkých troch dueloch. Ďalšie priečky si rozdelili slovenské tímy, striebornú získali hráčky VTC Pezínok Bílkova, bronzovú Hit UCM Trnava a štvrtý post obsadil VK Prešov. Domáci kolektív viedol nový tréner Rastislav Filípek. Jeho zverienky sa v kvalitnej konkurencii otestovali pred štartom ďalšej sezóny volejbalovej extraligy. Trnavské vysokoškoláčky v nej hrajú tretí rok

za sebou. Úvodné smeče ôsmich družstiev mali zelenú 29. septembra. Najbližšie, v sobotu 6. októbra, pricestuje do nášho kráľovského mesta extraligový tím Slávie Bratislava. O dva týždne neskôr (20.10.) si Trnavčanky zmerajú sily s hosťami z Prešova. Oba majstrovské duely odohrá Hit UCM na palubovke mestskej športovej haly.

■ **ŽENSKÝ FUTBAL** – Tak predsa sú futbalistky Spartaka Trnava prvoligové, hoci po neúspešnej baráži troch tímov sa zdalo, že naďalej čaká naše zástupkyne iba účinkovanie v druhej najvyššej súťaži. Ako sme uviedli v predošlom vydaní Noviniek z radnice, medzi slovenskú elitu postúpila z nadstavbovej

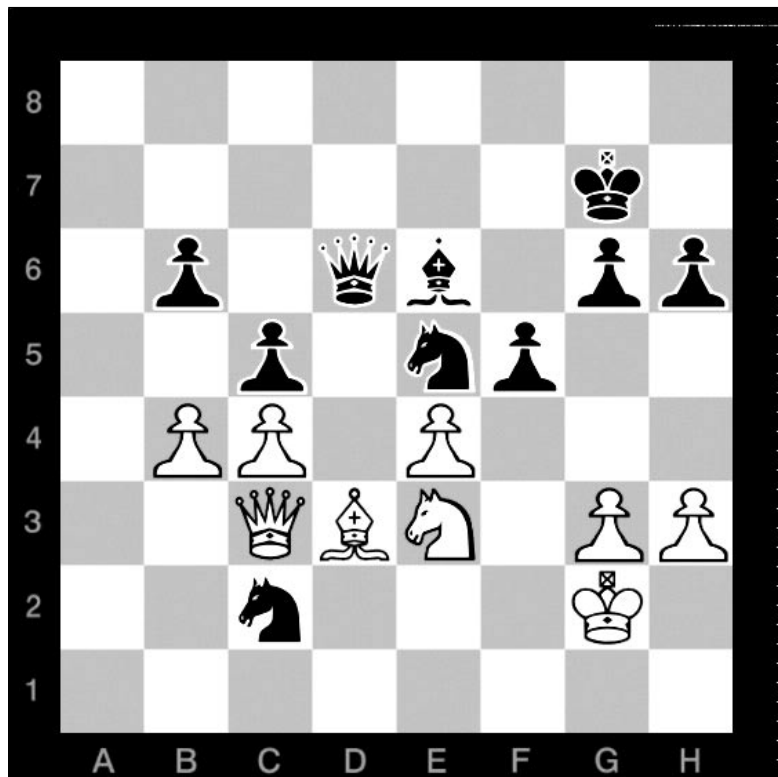
časti Lokomotíva Košice iba lepším skóre o jediný gól. Štastena sa však dodatočne usmiala aj na trnavský kolektív. Keď sa totiž Prešovčanky odhlásili z prvej ligy, na ich miesto zaradil SFZ práve družstvo zo slovenského Ríma, ktoré hodlá na prvoligových ihriskách potvrdiť oprávnenosť tohto kroku. Starostlivo udržiavaný trávnik Areálu zdravia v Trnave-Modranke už teda patrí v novej sezóne aj vrcholným futbalovým zápoleniam zverieniek Igora Gažoviča. Ten nahradil na trénerskej stoličke Mariána Kováčika. Neobídme ani systematickú prácu s futbalovými nádejami, veď náš trnavský klub má v dlhodobých súťažiach 2018/19 aj dorastenky a žiačky. ■

GK

Hrajte kráľovskú hru s Novinkami z radnice

Záver šachovej partie: Durao (Portugalsko) – Plachetka (ČSSR), XXV. ŠO Luzern (30. 10. – 17. 11. 1982), postavenie po ťahu 36. - J:c2

Koncom októbra sa bude oslavovať sté výročie vzniku ČSR. Medzi českými a slovenskými šachistami vždy panovali priateľské vzťahy, ktoré sa napríklad prejavili aj pri konaní šachových olympiád. Jednu z nich, v poradí XXV., si pripomenieme v našej šachovej rubrike. Koncom minulého roka uplynulo už 35 rokov od jej uskutočnenia vo švajčiarskom Luzerne r. 1982, kde štvorčlenný tím (Hort, Smejkal, Ftáčnik, Plachetka) aj s dvoma náhradníkmi (Jansa, Ambrož) získal strieborné medaily. Nehrajúcim kapitánom bol veľmajster Miroslav Filip. Plachetka dosiahol z ôsmich odohratých partii šesť bodov (+5 = 2 - 1) a stal sa tak percentuálne najúspešnejším členom olympijského tímu (75%). V rekordnom krátkom čase, dva roky po skončení tejto ŠO, vyšla v r. 1984 vo vydavateľstve Šport Bratislava publikácia nielen o tejto nezabudnuteľnej olympiáde, ale aj ich histórii vrátane ženských. Spoluautorom knihy spolu s L. Ftáčnikom a J. Kozmou je aj trnavský šachový veľmajster Ján Plachetka, ktorý takmer všetky svoje partie

napísal aj s komentárom. Jednu asi zabudol, alebo už vtedy sa možno zahral na vizionára a predpokladal,

že po založení NzR vznikne šachový kútik, a tak nám ju prenechal na analýzu. V súboji s Portugalskom

v 3. kole sme vyhrali 3,5:0,5. Veľmajstri rozohrali indickú hru v útokku s označením v EŠO A07.
 1.g3 d5 2.Sg2 Jf6 3.d3 e5 4.Jf3 (4.c4 d4 5.Jf3 Jc6 6.0-0 Se7 7.b4 a6 8.b5 a:b5 9.c:b5 Ja7 10.J:e5 J:b5 11.J:f7 K:f7 12.Db3+ Se6 13.D:b5 V:a2 14.V:a2 S:a2 15.D:b7, Barejev vs. Alexandrov, 2004) 4. - Jc6 (4. - Sd6 5.0-0 0-0 6.c4 c6 7.c:d5 c:d5 8.Jc3 h6 9.Jb5 Jc6 10.J:d6 D:d6 11.d4 e4 12.Je5 De6 13.J:c6 D:c6 14.Sf4 Sd7 =, Minasian vs. Izoria, Batumi 2003) 5.0-0 [5.a3 a5 6.0-0 h6 7.b3 Sd6 8.Sb2 0-0 9.Jc3 Ve8 10.Jb5 Se6?! (10. - Sg4, 10. - Sf5) 11.c4 a4 12.Vc1 d:c4 13.b:c4 Dd7 14.e3 Sf5 15.d4 e:d4 16.e:d4 Sg4 17.Ve1 V:e1+ 18.D:e1 Ve8, Nakamura vs. Henkin, Drážďany 2008] 5. - Se7 [Vznikla Pircova obrana so zameňovanými farbami a tempom naviac pre bieleho. V tom istom turnaji sa hrala indická v útoku (A07) aj v iných partiách: 1.Jf3 d5 2.g3 Jf6 3.Sg2 Sf5 4.d3 e6 5.0-0 h6 6.Jbd2 Se7 7.De1 0-0 8.e4 Sh7 9.De2 c5 10.b3 Jc6 11.Sb2 c4! -/+ Plachetka vs. Jusupov alebo 1.Jf3 Jf6 2.g3 d5 3.Sg2 g6 4.b3 Sg7 5.Sb2 c5 6.e3 Jc6 7.0-0 0-0 8.Je5 J:e59.S:e5 Sg4 10.Dc1 Dd7 11.Db2 Sh3 12.d3 Df5 13.Jd2 Dh5 14.Vad1 Vfd8 15.d4 Jg4 16.S:g7 S:g2 17.K:g2 D:h2+ 18.Kf3 K:g7 19.d:c5+ e5 20.Ke2 Dh5, Ivánková vs. Gaprindšviliová] 6.Jbd2 0-0 7.e4 Ve8 (7. - Sg4 8.h3 Sh5 9.e:d5 J:d5 10.Jb3 a5 11.a4 f6 12.Ve1 Jdb4 13.Se3 Sf7 14.Jfd2 Sd5 15.Sf1 Dd7 16.c3 Ja6 17.d4 e:d4 18.J:d4 J:d4 19.S:d4 Jc5 20.Dh5 Sf7 =) 8.c3 Sf8 9.Ve1 d:e4 10.d:e4 a5 11.Dc2 Sc5 12.h3 Se6 13.Jf1 h6 14.Se3 De7 15.Jh4?! (15.Ved1 Ved8 16.a3 Df8 17.b4 V:d1 18.V:d1 a:b4 19.a:b4 Sd6 20.Jd1 21.Va2 21.Dd3 Va3 22.Dc2 Da8 23.Sf1 Va2 24.Db1 Da4 25.Vc1 Jc7 26.Sa4 S:c4 27.J:c4 Jg6 =) 15. - Vad8 16.a3 (16.Jf5 Df8 17.Ved1 S:e3 18.J1:e3 g6 19.Jh4 Dc5 20.Jf3 Kg7 21.a3 b5 22.Sf1 a4 23.V:d8 V:d8 24.Ve1 Vd7 25.De2 Ja7 26.Jc2 Je8 27.Jb4 f6 28.Jd3 Db6 29.De3 D:e3 30.V:e3 Vd6 =) 16. - Vd7 17.b4 S:e3 18.J:e3 Ved8 19.Ved1 g6 20.V:d7 V:d7 21.Vd1 V:d1+ 22.D:d1 Dd6 23.Dc2 (23.D:d6 c:d6 24.Jf3 Ja7 25.b:a5 J:e4 26.J:e5

J:c2 27.J5c4 d5 28.Jd6 d4 29.Jf1 Jb1 30.Se4 J:a3 31.h4 f5 32.Sf3 Jb1 33.J:b7 Kg7 =) 23. - b6 24.Jf3 Ja7 25.Sf1 Dc6 26.Sd3 Jd7 27.Kg2 Kg7 28.c4 a:b4 29.a:b4 Dd6 30.Dc3 Jc6 31.Jc2 f6 32.Jd2 (32.Se2 Jdb8 33.c5 b:c5 34.b:c5 Dd7 35.h4 De7 36.h5 g5 37.Je3 Jd7 38.Sc4 D:c5 39.Dd3 De7 40.S:e6 D:e6 41.Jf5+ Kh7 42.Dc3 Jf8 43.Jh2 Jd4 44.D:c7+ Dd7 45.Db6 J:f5 46.D:f6 Jd6 47.D:f8 J:e4 48.Df3 Jc5 49.Df6 De6 50.D:e6 Jb6 51.Jg4 Jg7 52.Jf6+ Kh8 53.Kf3 +/-) 32. - Jd4 33.Jf1 f5 34.f4 c5 35.f:e5 J:e5 36.Jfe3 J:c2 (Pozri diagram!) a Portugalec prehral s prekročením času. Dala sa ešte partia hrať na remízu? Otázkou kladieme našim čitateľom – riešiteľom.
 Zo ŠO v Luzerne sme vybrali ešte jednu miniatúrnu partiu známeho českého veľmajstra, ktorý reprezentoval v rokoch 1960 až 1984 Československo na jedenástich šachových olympiádach. V súboji s Poľskom v 11. kole na štyroch šachovniciach sme vyhrali 3:1.

Aleksander Sznapiak – Vlastimil Hort (Sicílska obr. B56)

1.e4 c5 2.Jf3 d6 3.d4 c:d4 4.J:d4 Jf6 5.Jc3 Jc6 6.f4 (Iné možnosti bieleho sú: Fischerovo obľúbené 6.Sc4 alebo 6.Sb5, 6.Se2, 6.Sg5, 6.f3) 6. - e5 (6. - Sd7 7.Jf3 g6 8.Sd3 Sg7 9.0-0 0-0 10.Kh1 Sg4 11.De1 S:f3 12.V:f3 Jd4 13.Vh3 Jg4 14.Dh4 h5 15.Jd5 Ve8 16.Je3 J:e3 17.S:e3 e5 18.Df2 Df6 19.c3 Jc6 20.f5 Vad8 21.Vg3 h4 22.Vg4 g:f5 23.Sg5 Dg6 24.e:f5 Dh5 25.Se2 f6 26.Se3 Df7 27.Sh6 1:0, Cramlingová vs. Liu Ši-lan, ŠO Luzern 1982; 6. - Db6 7.J:c6 b:c6 8.Se2 e5 9.Dd3 Se7 10.Se3 D:b2 11.Vb1 Da3 12.0-0 e:f4 13.S:f4 Jd7 14.Dc4 Dc5+ 15.D:c5 J:c5 =) 7.Jf3 (7.J:c6 b:c6 8.f:e5 d:e5 9.D:d8+ K:d8 10.Sg5 Se6 11.Sa6 Se7 12.Sb7 Vb8 13.S:c6 Kc7 14.S:f6 S:f6 15.Sb5 a6 16.S:a6 V:b2 17.Sd3 Va8 18.a4 Va5 19.Kf2 Se7 20.Vhb1 Vb4 +/-) 7. - Se7 8.Sd3 [8.f:e5 d:e5 9.D:d8+ S:d8 10.Sb5 Sd7 11.Sg5 a6 12.S:c6 S:c6 13.J:e5 S:e4 14.J:e4 J:e4 15.S:d8 V:d8 16.Jd3 0-0 17.0-0 0-0 Vfe8 18.Vhe1 f5 19.Jf4 Kf7 20.V:d8 V:d8 21.Vd1 =, 8.Sc4 0-0 (8. - Da5 9.De2 Se6 10.S:e6 f:e6 11.0-0 0-0 12.Kh1

e:f4 13.S:f4 Jg4 14.Sg3 Da6 15.D:a6 b:a6 16.Vae1 Vac8 17.Jd1 a5 18.Jf2 J:f2+ 19.S:f2 a4 20.c3 Vb8 = Jakovič vs. Aleksejev, 56. M Ruska 2003) 9.a3 Sg4 10.h3 S:f3 11.D:f3 Vc8 12.Sd3 Db6 13.De3 D:e3+ 14.S:e3 e:f4 15.S:f4 Jh5 16.Sh2 =] 8. - Db6 9.Vb1 0-0 10.De2 Sg4 11.Se3 Da5 12.Sd2? (12.0-0 e:f4 13.S:f4 Je5 14.Dd2 Dc5+ 15.Se3 Jc4 16.S:c4 D:c4 17.Jd4 b6 18.Vf4 Sd7 19.Jf5 S:f5 20.e:f5 Dc6 21.Vd4 +/-) 12. - Vfe8! 13.f5 (13.0-0 e:f4 14.S:f4 d5!) 13. - Dc7 14.Df2? (14.Sg5 Jd4 15.Df1 Vac8 16.Jd2 d5 17.S:f6 S:f6 18.J:d5 J:c2+ 19.S:c2 D:c2 20.Je3) 14. - d5 15.Jg5 (15.e:d5 e4!) 15. - Jd4 16.h3 Sc5! 17.Dh4 [17.Se3 d:e4 18.Jg:e4 J:e4 19.S:e4 S:f5 20.S:f5 J:f5 21.S:c5 Jd4 22.Sa3 Dc4 23.Kd1 b5 24.Df1 Dc6 25.Df2 Vad8 26.Ke1 a5 27.Vf1 f5 28.Vd1 b4 29.Vd3 b:a3 30.b:d3 31.D:v4 D:c3+ 32.Dd2 D:d4 33.D:d4 V:d4 34.V:f5 e3 -+ (17. - h6 18.h:g4 J:g4 19.J:d5 Da5+ 20.Dd2 D:a2 21.c3 Jb3 22.De2 J:e3 23.J:e3 S:e3 24.D:e3 Ved8 25.Jf3 +-); 17.h:g4 J:c2+ 18.S:c2 S:f2+ 19.K:f2 d4 20.Sb3 d:c3 21.S:f7+ D:f7 22.J:f7 e:d2 -/+] 17. - S:f5! 18.Vf1 (18.e:f5 e4! 19.J:d5 e:d3+ 20.Kf1 De5! 21.J:f6+ D:f6 22.D:h7+ Kf8 23.Dh8+ Ke7 24.Dh4 D:f5+ 25.Jf3+ Kd7 26.Dg4 d:c2 27.Va1 Ve6 28.D:f5 J:f5 29.Se1 Vd6 30.Je5+ Ke6 -+) 18. - h6! 19.e:f5 e4! 20.Sb5 e3! 21.S:e8 V:e8 22.Jf3 J:f5 23.Jb5 (23.Da4 Dg3+ 24.Kd1 D:g2 25.Db5 Jd4 26.D:e8+ J:e8 27.Ve1 D:f3+ 28.Je2 e:d2 29.K:d2 Df2 30.Vbd1 Jf3+ -+) 23. - e:d2+ 24.K:d2 Da5+ 25.b4 Se3+ 26.Kd1 D:b5 27.De1 Sf4 0:1

Riešenie skladby č. 38 (Pachman): 1.Je4+! K:e4 2.Jh4+ g6 3.S:g6+ K:d4 4.Sg7 D:g7 5.Jf5+ Ke5 6.J:g7 Kf6 7.Se8 K:g7 8.S:b5 Jc3+ 9.Kb3 J:b5 10.Kc4 = (7. - b4 8.Jh5+ Ke5 9.Kb3 Jc3 10.Jg3 Se7 11.Sg6 Sf8 12.Kc4Jd5 13.Je4 Je3+ 14.Kb3 atď. s remízou, lebo biely môže obetovať jednu svoju ľahkú figúru za pešiaka). V štúdiu sa opakoval dvakrát ten istý motív, keď striedavo čierny (6. - Kf6) a biely kráľ (10.Kc4) nepadol súčasne dve ľahké figúry. Prekvapujúca je „vidlička“ bieleho jazdca (5.Jf5+). ■

ZÁPADOSLOVENSKÉ MÚZEUM

BUDOVA NA MÚZEJNOM NÁM. 3
tel. 033/5512913, 033/5512 911, zsmu-
zeum@zupa-tt.sk, www.zsmuzeum.sk

OTVÁRACIE HODINY:

Ut – pia 8.30 – 17.00 h

Víkend 11.00 – 17.00 h

V pondelok zatvorené

Expozície .....

Príroda Malých Karpát, Sakrálné pamiatky, Ľudová hrnčičina, Kampa-
nologická expozícia, Archeologická
expozícia, História Trnavy, Gotická
Trnava, Krása zašlých čias, Orató-
rium, Štefan Cyril Parrák – pocta
kráľovi zberateľov, Osobnosti
športu TTSK, Klarisky v Trnave,
Ľudový textil trnavského regiónu,
História a súčasnosť dobrovoľného
hasičstva v TTSK a nová expozi-
cia Dotkni sa hlíny – z dejín tehly
a tehliarstva trnavského regiónu

Výstavy.....

■ **Yaro Kupčo, Vladimír Brunton**
100 ROKOV ČESKOSLOVENSKA
vernisaž 26. októbra 2018 o 17.00 h
výstava do 13. januára 2019

■ AUGUST '68

Dokumentárna výstava k 50. výročiu
udalostí
do 31. 12. 2018

■ MICHALEC, MOTULKO, FILÍPEK – FOTOGRAFI TRNAVY

Pri príležitosti 780. výročia udele-
nia výsad slobodného kráľovského
mesta Trnave
do 31. 12. 2018

■ SLOVANIA A AVARI NA SEVER OD DUNAJA

Výstava prevzatá z Podunajského
múzea v Komárne dokumentuje
spolužitie Avarov a Slovanov na
území Slovenska
do 4. 11. 2018

■ MINERÁLY SVETA

geologická výstava doplnená foto-
grafiami
do konca februára 2019

ZBIERKOVÝ PREDMET MESIACA 100. výročie vzniku ČSR

PODUJATIA .....

■ DEŇ ARCHEOLÓGIE V MÚZEU

Pri príležitosti Medzinárodného
dňa archeológie (21. október)
Prednáška Mgr. Andrása Csuthyho,
PhD., v rámci výstavy Avari a Slo-
vania na sever od Dunaja
v nedeľu 21. októbra o 15.00 h
Vstup na podujatie je voľný

■ 30. 9. – 7. 10. 2018

SOCHÁRSKE SYMPÓZIUM

V spolupráci s Mestom Trnavou
v záhrade ZSM

■ 23. 10. o 16.30 h

v koncertnej sále múzea

Prednáška ku vzniku I. ČSR so zameraním na Trnavu

Linda Osyková, HU SAV v Brati-
slave

SPOLUPRÁCA S NÁVŠTEVNÍKMI

■ 4. októbra o 8.30 h

v koncertnej sále múzea

UNIVERZITA ĽUDSKOSTI

V spolupráci s Domovom sociál-
nych služieb pre dospelých v Za-
vare

ŠKOLA ĽUDOVÝCH REMESIEL

■ 20. 10. 2018 o 14.00 h

KURZ MAKRAMÉ

Vstupné 1,50 €

CYKLUS PREDNÁŠOK NA OBJEDNANIE

Prehliadka archeologickej expozi-
cie s komentárom archeológa Mgr.
Andreja Sabova

KVÍZ O MÚZEU – vedomostný
kvíz pre žiakov II. stupňa ZŠ, sprie-
vodné podujatie k návšteve expo-
zície a výstav ZsM. Kvíz rozširuje
informácie o činnosti múzea ako
pamäťovej inštitúcie. V cene vstup-
ného do múzea – na požiadanie

DOM HUDBY M. SCHNEIDERA TRNAVSKÉHO

Ul. M. Schneidera Trnavského 5,
Trnava

LETNÁ SEZÓNA 1. 3. – 31. 10.

OTVÁRACIE HODINY:

V pondelok zatvorené

Ut – pia: 8.30 – 12.30 h na objednanie

13.00 – 14.30 h – prítomný lektor
Víkend – 11.00 – 17.00 h pre
vopred objednané skupiny nad 10
návštevníkov. Návštevy prosíme
ohlasovať v pondelok – štvrtok
u lektorov v hlavnej budove na tel.
č. 033/ 5512 913

EXPOZÍCIE:

Pamätná izba Mikuláša Schneidera
Trnavského, Dvorana slávy dobra,
S láskou za pravdu, Expozícia
z cirkevných dejín Trnavy

Výstavy.....

KAROL ELBERT – SKROMNÝ LYRIK SWINGU

Dokumentárna výstava o živote
a diele hudobného skladateľa
V spolupráci s Hudobným
múzeom SNM

do 10. januára 2019

POZNÁTE HUDOBNÉ NÁSTROJE?

výstava zo zbierok ZsM
do 31. 12. 2018

PODUJATIA .....

PROGRAM SPOLUPRÁCE SO ŠKOLOU

Mikuláš Schneider Trnavský – ve-
domostný kvíz pre žiakov II. stupňa
ZŠ, sprievodný program k expo-
zícii o živote a diele hudobného
skladateľa Mikuláša Schneidera
Trnavského po absolvovaní sprie-
vodného slova v expoziácii

MÚZEUM KNIŽNEJ KULTÚRY

Námestie sv. Mikuláša 10, tel. č.
033/5514421

LETNÁ SEZÓNA 1. 3. – 31. 10.

OTVÁRACIE HODINY:

V pondelok zatvorené

Ut – pia: 8.30 – 12.30 h – prítom-
ný lektor

13.00 – 14.30 h na objednanie
Víkend: 11.00 – 17.00 h pre vopred
objednané skupiny nad 10 náv-
števníkov. Návštevy prosíme ohla-
sovať v pondelok – štvrtok u lek-
torov v hlavnej budove na tel. č.
033/ 5512 913

EXPOZÍCIA.....

WILLIAM SCHIFFER

život a dielo sochára a medailéra

Výstavy.....

■ **ZACHRÁNENÉ POKLADY**

zreštaurované historické tlače z fondov ZsM, do 25. 3. 2019

■ **SLOVÁCI,**

PÍŠTE PO SLOVENSKY!

Výstava k 250. výročiu narodenia A. Bernoláka, do 31. 12. 2018

PODUJATIA .....

PROGRAM

SPOLUPRÁCE SO ŠKOLOU

KNÍŽNÉ INICIÁLY – tvorivé dielne pre 1. stupeň ZŠ – kreslenie farebných iniciál podľa vzoru
Program pre 2. stupeň ZŠ: čítanie z knihy

Antoine de Saint-Exupéry:

Malý princ

Richard Bach:

Čajka Jonathan Livingston

GALÉRIA J. KONIARKA

tel.: +421 33 55 11 659

imfobjk., www.gjk.sk

■ **YOUNG SLOVAK CONTEMPORARY ART**

Súčasná mladé slovenské vizuálne umenie. Spoločná výstava umelcov Bratislavského a Trnavského samosprávneho kraja v galérii Ausstellungsbücke v St. Pölten (AT)

Kurátori: Tereza Langerová, Roman Popelár

Vystavujúci autori: Michal Čerňušák (*1982), Ján Hrčka (*1988), Rudolf Janák (*1985), Martin Kochan (*1981), Andrea Kopecká (*1988), Rita Koszorús (*1989), Gábor Szücs (*1990), Dominika Žáková (*1989)

do 7. 10. 2018

TRIENÁLE PLAGÁTU TRNAVA 2018:

■ **TPT 2018 – MEDZINÁRODNÁ POROTA**

Výstava plagátov a projektov členov medzinárodnej poroty. Vystavujú: Alain Le Querrec (FRA), Eduardo Barrera Arambarri (MEX), Justyna Czerniakowska (POL), Johanna Bilak (SVK/NLD)

Kurátor: Róbert Paršo

do 25. 11. 2018 v Kopplovej vile GJK

■ **Master's Eye Award 2018**

– **LECH MAJEWSKI**

Prierez tvorbou renomovaného poľského grafického dizajnéra, laureáta ocenenia Master's Eye Award za rok 2018

Kurátorka: Justyna Czerniakowska (POL)

do 25. 11. 2018 v Kopplovej vile GJK

■ **TRIENÁLE PLAGÁTU TRNAVA 2018**

Výstava finalistov desiateho ročníka medzinárodnej súťažnej prehliadky plagátovej tvorby

Kurátor: Róbert Paršo

do 25. 11. 2018 v Synagóge – Centre súčasného umenia

■ **YOSSI LEMEL: LAST CHASID OF RADOMSKO**

Výstava plagátového cyklu, ktorý sprítomňuje a vizualizuje pátranie autora po svojich predkoch, chasidských židoch z oblasti Radomsko v Poľsku

Kurátor: Filip Krutek

do 25. 11. 2018 v Synagóge – Centre súčasného umenia

■ **SHUT UP! Voice of democracy in danger**

Medzinárodná výstava plagátovej tvorby, ktorej ideový rámec vzišiel z výzvy a následnej reakcie grafických dizajnérov na vraždu novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice Martiny Kušnírovej, ktorá spôsobila obrovskú vlnu demonštrácií na Slovensku, ale aj ďalších zahraničných mestách

Kurátor: Mykola Kovalenko

do 25. 11. 2018 v záhrade Kopplovej vily

Sprievodné výstavy Trienále ..... plagátu Trnava 2018:

■ **FAKE NEWS VÝSTAVA**

Výstava výsledkov medzinárodného workshopu zameraného na súčasné trendy v grafickom dizajne
Do 28. 10. 2018 v západnom krídle radnice

■ **Jan Rajlich ml.: NEVIDITELNÉ HRANICE**

Výstava najnovšej plagátovej tvorby významného českého grafického dizajnéra pri príležitosti 100. výročia ČSR

Kurátor: Filip Krutek

do 25. 11. 2018 v mestskej veži,

Trojčné námestie 1

■ **THE RODINA – ACH SYNU, SYNU**

Prezentácia diela kritického dizajnu spôsobom svojej inštalácie bývalou aranžérkou výkladov reaguje na minulosť tohto priestoru spätého s predajňou metrového textilu

Kurátor: Peter Sit

do 25. 11. 2018 v Galérii Výklad, Hlavná ulica 10

■ **Lucia Mlynčeková: (VÝ)STA-VOPROJEKT**

Interaktívna výstava dizajnerky Lucie Mlynčekovej prináša pohľad do neďalekej histórie 70. – 80. rokov 20. storočia mesta Trnavy a s ňou spojenou expanzívnej bytovej a urbanistickej výstavby mesta. Tú v mnohých mestách Československa a rovnako v Trnave zabezpečoval stavebný podnik Stavoprojekt, ktorého stavebný zásah sa označuje ako historicky najdlhší a najrozsiahlejší na našom území
do 4. 11. 2018 v kníhkupectve AF, Štefánikova 5

■ **DESIGN.IT Conference**

Konferencia na tému dizajnu a vizuálnej komunikácie, ich umeleckých nuansách, o produktoch, identitách, weboch a grafike
17. 10. 2018 v Malom Berlíne, Štefánikova 4

KNÍŽNICA J. FÁNDLYHO

Knížnica Juraja Fándlyho v Trnave Rázusova 1

Zákaznícka linka: 033/5513896

Mobil: 0911 098664 (do 14.30 h)

kniznica@kniznicatrnava.sk

www.kniznicatrnava.sk

■ **4. októbra o 17.00 h v čítarni STARÉ ČASY V DETEKTÍVKE**

Besedu so spisovateľom Jurajom Červenákom moderuje Dado Nagy

■ **9. – 10. októbra od 9.00 do 17.00 h v učebni**

KURZ KRESLENIA PRAVOU MOZGOVOU HEMISFÉROU

Základný dvojdnový kurz kreslenia ceruzkou určený pre seniorov. Záujemcovia sa môžu prihlásiť osobne v študovni na 2. poschodí, telefonicky (033/55 11 782) alebo e-mailom bio@kniznicatrnava.sk.

Kontaktná osoba: Jana Brliťová.

Počet účastníkov kurzu je limitovaný. Podmienkou účasti je platný čitateľský preukaz

■ **11. októbra o 17.00 h v čitárni STRETNUTIE S OLGOU FELDEKOVOU**

Beseda so súčasnou slovenskou autorkou

■ **16. októbra o 10.00 h v čitárni STRETNUTIE DETÍ S OLGOU FELDEKOVOU**

■ **17. októbra o 9.00 h v učebni MOZGOVÝ JOGGING I.**

Kurz tréningu pamäti pre seniorov, úvodné stretnutie. Zaujímavosť sa môžu prihlásiť osobne v študovni na 2. poschodí, telefonicky (033/55 11 782) alebo e-mailom bio@kniznicatrnava.sk. Kontaktná osoba: Jana Brliťová. Počet účastníkov kurzu je limitovaný. Podmienkou účasti je platný čitateľský preukaz.

■ **18. októbra o 17.00 h v čitárni ATENTÁT V SARAJEVE**

Prednáška českého novinára a spisovateľa Stanislava Motla

■ **23. októbra o 14.00 h v oddelení pre deti**

KINO PRE NEVIDIACICH A SLABOZRAKÝCH

Premietanie filmu s audio komentárom

■ **25. októbra o 10.00 h v hudobnom oddelení na Ul. M.**

Schneidera Trnavského 5 **MÔJ ŽIVOT S HUDBOU** – stretnutie s hudobníkom, producentom a gitaristom Martinom Molnárom spojené s gitarovým koncertom

■ **25. októbra o 17.00 h v čitárni RADOSCI A STAROSCI BAPKY BLAŠKOVEJ**

Prezentácia štvrtej knihy trnavskej autorky Janky Blaškovej. Moderátor Peter Dobák, hudba Pavol Opatovský a Jozef Laci Pagáč

GIUSEPPE VERDI

Hudobno-slovné pásmo pri príležitosti 210. výročia talianskeho skladateľa a dirigenta, predstaviteľa romantickej opery pre žiakov 2. stupňa ZŠ a študentov SŠ v hudobnom oddelení na Ul. M. Schneidera Trnavského 5

PRIŠLA JESEŇ

Hudobno-slovné pásmo o jesennom období, zvykoch, detských ľudových hrách a tradíciách určené pre žiakov 1. stupňa ZŠ a pre školské kluby v hudobnom oddelení na Ul. M. Schneidera Trnavského 5

Zaujímavosť o kolektívnu návštevu hudobného oddelenia si môžu dohodnúť termín osobne v hudobnom oddelení, telefonicky (033/55 11 590) alebo e-mailom (hudobne_oddelenie@kniznicatrnava.sk)

DIVADLO JÁNA PALÁRIKA

Tel.: 033/551 11 25

email: pokladnaja.p, www.djp.sk

■ 2. utorok 19.00

RODINNÝ PARLAMENT

■ 3. streda 19.00

ACH TIE ŽENY, ACH TÍ MUŽI

■ 4. štvrtok 10.00

MLYNÁRKIN PYTAČ

15.00 DEŇ TTSK

■ 5. piatok 10.00 CÍSÁROVE NOVÉ ŠATY – Nové divadlo Nitra

19.00 ANNA FRANKOVÁ – Nové divadlo Nitra

■ 12. piatok 10.00 Martin Kukučín: NEPREBUDENÝ – verejná generálka

19.00 Martin Kukučín: NEPREBUDENÝ – predpremiéra

■ 13. sobota 19.00 Martin Kukučín: NEPREBUDENÝ – PREMIÉRA

■ 15. pondelok 10.00

NEPREBUDENÝ

19.00 PŘES PLOTY – Slovácke divadlo Uherské Hradiště

■ 17. streda 10.00 OSTROV POKLADOV

■ 18. štvrtok 10.00 MALÝ PRINC

■ 22. pondelok 19.00

VELKÝ GATSBY

■ 23. utorok 15.00

MESIAC ÚCTY K STARŠÍM

■ 24. streda 10.00 MODRÝ VTÁK

■ 25. štvrtok

10.00 ĎAPÁKOVCI

19.00 NA DRUHOM BREHU

■ 27. sobota 19.00 TRI

LETUŠKY V PARÍŽI

■ 29. pondelok 19.00 VLÁDA TMY

■ 31. streda 19.00

SLUHA DVOCH PÁNOV

ŠTÚDIO

■ 1. pondelok 19.00 LETNÉ OSY, ktoré nás štípu ešte aj v novembri

■ 11. štvrtok 19.00 PALÁRIK alebo BESKYDOV

■ 24. streda 19.00

NA GUTJ ZAČÍNAME!

KINO HVIEZDA

■ 1. 10. / 16.30 PIVNICA

18.30 POSLEDNÉ VEČERY NA ZEMI (Be2Can 5)

20.30 PO ČOM MUŽI TÚŽIA

■ 2. 10. / 16.00 PO ČOM MUŽI TÚŽIA

18.00 3 DNI V QUIBERONE (Be2Can 5)

20.00 ZLODEJI (Be2Can 5)

■ 3. 10. / 16.00 PIVNICA

18.00 UŤOYA, 22. JÚLA (BE2CAN 5)

20.00 Súboj komikov v Trnave (súboj stand-up komikov)

■ 4. 10. / 16.00 ZRODILA SA HVIEZDA – slovenská premiéra

18.30 ZÁHADA SILVER LAKE (Be2Can 5)

20.55 VENOM – slovenská premiéra

■ 5. 10. / 16.00 DOMESTIK

18.00 ZRODILA SA HVIEZDA 20.30 VENOM

■ 6. 10. / 15.30 PIADINÔŽKA

17.15 DOMESTIK

19.15 ZRODILA SA HVIEZDA

21.35 VENOM

■ 7. 10. / 13.30 PIADINÔŽKA

15.30 PIADINÔŽKA

17.30 VENOM

19.30 ZRODILA SA HVIEZDA

■ 8. 10. / 16.00 VENOM

17.50 HELL FEST: PARK HRÔZY

20.00 MAREK SLOBODNÍK: Z Indie až domov s Trabantom po boku (cestovateľská prednáška)

■ 9. 10. / 16.00 DOMESTIK

18.00 NICO 1988 (FK NAOKO)

20.00 STUDENÁ VOJNA (FK NAOKO)

■ 10. 10. / 16.30 Smejko a

Tanculienka – Hip, hip, hurá (koncert pre deti a ich rodičov)

18.30 VENOM

20.30 ZRODILA SA HVIEZDA

■ 11. 10. / 16.00 TAJOMSTVO

DOMU S HODINAMI (ČD)

– slovenská

premiéra

18.00 ZLÉ ČASY V EL ROYALE

– slovenská premiéra

20.30 PRVÝ ČLOVEK – slovenská

premiéra

■ 12. 10. / 16.00 PRINCEZNÁ A

DRÁČIK

17.30 ZLÉ ČASY V EL ROYALE

20.00 VENOM

13. 10. / 19.00 A čo ja, láska?

(divadelné predstavenie)

14. 10. / 13.30 PRINCEZNÁ A

DRÁČIK

15.00 PRINCEZNÁ A DRÁČIK

17.30 TAJOMSTVO DOMU S

HODINAMI (ČD)

19.30 PRVÝ ČLOVEK

■ 15. 10. / 16.30 PRINCEZNÁ A

DRÁČIK

18.00 PRVÝ ČLOVEK

20.30 ZLÉ ČASY V EL ROYALE

■ 16. 10. / 16.00 TAJOMSTVO

DOMU S HODINAMI (ČD)

18.00 TIEŇ JAGUÁRA (FK NAOKO)

20.00 MOULIN ROUGE (FK

NAOKO)

■ 17. 10. / 16.00 PRINCEZNÁ A

DRÁČIK

17.20 ZLÉ ČASY V EL ROYALE

20.00 Cestovateľské kino

– VIETNAM (cestovateľská

prednáška)

■ 18. 10. / 16.00 TOMAN –

slovenská premiéra

18.30 KRÁLI ZLODEJOV –

slovenská premiéra

20.30 SERENITY: TICHŮ PRED

BÚRKOU – slovenská premiéra

■ 19. 10. / 16.00 KRÁLI ZLODEJOV

18.00 TOMAN

20.30 HALLOWEEN

■ 20. 10. / 15.30 PRINCEZNÁ A

DRÁČIK

17.00 TOMAN

19.30 SERENITY: TICHŮ PRED

BÚRKOU

21.30 HALLOWEEN

■ 21. 10. / 17.30 KRÁLI ZLODEJOV

19.30 TOMAN

■ 22. 10. / 16.00 KRÁLI ZLODEJOV

18.00 ANIMETFEST –

medzinárodný festival krátkych

animovaných filmov

20.00 SERENITY: TICHŮ PRED

BÚRKOU

■ 23. 10. / 16.00 PRINCEZNÁ A

DRÁČIK

17.20 SERENITY: TICHŮ PRED

BÚRKOU

20.00 Cestovateľský večer – PERU,

BOLÍVIA (cestovateľská

prednáška)

■ 24. 10. / 17.00 Dano Heriban:

ČOSI ÚSMEVNÉ (koncert pre deti a

ich rodičov)

■ 25. 10. / 16.30 KEĎ DRAKA BOLÍ

HLAVA – slovenská premiéra

18.30 JOHNNY ENGLISH ZNOVA

ZASAHUJE – slovenská

premiéra

20.00 DOGMAN – slovenská

premiéra

■ 26. 10. / 16.00 JOHNNY

ENGLISH ZNOVA ZASAHUJE

20.00 Sit down stories (talk show)

■ 27.10. / 15.30 KEĎ DRAKA BOLÍ

HLAVA

17.30 KEĎ DRAKA BOLÍ HLAVA

19.30 DOGMAN

21.30 HALLOWEEN

■ 28. 10. / 13.30 PRINCEZNÁ A

DRÁČIK

15.00 KEĎ DRAKA BOLÍ HLAVA

17.00 KEĎ DRAKA BOLÍ HLAVA

19.00 JOHNNY ENGLISH ZNOVA

ZASAHUJE

20.30 DOGMAN

■ 29. 10. / 16.00 DOGMAN

18.00 JOHNNY ENGLISH ZNOVA

ZASAHUJE

20.00 SILNÉ REČI (stand-up

comedy show)

■ 30. 10. / 16.00 DOGMAN

18.00 BYT (FK NAOKO)

20.00 TIESŇOVÉ VOLANIE (FK

NAOKO)

■ 31. 10. / 18.30 JOHNNY

ENGLISH ZNOVA ZASAHUJE

20.00 HALLOWEEN

Kalendár kultúrnospoločenských podujatí

■ 1. októbra o 17.30 h na Trhovej 2 (bývalé Tatrasklo)

NAJNOVŠIE POZNATKY

O PREVENCIÍ OCHORENÍ SRDCA

Prednáša prof. John Scharffenberg,

MD, MPH (Loma Linda, USA)

OZ Život a zdravie v spolupráci

s Mestom Trnavou v rámci Klubov

zdravia, zivotazdravie.sk

■ 3. 10. o 19.00 h na Nádvorí

Diskusia čiernej labute: DETI

A TECHNOLOGIE – ÁNO, ČI NIE?

Ako pracovať s informačnými tech-

nológiami, aby boli pre deťmi dob-

rým sluhom a nie zlým pánom?

■ 4. 10. o 18.00 h na Nádvorí

JAPONSKÉ UMENIE IKEBANY

Prednáška Teresy Dittrich s prak-

tickými ukázkami tvorby ikebany

.....

■ **PSYCHOLOGICKÉ VEČERY**

s Filozofickou fakultou TU

v aule 1A1 FF TU na Hornopotoč-

nej 23

4. októbra o 17.00 h

AKO ZAOBCHÁDZAŤ S MOCOU

Prednáša PhLic. Kateřina Lachma-

nová, ThD.

11. októbra o 17.00 h **VYCHO-**

VAŤ DIEŤA JE UMENIE. ALEBO

ZÁŽITOK?

Prednáša Mgr. Mária Kozelková, PhD.

18. októbra o 17.00 h

AUTIZMUS A POHLED NAŠEJ

SPOLOČNOSTI

Klinicko-psychologicko-spoločen-

ský pohľad na problém autizmu

Prednáša PhDr. Daniela Jánošíko-

vá, PhD.

25. októbra o 17.00 h

OBĚŤ TRESTNÉHO ČINU Z PSY-

CHOLOGICKÉHO UHLA POHLEDU

Prednáša Mgr. Iveta Schusterová, PhD.

Pripravila Katedra psychológie Filo-

zofickej fakulty Trnavskej univerzity

v Trnave v spolupráci s Mestom

Trnavou. Vstup na prednášky voľný

.....

■ 5. októbra o 16.00 h

v kaplnke

západného krídla radnice

PALIČKOVANÁ KRÁSA

Vernisáž výstavy z tvorby členiek

Klubu trnavských paličkárok

Výstava bude otvorená do 12. októbra denne od 10.00 do 18.00 h

■ **5. októbra o 18.00 h**
v **Malom Berlíne**

ROMANIKA: krst albumu La Loba Kto niekedy videl Romaniku na pódiu, vie, aký živelný a všeobjímajúci zážitok to je. Živočíšnosť si tu podáva ruku s excelentnými hudobníkmi. Klezmer sa prelieva do rómskeho folklóru, tango strieda čardáš, aby sa o niekoľko chvíľ neskôr rozvinuli jazzové polohy alebo precítené šansónové nálady. A nad všetkým sa vznáša hlas speváčky Ildikó Kali, omamný a presvedčivý – personifikovaná sloboda a životná energia

■ **6. októbra o 18.00 h**

v **Katedrále sv. Jána Krstiteľa**
MAESTRO SCHNEIDER TRNAVSKÝ – 60 po, ...a stále medzi nami

Koncert k 60. výročiu úmrtia Mikuláša Schneidera Trnavského
Organizátori: Trnavský samosprávny kraj, Trnavské osvetové stredisko, Mesto Trnava a ďalší

■ **6. októbra o 20.00 h**

v **Divadelnom štúdiu DISK**
Blaho Uhlár a kolektív DISK: PREŽITIE

Réžia: Blaho Uhlár, výtvarná spolupráca: Miriam Struhárová, hudba: Jozef Belica s použitím Gregoriánskeho chorálu

Hrajú: Monika Babicová, Jozef Belica, Daniel Duban, Zuzana Janeková, Braňo Mosný, Veronika Ostatníková, Ján Rampák, Alžbeta Sersenová a Peter Tilajčík.

O inscenácii: Vo výrazne štylizovanej divadelnej podobe sa divadelný súbor DISK pokúša stelesniť svoje videnie sveta, našu súčasnosť, medziľudské animozity a choroby nielen psychické. Pod povrchom sa zamýšľa nad pravdou a lžou, grilovaným mäsom a alkoholom, láskou a nenávisťou, viagrou a mladosťou, banánom a svadobnými šatami. Vstupné 4 eurá, študenti 3,50.

Rezervácie na daniel@duban.sk a na tel. 0905 930 923. Predpredaj v TTi, mestská veža

■ **7. októbra o 15.30 h**
pred **radnicou**
Potulky Malým Rímom

TRNAVOU KRÁČALI MÚZY

Potulka po stopách básnikov a literátov spojených s Trnavou
Sprevádza Mgr. Marián Kamenčík

■ **9. októbra o 19.00 h**
v **Malom Berlíne**

KNIŽNÁ REVUE S TOMÁŠOM ULEJOM

Reč bude o tom, ako na malom priestore povedať veľa. Tomáš Ulej okrem svojej najnovšej tvorby porozpráva o svojich obľúbených knihách slovenskej a svetovej literatúry

■ **10. 10. o 18.00 h na Nádvorí**
AJ MY SME TU DOMA

Ako sa žije cudzincom na Slovensku? Stretnutie s tromi zaujímavými hosťami pôvodom z Afganistanu, Iraku a Somálska

■ **11. októbra o 17.30 h**

na **Trhovej 2** (bývalé Tatrasklo)
AKO ZNÍŽIŤ RIZIKO RAKOVINY

Prednáša prof. John Scharffenberg, MD, MPH (Loma Linda, USA)
OZ Život a zdravie v spolupráci s Mestom Trnavou v rámci Klubov zdravia, zivotazdravie.sk

■ **11. októbra o 19.00 h**

v **Malom Berlíne**
CESTOVATEĽSKÝ VEČER

– **KUBA.** Najväčší ostrov Karibiku je plný paradoxov a kontrastov. Bohatá kultúra a vzdelaný národ, kde taxikári a čašníci zarábajú viac ako profesori a doktori. Kubou vás bude sprevádzať Bohdan Ulašín, hispanista a cestovateľ

■ **12. októbra v Malom Berlíne**
Be2Can: piaty ročník prehliadky festivalového filmu z Berlína, Benátok a Cannes

17.00 h Tranzit
19.00 h 3 dni v Quiberone

■ **13. októbra o 19.00 h**
v **Malom Berlíne**

LONGITAL SUITA

Pôvodnú longitálu zostavu Shi-na (spev, basgitarra, slák), Dano Salontay (gitary, slák, vokály) a Marián Slávka (bicie, piano) doplnia a vyvažuje energické kvarteto v zložení Fero Ferienčík (husle), Milan Adamec (husle), Slavo Solovic (viola) a Matej Tkáč (violončelo)

■ **14. októbra od 12.00**
do **18.00 h v Kamennom mlyne**
TRNAVSKÝ PIKNIK

Pre dospelých aj deti je pripravený koncert skupiny Funny Fellows a rozprávočka obľúbeného Divadla Piki. Nebude chýbať súťaž o najlepší trnavský koláč, tešiť sa môžete aj na rôzne gastro zážitky, zaujímavé nápoje či zmrzlinu, spoločenské hry a školu paddleboardu

■ **14. októbra o 15.30 h pred cintorínom na Kamennej ceste**
Potulky Malým Rímom

ŽIJÚ V PAMÁTI NÁŠHO MESTA
Spolu s Emíliou Valachovičovou navštívime osobnosti, ktoré významne ovplyvnili život v Trnave a zanechali nám bohaté duchovné dedičstvo

■ **14. októbra v Malom Berlíne**
Be2Can: piaty ročník prehliadky festivalového filmu z Berlína, Benátok a Cannes

16.00 h Tvár
18.00 h Nedotýkaj sa ma
20.30 h Veža. Jasný deň

■ **14. októbra o 16.00 h**
v **Kultúrnom dome v Modranke**
HOMMAGE À EVA KOSTOLÁNYIOVÁ

Koncert Art Music Orchestra pri príležitosti osláv 100. výročia vzniku Československa. Hudobný hosť: Zdeno Sychra. Vstup voľný

■ **17. októbra o 16.00 h na radnici**
PREDNÁŠKOVÉ POPOLUDNIE

Kožné ochorenia chodidiel – Zuzana Mayer – odborná pedikérka
Mozgová porážka – Prečo? Kedy? Ako ďalej? – MUDr. Juraj Cisár – neurológ FN Trnava

Magnézium ako liek, nielen ako potravinový doplnok – MUDr. Adriana Šimková, PhD – internistka
Naša 4ka, rodinné striebro

Dr. Juraj Vozár – Biomin, a. s.
SPRIEVODNÉ AKTIVITY: Meranie krvného tlaku a hladiny cukru
Organizátori: Liga zdravia Slovensko v spolupráci s Mestom Trnavou a Dia Tyrnavia

■ **17. októbra v kine Hviezda**
POPOLUŠKA

Baletné vystúpenie žiakov Súkromného tanečného konzervatória Dušana Nebylu je darčekom Mesta Trnavy pre žiakov trnavských základných škôl pri príležitosti 780. výročia nášho mesta

■ **19. októbra o 19.00 h**
v **Malom Berlíne**

Divadlo Na peróne: FASBUK

Divadelný súbor Na Peróne prináša mozaiku mini príbehov s výraznými pointami, vystavanú na dôraznom hereckom uchopení postáv a jednoznačnom textovom odkaze.

■ **20. 10. od 13.00 do 21.00 h**
DEŇ VÍNNYCH PIVNÍC

Šestnásť ročník tradičného putovania za dobrým vínom nás zavedie do 33 trnavských vínných pivníc. Organizátori: VINCECH – Trnavský spolok priateľov vína a MESTO TRNAVA

■ **20. októbra od 9.00 do 17.00 h na Kapitulskej ulici**
TRNAVSKÝ RÍNEK

Oblúbený mestský trh vám spríjemní jesennú sobotu. Môžete sa tešiť na krásne hand-made výrobky, produkty od lokálnych výrobcov a predajcov, dobré jedlo a celodenný program pre malých aj veľkých návštevníkov

■ **20. októbra o 18.00 h**
v Divadle Jána Palárika
CANTICA (Z)NOVA

Slávnostný koncert pri príležitosti 10. výročia založenia zboru
Zbormajster: PaDr. Gabriel Kalapoš

■ **21. októbra o 14.00 a 15.30 h**
pred mestskou vežou
Potulky Malým Rímom
TAJOMSTVÁ

TRNAVSKÉHO PODZEMIA

Stačil by priestor Námestia sv. Mikuláša, keby vstali z mŕtvych všetci dávni Trnavčania, ktorí našli miesto posledného odpočinku pri bazilike? Na túto aj na mnohé iné otázky môžeme dostať odpoveď na potulkách do krypty pod Bazilikou sv. Mikuláša a najväčšieho stredovekého karnera na Slovensku. Emília Valachovičová nám porozpráva aj o arcibiskupoch pochovaných pod bazilikou

■ **21. októbra o 15.30 h**
v Kostole sv. Jakuba
TRNAVSKÝ

KOMORNÝ ORCHESTER

Slávnostný koncert k 780. výročiu udelenia kráľovských výsad Trnave
Vstup voľný

■ **24. 10. o 17.00 h v kine Hviezda**
ČOSI ÚSMEVNÉ

– **DANO HERIBAN**

Spoznajte s nami Slona Emila,

ktorý nikdy nedá pokoj a stále vytrubuje na svojom veľkom TrumpettoBombardóne, Sladkú Safaládku, alebo Korytnačku Dačku, ktorá sa má najlepšie v celom vesmíre, pretože si stále nosí svoj dom na chrbte. Vstupné 2 €, predaj v mestskej veži (TTi) alebo pred koncertom v kine Hviezda

■ **24. októbra o 17.00 h**

v átriu Trnavskej univerzity

TRNAVSKÁ POETIKA NA TU

Svoju tvorbu predstavujú študenti Trnavskej univerzity Gabriela Dávidová, Nina Ševčíková, Dominik Štrbo a Ľubomír Šottník. Program doplní študentská hudobná skupina Kalimotxo. Moderátori: Pavol Tomašovič a Štefan Kuzma. Organizátori: Trnavská univerzita, Klub priateľov Trnavy, Mesto Trnava, Odbočka Spolku slovenských spisovateľov, Slovenské centrum PEN

■ **25. októbra o 19.00 h**
v Malom Berlíne

Anasoft litera: JANA BEŇOVÁ & IRENA BREŽNÁ

Diskusia a autorské čítanie s dvoma finalistkami minulých ročníkov najprestížnejšej literárnej ceny na Slovensku

■ **27. októbra o 20.00 h**
v divadelnom štúdiu DISK
CONTINUO

Hommage à Milan Brežák

Hrajú: Monika Babicová, Jozef Belica, Milan Brežák, Daniel Duban, Silvia Ištoková, Zuzana Jankovská, Braňo Mosný, Ján Rampák, Alžbeta Sersenová a Peter Tilajčík

O inscenácii: Ako hovorí názov inscenácie, divadelná skupina DISK pokračuje aj vo svojej šesťdesiatej druhej sezóne. Pokračuje aj napriek tomu, že súbor postihla obrovská strata, keď ho navždy opustil spiritusmovens Milan Brežák. Od začiatku tvorby inscenácie sa intenzívne zapájal, ale nedočkal sa jej uvedenia. Napriek tomu v inscenácii hrá, aj keď len vo videosekvenciách. Inscenácia je poctou tejto významnej osobnosti. Súbor sa vypol k výraznému výkonu a to, že v inscenácii zaznie Marsellaise, naznačuje, že doba je zrelá na revolúciu. Milan bol revolucionár. Vstupné 4 eurá, študenti 3,50. Re-

zervácie na daniel@duban.sk a na tel. 0905 930 923

■ **28. októbra o 15.30**
pred mestskou vežou
Potulky Malým Rímom

STO ROKOV ČSR A TRNAVA

Viete, ktorá trnavská osobnosť patrila k signatárom Martinskej deklarácie? Na potulke s Petrom Wagnerom sa dozvieme viac o náladách v meste v októbri 1918 a o reakciách majetných Trnavčanov na jeden zo základných dokumentov zrodu česko-slovenského štátu

■ **28. októbra o 16.00 h**
v Malom Berlíne

Ansámbl nepravidelného divadla: PREČO SA MORKA PRALA S KRŮTOU

Predstavenie pre deti s originálnymi textami a hudbou. Hra je primárne zameraná na odlišnosti a podobnosti českého a slovenského jazyka s cieľom podporiť vzájomnú toleranciu a porozumenie medzi národmi. Sekundárne na tému „deti a krutosť“ v súvislosti s narastaním arogancie a extrémizmu

■ **30. 10. o 19.00 h v DK Trnava**
STROM

Ján Ďurovčík sa vracia k folklóru. Nové naštudovanie strhujúceho tanečného divadla čerpá námet v histórii slovanstva. Strom s hlasom Milana Lasicu v podaní sólistov špičkových slovenských folklórnych súborov na hudbu Henricha Leška, Jána Berkyho-Mrenicu ml. a Petra Uličného

■ **4. novembra o 18.00 h**
v Evanjelickom kostole
MUSICA CREMNICIENSIS

Vokálny ensemble Vox Aurumque prináša ojedinelý nový hudobno-interpretačný projekt oživenia hudobných diel autorov 17. storočia Andreasa Stirbitza, Johanna Kussera a Nicolausa Mauritia Polentaria, ktorých život a tvorba sa spájajú s históriou mesta Kremnice. Na realizácii projektu participujú významní hudobní hostia: Zuzana Bilaničová, Ivana Rohárová (barokové husle), Mikuláš Havrila, Albert Hrubovčák, Jakub Zivalík (barokové trombóny), Jaroslav Konečný (barokový organový pozitív) ■

DEŇ VÍNNYCH PIVNÍC

20. októbra 2018 od 13.00 do 21.00

1. Pivnica západného krídla radnice,
Hlavná 1
2. Strážnica, Hlavná 1
3. Zbrojnica, Hlavná 1
4. Budova S1 na dvore radnice,
Hlavná 1
5. Klubovňa Vincechu, Hlavná 5
6. Pod stĺpmi, Hlavná 8
7. Vinotéka Klaret, Radlinského 3
(vchod z Vajanského)
8. Pivnica Tété café, Františkánska 35
9. Univerzitné pastoračné centrum,
Františkánska 34
10. Veža Trnavského šermiarskeho
cechu, Františkánska 5
11. Kaviareň Leháro, Františkánska 18
12. Café & bar Amnesia, Štefánikova 26
(vchod z Františkánskej)
13. Zelený kríček, Štefánikova 24
14. Bambi Caffè&Bar, Štefánikova 35
15. Cheese & Co store, Štefánikova 6
16. Nádvorie, Trojičné námestie 5
17. History Café, Trojičné námestie 11
(vchod z Hlavnej)
18. Pivnica pizzerie History,
Trojičné námestie 11
19. Vinotéka Víno Dious,
Trojičné námestie 10
20. WaffiCafé, Hornopotočná 1
21. Pivnica Private Lounge, Pekárska 13
22. Pivnica City Burger, Pekárska 14
23. Pivnica Atelier DV, Hornopotočná 20
24. Pivnica U pátra Tekela, Michalská 5
25. Avenue Restaurant, Jeruzalemská 2
26. Dom hudby M. Schneidera Trnavského,
Mikuláša Schneidera Trnavského 5
27. Pivnica Kapitulska 21
28. Pivnica Západoslovenského múzea,
Múzejné námestie 3
29. Amfik Cafe, Halenárska 20
30. Quest bar, Halenárska 17
31. Pivnica pivárne Čajka, Halenárska 6
32. Sushi Ki, Halenárska 5
33. Hotel Premiér, Haulíkova 4

MESTO
TRNAVA
POZÝVA

780

780. výročie udelenia
výsad slobodného
kráľovského mesta

DANO ♥ HERIBAN
**AKOSI
USMEVNĚ**

24. OKTÓBRA o 17:00
KINO HVIEZDA, TRNAVA